คำนำ

โรคมะเร็งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของประเทศไทยและการเสียชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดใน ปีพ.ศ. 2555 อัตราเสียชีวิตจากโรคมะเร็งของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็น 98.5 ต่อแสนประชากร เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ อันเนื่องจากประชาชนมีการสัมผัสปัจจัยเสี่ยงของโรคมะเร็งที่ต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเสี่ยงภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเสี่ยงภายใน เช่น เชื้อชาติ เพศ พันธุกรรม เป็นต้น การป้องกันควบคุมโรคมะเร็งจึงเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงสาธารณสุข เช่นเดียวกับการบริหารจัดการข้อมูลโรคมะเร็งที่ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การจัดทำทะเบียนมะเร็งในระดับประชากร (Population-based cancer registration) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดด้านระบบข้อมูลสารสนเทศโรคมะเร็งตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) กระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น การจัดทำทะเบียนมะเร็งในภาคเหนือจึงมีความจำเป็นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การค้นคว้าวิจัยหาสาเหตุของโรคมะเร็งนั้นๆ การวางแผนนโยบายในการป้องกันควบคุมโรคมะเร็ง และที่สำคัญจะเป็นข้อมูลที่ใช้ในการเฝ้าระวังโรคมะเร็งในพื้นที่ภาคเหนือได้อย่างต่อเนื่อง

นพ. สมเกียรติ ลลิตวงศา
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

กิตติกรรมประกาศ

รายงานอุบัติการณ์โรคมะเร็งภาคเหนือปีพ.ศ.2551-2555 ฉบับนี้เป็นเล่มที่ 2 ซึ่งเป็นการศึกษาต่อเนื่องจากรายงานเล่มแรก คือ อุบัติการณ์โรคมะเร็งภาคเหนือปีพ.ศ. 2546-2550 ซึ่งได้ตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อปีพ.ศ. 2552 การดำเนินงานศึกษาวิจัยครั้งนี้รับผิดชอบโดยงานทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็งลำปางและคณะทีมงานเครือข่ายทะเบียนมะเร็งใน 5 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ และพิษณุโลก ซึ่งจังหวัดดังกล่าวมีฐานข้อมูลทะเบียนมะเร็งระดับประชากรและสามารถเป็นตัวแทนของประชากรในภาคเหนือได้ถึงร้อยละ 50 ผู้ดำเนินโครงการขอขอบคุณบุคลากรเครือข่ายทะเบียนมะเร็งในภาคเหนือทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็ง ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลเอกชน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกแห่ง นอกจากนี้ขอขอบคุณศูนย์ทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่อนุเคราะห์ข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสถาบันมะเร็งแห่งชาติ ที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลการเสียชีวิตจากใบมรณบัตรของประชากรในจังหวัดทางภาคเหนือ อีกทั้งขอขอบพระคุณ รศ. นพ. หัชชา ศรีปลั่ง คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้คำปรึกษาการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณผู้บริหารกรมการแพทย์และโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง ที่เห็นความสำคัญและอนุมัติงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการในครั้งนี้ คณะผู้ดำเนินโครงการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานสรุปผลการศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งภาคเหนือปีพ.ศ.2551-2555 จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจข้อมูลโรคมะเร็งในภาคเหนือ คุณค่าของผลงานนี้เกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจในการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็งในภาคเหนืออย่างต่อเนื่องและเป็นผลสำเร็จ เป็นตัวอย่างของการจัดทำฐานข้อมูลโรคมะเร็งระดับประชากรแก่จังหวัดอื่นๆต่อไป

นพ. ดลสุข พงษ์นิกร
หัวหน้ากลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศและสนับสนุนวิชาการ
โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....ก
กิตติกรรมประกาศ.....ข
รายชื่อคณะทำงานเครือข่ายทะเบียนมะเร็งภาคเหนือ.....ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....1
บทที่ 2 วิธีการรวบรวมข้อมูล.....9
บทที่ 3 อุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือ.....19
บทที่ 4 โรคมะเร็งที่พบมากในภาคเหนือ
4.1 โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง.....33
4.2 โรคมะเร็งตับ.....36
4.3 โรคมะเร็งปอด.....39
4.4 โรคมะเร็งเต้านม.....42
4.5 โรคมะเร็งปากมดลูก.....45
บทที่ 5 โรคมะเร็งรายจังหวัด
5.1 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2551-2555..... 51
5.2 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ.2551-2555.....66
5.3 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำพูน ปี พ.ศ.2551-2555..... 81
5.4 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดแพร่ ปี พ.ศ.2551-2555.....96
5.5 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ.2551-2555.....111
บรรณานุกรม.....126
ภาคผนวก.....127

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งทุกชนิดในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555..... 21
ตารางที่ 2 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 (ชาย)..... 26
ตารางที่ 3 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 (หญิง)..... 27
ตารางที่ 4 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุ และโรคมะเร็งในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 (ชาย)..... 28
ตารางที่ 5 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุ และโรคมะเร็งในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 (หญิง)..... 29
ตารางที่ 6 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2551-2555..... 34
ตารางที่ 7 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในจังหวัดภาคเหนือ 35
ตารางที่ 8 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งตับในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 37
ตารางที่ 9 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งตับแยกตามจังหวัด 38
ตารางที่ 10 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 40
ตารางที่ 11 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งในภาคเหนือ..... 41
ตารางที่ 12 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555 42
ตารางที่ 13 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือ 44
ตารางที่ 14 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือ ปี พ.ศ.2551-2555..... 45
ตารางที่ 15 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือ..... 47
ตารางที่ 16 จำนวนและอุบัติการณ์มะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2551-2555..... 53
ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละอุบัติการณ์มะเร็งของประชากร จังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง..... 55
ตารางที่ 18 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวของจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ. 2551-2555..... 60
ตารางที่ 19 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551-2555..... 61
ตารางที่ 20 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551-2555 (ชาย)..... 62
ตารางที่ 21 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551-2555 (หญิง)..... 63

หน้า

ตารางที่ 22 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุ และโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551–2555 (ชาย) 64

ตารางที่ 23 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุ และโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551–2555 (หญิง) 65

ตารางที่ 24 จำนวนและอุบัติการณ์มะเร็งจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551–2555 68

ตารางที่ 25 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551–2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง 70

ตารางที่ 26 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวของจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551–2555 75

ตารางที่ 27 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ. 2551–2555 76

ตารางที่ 28 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ. 2551–2555 (ชาย) 77

ตารางที่ 29 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ. 2551–2555 (หญิง) 78

ตารางที่ 30 อัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551–2555 (ชาย) 79

ตารางที่ 31 อัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551–2555 (หญิง) 80

ตารางที่ 32 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 83

ตารางที่ 33 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง 85

ตารางที่ 34 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวของจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 90

ตารางที่ 35 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 91

ตารางที่ 36 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 (ชาย) 92

ตารางที่ 37 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 (หญิง) 93

ตารางที่ 38 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 (ชาย) 94

ตารางที่ 39 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555 (หญิง) 95

หน้า

ตารางที่ 40 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 98

ตารางที่ 41 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง 100

ตารางที่ 42 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียว ของจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 105

ตารางที่ 43 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 106

ตารางที่ 44 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 (ชาย) 107

ตารางที่ 45 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 (หญิง) 108

ตารางที่ 46 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและ โรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 (ชาย) 109

ตารางที่ 47 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและ โรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 (หญิง) 110

ตารางที่ 48 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 113

ตารางที่ 49 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555จำแนกตามโรคมะเร็ง 115

ตารางที่ 50 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวของ จังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 120

ตารางที่ 51 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยรายใหม่ของจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 121

ตารางที่ 52 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 (ชาย) 122

ตารางที่ 53 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 (หญิง) 123

ตารางที่ 54 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและ โรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 (ชาย) 124

ตารางที่ 55 อุบัติการณ์โรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 ราย แยกตามกลุ่มอายุและโรคมะเร็งใน จังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 (หญิง) 125

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปที่ 1 แผนที่ภาคเหนือของประเทศไทย 5
รูปที่ 2 ความหนาแน่นของประชากรจำแนกตามจังหวัดในภาคเหนือ ปีพ.ศ.2555 6
รูปที่ 3 กระบวนการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็งในภาคเหนือ 12
รูปที่ 4 กระบวนการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็งจากใบมรณบัตร 13
รูปที่ 5 จำนวนประชากร 12 จังหวัดภาคเหนือ แยกตามช่วงอายุ ปีพ.ศ. 2553 (Census population, 2553) 15
รูปที่ 6 โรคมะเร็งที่พบมากในภาคเหนือ 10 อันดับแรก ปีพ.ศ.2551-2555 22
รูปที่ 7 อุบัติการณ์โรคมะเร็งทุกชนิดแยกตามจังหวัดในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555 23
รูปที่ 8 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดภาคเหนือ ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 24
รูปที่ 9 โรคมะเร็งที่พบมากในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ 25
รูปที่ 10 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง 34
รูปที่ 11 อุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง จังหวัดภาคเหนือ ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 35
รูปที่ 12 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งตับ 37
รูปที่ 13 อุบัติการณ์โรคมะเร็งตับ จังหวัดภาคเหนือ ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 38
รูปที่ 14 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปอด 40
รูปที่ 15 อุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดภาคเหนือ ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 41
รูปที่ 16 ตารางอุบัติการณ์เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านม 43
รูปที่ 17 อุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมภาค ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 43
รูปที่ 18 การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปากมดลูกกับภูมิภาคอื่นๆ 46
รูปที่ 19 อุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 46
รูปที่ 20 จำนวนประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2553 (Census,2010) 52
รูปที่ 21 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551-2555 54
รูปที่ 22 การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่ แยกตามอำเภอ 56
รูปที่ 23 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 58
รูปที่ 24 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ 59
รูปที่ 25 จำนวนประชากรจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2553(Census,2010) 67
รูปที่ 26 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551-2555 69
รูปที่ 27 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง แยกตามอำเภอ 71
รูปที่ 28 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 73
รูปที่ 29 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ 74

หน้า

รูปที่ 30 จำนวนประชากรจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2553 (Census,2010) 82
รูปที่ 31 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551-2555 84
รูปที่ 32 การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดลำพูน แยกตามอำเภอ 86
รูปที่ 33 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 88
รูปที่ 34 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ 89
รูปที่ 35 จำนวนประชากรจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2553 (Census,2010) 97
รูปที่ 36 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555 99
รูปที่ 37 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ แยกตามอำเภอ 101
รูปที่ 38 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 103
รูปที่ 39 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ 104
รูปที่ 40 จำนวนประชากรจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2553 112
รูปที่ 41 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 114
รูปที่ 42 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก แยกตามอำเภอ 116
รูปที่ 43 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามช่วงอายุ 118
รูปที่ 44 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ 119

รายชื่อคณะทำงานเครือข่ายทะเบียนภาคเหนือ

1. โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง จังหวัดลำปาง

นพ. สมเกียรติ	ลลิตวงศา	ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง
พญ. ธันยภัทร	พงษ์เลาหพันธุ์	รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจวิชาการ
น.ส. กัลยารัตน์	วรรณวงศ์	รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ
น.ส. อุมา	วันดี	รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจอำนวยการ
นพ. ดลสุข	พงษ์นิกร	หัวหน้ากลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศและสนับสนุนวิชาการ
นาง กาญจนา	ดาวประเสริฐ	หัวหน้างานทะเบียนมะเร็ง
น.ส. ศิรินยา	แสงคำ	นักวิชาการสถิติ
น.ส. มนฐิตินันท์	ประดิษฐค่าย	นักวิชาการสถิติ
นาง ปณิดา	สุวรรณเมือง	เจ้าพนักงานธุรการ
น.ส. เนตรยา	หวันน้อย	เจ้าพนักงานธุรการ

2. เครือข่ายทะเบียนมะเร็งจังหวัดลำปาง

2.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง

นพ. ศิริชัย	ภัทรนุธาพร	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง
น.ส. จันทรา	ทวยมีฤทธิ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
น.ส. นิตยา	แก้วร่วมวงศ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
นาง สุจิตรา	อาจิริยะ	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

2.2. โรงพยาบาลลำปาง

นพ. ธำรง	หาญวงศ์	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลลำปาง
นพ. วิชัย	ทิพยดาราพาณิชย์	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ
นพ. ปิยพงษ์	อุ่นปัญโญ	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ
พญ. เพลินพิศ	ประสพโชค	หัวหน้ากลุ่มงานพยาธิวิทยากายวิภาค
นาง รุ่งรัก	ม่วงบุญ	เจ้าพนักงานเวชสถิติชำนาญงาน
นาง สิริดวงนภา	เกตวิชิต	เจ้าพนักงานเวชสถิติชำนาญงาน
นาง วาสนา	นาคยิ้ม	เจ้าพนักงานเวชสถิติชำนาญงาน
นาง อุดมลักษณ์	มายูร	นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ชำนาญการ
น.ส. แสงทอง	โพธิ์เย็น	เจ้าหน้าที่ทะเบียน

น.ส. แสงทอง	เทพคำปิ๋ว	เจ้าหน้าที่ทะเบียน
นาง อำพรรณ	ทั่งหิรัญ	ผู้ช่วยเหลือคนไข้

2.3. โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดลำปาง

2.3.1 โรงพยาบาลเกาะคา

2.3.2 โรงพยาบาลห้างฉัตร

2.3.3 โรงพยาบาลงาว

2.3.4 โรงพยาบาลแจ้ห่ม

2.3.5 โรงพยาบาลเถิน

2.3.6 โรงพยาบาลแม่ทะ

2.3.7 โรงพยาบาลแม่เมาะ

2.3.8 โรงพยาบาลแม่พริก

2.3.9 โรงพยาบาลวังเหนือ

2.3.10 โรงพยาบาลสบปราบ

2.3.11 โรงพยาบาลเสริมงาม

2.3.12 โรงพยาบาลเมืองปาน

2.4. โรงพยาบาลค่ายสุรศักดิ์มนตรี

2.5. โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดลำปาง

2.5.1 โรงพยาบาลเขลางค์นคร - ราม

2.5.2 โรงพยาบาลแวนแซนต์วู้ด

3. เครือข่ายทะเบียนมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่

3.1. หน่วยทะเบียนมะเร็ง คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.นพ. ทรงพล	ศรีสุโข	ที่ปรึกษาหน่วยทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่
รศ.พญ. อิ่มใจ	ชิตาพนารักษ์	หัวหน้าหน่วยทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่
นาง อุดมลักษณ์	ไชยแสงคำ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
นาง พุทธชาด	มณีใส	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาย นเรศ	ไหวศรี	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาย จิรพงศ์	หาญประกอบสุข	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
น.ส. ปานรดา	ตันศิริ	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
นาง วารุณี	คำแสน	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
น.ส. มะลิษา	พวงสมบัติ	ผู้ช่วยพยาบาล

4. เครือข่ายทะเบียนมะเร็งจังหวัดลำพูน

4.1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน

นพ. ปัจจุบัน	เหมหงษา	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำพูน
นาย อำพนพินิจ	เศรษฐสมพงษ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

4.2. โรงพยาบาลลำพูน

นพ. ธาณี	ลิ้มทอง	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลลำพูน
พญ. วรรณมณี	มาธนะสารวุฒิ	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริการสุขภาพ
นพ. บารมี	บุญเลิศ	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ
นาง จงภักดี	พร้อมเพียงบุญ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาง วรรณวรางค์	คหวัฒน์ธรางกูร	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาง นภาภรณ์	วิระราช	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
น.ส. ธนิญา	น้อยเปียง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

4.3. โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดลำพูน

4.3.1 โรงพยาบาลแม่ทา
4.3.2 โรงพยาบาลลี้
4.3.3 โรงพยาบาลป่าซาง
4.3.4 โรงพยาบาลบ้านโฮ่ง
4.3.5 โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง
4.3.6 โรงพยาบาลบ้านธิ
4.3.7 โรงพยาบาลเวียงหนองล่อง

4.4. โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดลำพูน

4.4.1 โรงพยาบาลหริภุญชัย
4.4.2 โรงพยาบาลศิริเวช ลำพูน
4.4.3 โรงพยาบาลเซนทรัลนิคมลำพูน

5.เครือข่ายทะเบียนมะเร็งจังหวัดพิษณุโลก

5.1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก

นพ. บุญเติม	ตันสุรัตน์	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก
นาง พรทิพย์	เรืองมี	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

5.2. โรงพยาบาลพุทธชินราช

นพ. ศิวฤทธิ์	รัศมีจันทร์	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพุทธชินราช
พญ. อุดมลักษณ์	เจนพาณิชย์	นายแพทย์เชี่ยวชาญ
นาง อารี	พลศรีสุทธิกุล	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
น.ส. พรรณี	สุวรรณมงคล	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาง สุนทรี	ประเสริฐดี	เจ้าพนักงานเวชสถิติ
น.ส. ปิยะนุช	จันทร์วงค์	ผู้ประสานงานโครงการวิจัย

5.3. โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

5.3.1 โรงพยาบาลบางระกำ

5.3.2 โรงพยาบาลบางกระทุ่ม

5.3.3 โรงพยาบาลชาติตระการ

5.3.4 โรงพยาบาลพรหมพิราม

5.3.5 โรงพยาบาลวัดโบสถ์

5.3.6 โรงพยาบาลวังทอง

5.3.7 โรงพยาบาลเนินมะปราง

5.3.8 โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย

5.4. โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร

5.5. โรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

5.6. โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดพิษณุโลก

5.6.1 โรงพยาบาลพิษณุเวช

5.6.2 โรงพยาบาลรัตนเวช

5.6.3 โรงพยาบาลอินเตอร์เวชการ

5.6.4 โรงพยาบาลรวมแพทย์

5.6.5 โรงพยาบาลรังสีรักษาและเวชศาสตร์นิวเคลียร์

6.เครือข่ายทะเบียนมะเร็งจังหวัดแพร่

6.1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงแพร่

นพ. ปิติ	ทั้งไพศาล	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดแพร่
นาง เสวย	อากรสกุล	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

6.2. โรงพยาบาลแพร่

นพ. วันชัย	ล้อกาญจนรัตน์	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแพร่
นพ. วิเชียรรัตน์	จำนงวิทย์	นายแพทย์เชี่ยวชาญ

นาย พรชัย	วัฒนเสาวลักษณ์	เภสัชกรชำนาญการ
นาง ปรียาภรณ์	วรรคตอน	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
น.ส. ทิพวรรณ	เทียมแสน	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาง สุภารัตน์	หมื่นโฮ้ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นาง กันยา	วงศ์สูง	เจ้าพนักงานเวชสถิติชำนาญงาน
นาย ธัญพิสิษฐ์	สืบสาย	เจ้าพนักงานเวชสถิติ

6.3. โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดแพร่

6.3.1 โรงพยาบาลสอง

6.3.2 โรงพยาบาลสูงเม่น

6.3.3 โรงพยาบาลร้องกวาง

6.3.4 โรงพยาบาลหนองม่วงไข่

6.3.5 โรงพยาบาลลอง

6.3.6 โรงพยาบาลวังชิ้น

6.3.7 โรงพยาบาลเด่นชัย

6.4. โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดแพร่

6.4.1 โรงพยาบาลแพร่- ราม

6.4.2 โรงพยาบาลแพร่คริสเตียน

บทที่ 1
บทนำ

บทที่ 1
บทนำ

ประเทศไทย แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ภาค ตามคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ สำหรับภาคเหนือตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ ประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ น่านพะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ ตาก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี จำนวนประชากรทั้งหมดในภาคเหนือปีพ.ศ. 2557 มีประมาณ 11,313,000 คน ซึ่งมีประชากรมากเป็นอันดับ 3 รองมาจากภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง สังกัดกรมการแพทย์ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแล รักษา ควบคุมและ ป้องกันโรคมะเร็ง ในเขตพื้นที่ 12 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก จากข้อมูลรายงาน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2555 ประชากรใน 12 จังหวัดภาคเหนือดังกล่าว มีจำนวนประมาณ 8 ล้านคน ในจำนวนจังหวัดเหล่านี้ มีฐานข้อมูลทะเบียนมะเร็งระดับประชากร (Population- based Cancer registry) 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พิษณุโลก และแพร่ ซึ่ง จังหวัดเหล่านี้ มีประชากรรวมกันประมาณ 4 ล้านคน ทำให้ฐานข้อมูลโรคมะเร็งในภาคเหนือมีความครอบคลุมเกือบร้อยละ 50 ของประชากรภาคเหนือ

การศึกษาที่ผ่านมาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือปี พ.ศ. 2546-2550 ในเพศชาย เท่ากับ 125.7 ต่อ 100,000 ประชากร เพศหญิงเท่ากับ 119.4 ต่อ 100,000 ประชากร โรคมะเร็งที่พบมากในเพศชาย ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง (อัตราอุบัติการณ์ 30.0, 24.4 และ 10.4 ต่อ 100,000 ประชากร) ตามลำดับ ส่วนโรคมะเร็งที่พบมากในเพศหญิง ได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก และมะเร็งปอด (อัตราอุบัติการณ์ 20.8, 19.4 และ 16.7 ต่อ 100,000ประชากร) ตามลำดับ ทั้งนี้จังหวัดที่มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในเพศชาย คือ จังหวัดลำปาง อัตรา 170.5 ต่อ 100,000 ประชากร ส่วนเพศหญิง คือ จังหวัดลำพูน อัตรา 163.8 ต่อ 100,000 ประชากร จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่ามะเร็งปอดและมะเร็งเต้านมเป็นปัญหาสำคัญของประชากรในภาคเหนือ นำไปสู่การจัดโครงการรณรงค์ป้องกันโรคมะเร็ง การศึกษาวิจัย และอื่นอีกมากมาย อย่างไรก็ตามข้อมูลนี้เป็น

การศึกษาและรวบรวมข้อมูล ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เพื่อให้การป้องกันควบคุมมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการติดตาม เฝ้าระวังโรคมะเร็งในภาคเหนืออย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งจะทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงของอุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือ ทราบถึงปัญหาของโรคมะเร็ง และความรุนแรงของโรคมะเร็งในภาคเหนือ และทราบแนวโน้มของการเกิดโรคมะเร็งแต่ละชนิดในพื้นที่ต่างกัน ชนิดของมะเร็งที่พบบ่อย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ในการนำมาวางแผนการป้องกันควบคุม ทั้งในระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ นำไปสู่การกำหนดนโยบายและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของประชาชนในภาคเหนืออย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยทางด้านระบาดวิทยาประยุกต์เพื่อหาสาเหตุของโรคและปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งในพื้นที่เสี่ยงต่อไป

เป้าหมายหลักของการโครงการ ศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือ ปีพ.ศ.2551-2555 เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในภาคเหนือของประเทศไทยปีพ .ศ. 2551-2555 และเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในภาคเหนือ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้บุคลากรทางสาธารณสุข นักวิจัยและผู้ที่มีบทบาทในการวางแผนกำหนด นโยบายทางด้านสาธารณสุข สามารถนำข้อมูลอุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือไปใช้ประโยชน์ในการควบคุม ป้องกันโรคมะเร็งในพื้นที่ได้

ข้อมูลทั่วไปของภาคเหนือ

ภาคเหนือของประเทศไทยมีเนื้อที่กว้างประมาณ 170,000 ตารางกิโลเมตร อยู่ในพิกัดเส้นแวง 97 องศา 22 ลิบดา กับ 101 องศา 22 ลิบดา ตะวันออก และเส้นรุ้ง 20 องศา 25 ลิบดา กับ 17 องศาเหนือ โดยมีทิวเขาแดนลาว กั้นรัฐฉานไว้ทางเหนือ ทิวเขาถนนธงชัย กั้นแคว้นกะเหรี่ยงของพม่า ไว้ทางตะวันตก ทิวเขาหลวงพระบาง กั้นประเทศลาวไว้ทางตะวันออก และทิวเขาพลึง กั้นภาคกลางของไทยไว้ทางใต้ อาณาเขตของพื้นที่ภาคเหนือ มีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ประเทศพม่าและลาว มีเทือกเขาแดนลาว แม่น้ำสายและแม่น้ำรวกกั้นเขตแดน ดินแดนที่อยู่เหนือสุดของภาคคือ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ประเทศลาว มีเทือกเขาหลวงพระบางกั้นเขตแดน ดินแดนที่อยู่ทางตะวันออกสุดของภาคคือ อำเภอปัว จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ประเทศพม่า มีแม่น้ำเมยและแม่น้ำสาละวินกั้นเขตแดน ดินแดนที่ทางตะวันตกสุดของภาคคืออำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศใต้	ดินแดนที่อยู่ทางตอนใต้สุดของภาคคือ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

รูปที่ 1 แผนที่ภาคเหนือของประเทศไทย

ลักษณะภูมิประเทศ

ภาคเหนือมีภูมิประเทศเป็นทิวเขาทอดยาวจากเหนือลงมาใต้ทิวเขาที่สำคัญได้แก่ ทิวเขาถนนธงชัย เป็นทิวเขาที่ใหญ่และยาวที่สุดของภาคเหนือ มียอดเขาสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศคือ ยอดเขาดอยอินทนนท์ อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ สูงจากระดับน้ำทะเล 2,565 เมตร มีภูเขาใหญ่น้อยมากมาย เช่น ดอยอินทนนท์ ดอยขุนตาล ภูชี้ฟ้า ภูผาตั้ง และยังเป็นที่อยู่ ของชาวเขาเผ่าต่างๆ ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ เย้า อีก้อ และลีซอ ส่วนพื้นที่ราบบริเวณหุบเขาและแถบลุ่มแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ลุ่มน้ำกก และน้ำอิง มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การ เพาะปลูกข้าว และพืชไร่ รวมทั้งไม้ผลหลากหลายชนิด

ลักษณะภูมิอากาศ

ภาคเหนือมีลักษณะภูมิอากาศจัดอยู่ในเขตโซนร้อน แบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาลภูมิอากาศของภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นแบบสะวันนา คือ อากาศร้อนชื้นสลับกับฤดูแล้ งอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีระหว่าง 24 –27 องศาเซลเซียส มีฤดู 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ฤดูหนาว ช่วงเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์ ฤดูร้อนเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

ลักษณะประชากร

จากข้อมูลการสำมะโนประชากรและเคหะปีพ .ศ.2553 จำนวนประชากรใน 12 จังหวัดภาคเหนือมีจำนวน 8,080,091 คน แบ่งเป็นเพศชาย 3,723,491 คน และเพศหญิง 3,738,337 คน จังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดคือ เชียงใหม่ จังหวัดที่มีประชากรน้อย ที่สุด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชาวไทยภูเขาในภาคเหนือประกอบด้วยเผ่าต่าง ๆ ได้แก่ กระเหรี่ยง ซึ่งมีมากที่สุด ม้ง ลีซอ มูเซอร์ และเย้า จังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ เชียงราย (102.79 คนต่อตารางกิโลเมตร) ส่วนจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ แม่ฮ่องสอน (19.27 คนต่อตารางกิโลเมตร) (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 ความหนาแน่นของประชากร (จำนวนประชากรต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร) จำแนกตามจังหวัดในภาคเหนือ (ข้อมูลปีพ.ศ. 2555)

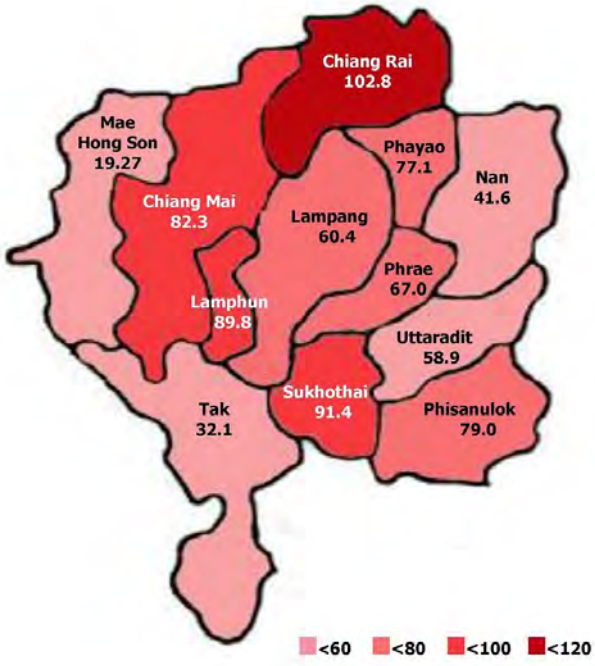

ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของภาคเหนือนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 95 รองลงมาได้แก่ศาสนาคริสต์และอิสลาม นอกจากนี้ชาวเหนือหรือที่เรียกกันว่า ชาวล้านนา มีความเชื่อในเรื่องการนับถือผีตั้งแต่เดิม โดยเชื่อว่าสถานที่แทบทุกแห่ง มีผีให้ความคุ้มครองรักษาอยู่ ความเชื่อนี้จึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เห็นได้ จากขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวเหนือ จะประกอบพิธีเลี้ยงผี คือ จัดหาอาหารคาว-หวานเซ่น สังเวยผีปู่ย่าด้วย

การประกอบอาชีพ

อาชีพที่สำคัญของประชากรในภาคเหนือจำแนกได้ดังนี้

1. การเพาะปลูก พืชที่สำคัญได้แก่ ข้าว ซึ่งนิยมปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้า มีผลผลิตต่อเนื้อที่สูงกว่าภาคอื่นๆเนื่องจากดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้พืชเศรษฐกิจอื่นๆอีกเช่น ข้าวโพด อ้อย ลิ้นจี่ ลำไย และปัจจุบันนี้พืชผักและผลไม้เมืองหนาวก็นิยมปลูกกันบริเวณที่สูง

2. การเลี้ยงสัตว์ สัตว์เลี้ยงที่สำคัญได้แก่ กระบือและโค นิยมเลี้ยงในเขตที่ราบเพื่อใช้แรงงาน

3. การทำป่าไม้ ภาคเหนือมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ จึงมีการแปรรูปไม้ การแกะสลัก การทำเยื่อกระดาษ และการทำไม้อัด

4. การประมงน้ำจืด ส่วนใหญ่เป็นการจับปลาตามแหล่งน้ำธรรมชาติเช่น แม่น้ำ อ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน บึง หนองน้ำ แต่แหล่งน้ำขนาดใหญ่ในภาคเหนือมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆจึงนับว่ายังน้อย

5. การทำเหมืองแร่ เนื่องจากมีโครงสร้างทางธรณีสัณฐานเป็นทิวเขาหินเก่า จึงมี ทรัพยากรแร่หลายชนิด และมีการเปิดเหมืองนำแร่เหล่านั้นมาใช้บ้างแล้วเช่น แร่ดีบุกที่เชียงใหม่ ถ่านหินที่ลำปาง เป็นต้น

6. อุตสาหกรรม มีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวที่มีชื่อเสียงมาช้านาน ได้แก่ การทอผ้า การทำร่ม การทำเครื่องจักรสาน ฯลฯ และในปัจจุบันมีอุตสาหกรรมการแปรรูปเพิ่มขึ้น เช่น อุตสาหกรรมลำไย ลิ้นจี่กระป๋อง กระเทียมดอง เป็นต้น

7. การค้าและการบริการ นอกจากการค้าภายในภูมิภาคและภายในประเทศแล้ว ยังมีการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะบริเวณชายแดน

การบริการทางการแพทย์

ภาคเหนือมีโรงพยาบาลทุกประเภททั้งภาครัฐและเอกชนที่มีเตียงผู้ป่วยรับไว้ค้างคืน รวมทั้งสิ้น 205 แห่ง จำนวนเตียงรวม 20,821 เตียง จำนวนแพทย์ที่ให้บริการประชาชนในสถานบริการภาครัฐและเอกชนในเขตบริการสุขภาพที่ 1 คิดเป็นอัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร 1 : 2,651 เขตบริการสุขภาพที่ 2 อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร 1 : 2,905 การบริการตรวจวินิจฉัยทางด้านโรคมะเร็งในภาคเหนือสามารถให้บริการในระดับโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลมะเร็ง โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลเอกชนด้วยเครื่องมือการตรวจวินิจฉัยทางด้านโรคมะเร็ง ได้แก่ รังสีวินิจฉัย (เช่น เอ็กซเรย์ อัลตราซาวด์ เอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์และการตรวจแมมโมแกรมเป็นต้น) การตรวจทางพยาธิวิทยา การรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยการผ่าตัดและเคมีบำบัด สามารถให้บริการโดยโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลมะเร็ง และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลเอกชน สำหรับรังสีรักษา มีให้บริการโรงพยาบาลของรัฐบางแห่งได้แก่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลกและโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวรส่วนโรงพยาบาลเอกชนที่ให้บริการรังสีรักษาได้แก่ โรงพยาบาลรังสีรักษาและเวชศาสตร์นิวเคลียร์ จังหวัดพิษณุโลก ดังนั้น ในเขตภาคเหนือผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ได้รับการบริการตรวจวินิจฉัยและรักษาภายในพื้นที่ได้ และโรงพยาบาลทุกแห่งสามารถให้บริการรักษาแบบประคับประคองแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้

บทที่ 2
วิธีการรวบรวมข้อมูล

บทที่ 2
วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ลำพูน และพิษณุโลก โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลัก ดังนี้

1.1 ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ ผู้ป่วย มะเร็ง รายใหม่ ทั้งหมด ที่เข้ารับบ ริการจาก โรงพยาบาลทุกแห่งในพื้นที่ 5 จังหวัดดังกล่าว จะถูกรวบรวม ข้อมูลจากหน่วยบริการผู้ป่วยใน และผู้ป่วยนอก โดยข้อมูลจาก 4 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง แพร่ ลำพูน และพิษณุ โลก เจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะทำการคัดลอกข้อมูล และส่งข้อมูลมายังหน่วยทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็ง ลำปาง เพื่อบันทึกข้อมูล ยกเว้น ข้อมูลของ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดเชียงใหม่ จะส่งข้อมูลมายัง งานทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง เพื่อร่วมวิเคราะห์และสรุปรายงาน

1.2 ข้อมูลรายงานการเสียชีวิตของประชากร เป็นการ ค้นหาข้อมูลโรคมะเร็งในกรณีที่ไม่พบข้อมูลจากโรงพยาบาล จะต้อง มีการรวบรวมข้อมูลจาก รายงานการเสียชีวิต (ใบมรณบัตร)ของประชากรใน พื้นที่ 5 จังหวัด เพื่อทำให้ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ได้รับอนุเคราะห์ข้อมูลรายงานการเสียชีวิต จากงานข้อมูลสุขภาพ สำนักโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข

กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากโรงพยาบาล ดังนี้ (รูปที่ 3)

- ก่อนการรวบรวมข้อมูล จพมีการอบรม ให้แก่เจ้าหน้าที่ บุคลากรทางการแพทย์ เกี่ยวกับวิธีการคัดลอกข้อมูลลงในบัตรรายงานโรคมะเร็ง
- คัดลอกข้อมูลตามแบบรายงานโรคมะเร็ง (ภาคผนวก) ดังนี้
  - ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคมะเร็ง ได้แก่ ชื่อ สกุล เลขประจำตัวประชาชน เพศ อายุ ที่อยู่ วันเกิด สถานภาพ ศาสนา
  - ข้อมูลเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ได้แก่ วันที่วินิจฉัยโรคมะเร็ง ตำแหน่งของโรคมะเร็ง ผลพยาธิวิทยา วิธีการวินิจฉัย ระยะของโรค (ในการศึกษานี้กำหนดตาม American Joint Committee on Cancer (AJCC Cancer Staging Manual, 7th edition, 2010) การกระจายของโรค วิธีการรักษา
- ส่งข้อมูลซึ่งอาจรวบรวมในรูปแบบเอกสาร หรือ เอกสารทางอิเลคทรอนิ กส์ มายังงานทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็งลำปางเพื่อบันทึกข้อมูล

รูปที่ 3 กระบวนการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็งในภาคเหนือ

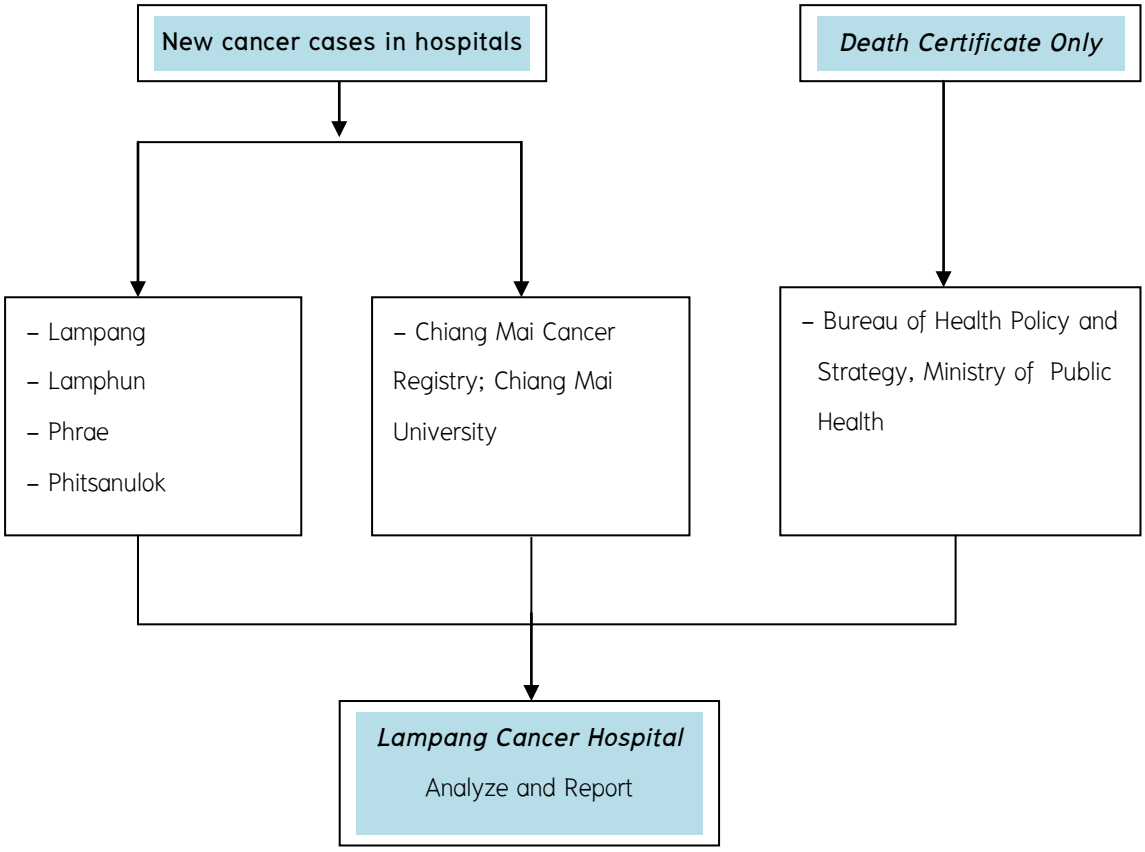

กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากจากใบมรณบัตร ดังนี้ (รูปที่ 4)

- ตรวจสอบรายชื่อผู้ป่วยจากใบมรณบัตรกับฐานข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งที่มีอยู่
  - กรณีที่พบว่ามีรายชื่อในฐานข้อมูลเดิม จะทำการเพิ่มเติมวันที่ผู้ป่วยเสียชีวิตและสาเหตุการเสียชีวิต
  - ถ้าไม่พบรายชื่อผู้ป่วยโรคมะเร็งที่เสียชีวิตในฐานข้อมูล จะส่งรายชื่อกลับไปยังโรงพยาบาลเพื่อค้นหาข้อมูลย้อนหลัง ถ้าไม่พบประวัติการเข้ารับการรักษาใ นโรงพยาบาลด้วยโรคมะเร็ง ข้อมูลดังกล่าวจะถูกบันทึกในฐานข้อมูล เป็นผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตร

รูปที่ 4 กระบวนการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็งจากใบมรณบัตร

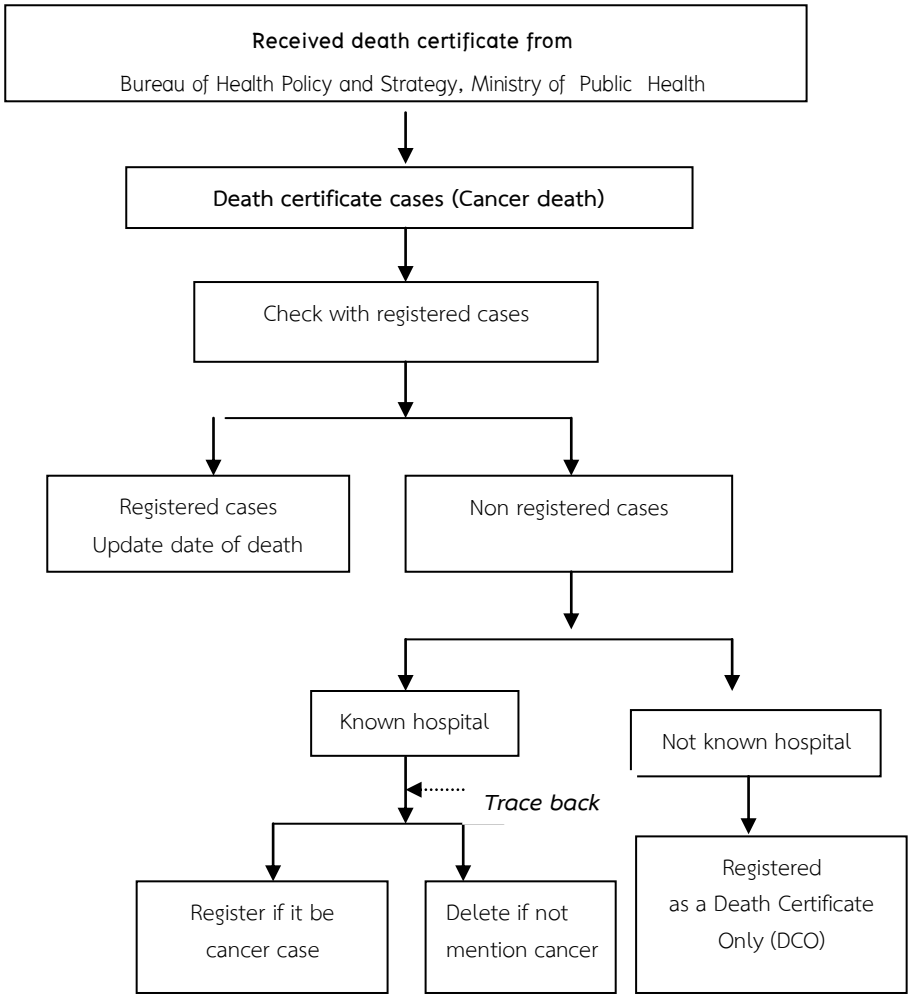

2 การให้รหัสโรคมะเร็ง

ข้อมูลโรคมะเร็งที่รวบรวมจะมีการให้รหัสตำแหน่ง โรคมะเร็ง และผลพยาธิวิทยา โดยใช้รหัสโรคมะเร็งมาตรฐานสากล (International code disease-Oncology; ICD-O, 3rd edition) และให้รหัสที่อยู่โดยใช้รหัส 6 หลักของกระทรวงมหาดไทย

3 การติดตามสถานะผู้ป่วย

การติดตามสถานะผู้ป่วย โรคมะเร็ง เป็นส่วนที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการทำ ทะเบียนมะเร็ง ถ้ามีการติดตามสถานะครบถ้วนจะสามารถวิเคราะห์อัตราการอยู่รอดได้ การติดตามสถานะควรทำทุกรายของผู้ป่วยโรคมะเร็ง การติดตามสถานะผู้ป่วยอา จติดตามจากหลายๆ วิธี เช่น การตรวจสอบสถานะจากฐานข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การติดตามสถานะผู้ป่วยโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไปเยี่ยมบ้าน จากการรายงานใบมรณบัตร ข้อมูลสถานะผู้ป่วย ประกอบด้วย สถานภาพของผู้ป่วย (มีชีวิต/เสียชีวิต) วันที่ติดต่อ ครั้งสุดท้ายหรือ วันที่เสียชีวิต สาเหตุของการเสียชีวิต

4 การบันทึกข้อมูลโรคมะเร็ง

การบันทึกข้อมูล โรคมะเร็ง ใช้โปรแกรม Canreg 4 หากผู้ป่วยรายนั้นเป็น โรคมะเร็งมากกว่า 1 ตำแหน่ง (two primaries) จะลงทะเบียนมะเร็ง รายใหม่สำหรับตำแหน่งนั้นๆ ส่วนในกรณีที่ไม่ได้เป็นโรคมะเร็ง อาจเป็นระยะก่อนลุกลาม (In situ) ก็จะลงทะเบียนไว้แต่ไม่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ หลังจากบันทึกข้อมูลครบถ้วนจะมีการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบุคคลก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม R ประชากรที่ใช้ในการศึกษา นี้ คือ จำนวนประชากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน 12 จังหวัดภาคเหนือปีพ.ศ. 2551-2555 คำนวณมาจากการ คาดการประชากร (Estimated population) ใน ปีพ.ศ. 2551-2555 (รูปที่ 5) โดยใช้ข้อมูลประชากรจากการ สำมะโนประชากรใน ปีพ.ศ. 2543 และ 2553 เป็นฐานในการคำนวณ และนำมาวิเคราะห์หาค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยอุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามเพศ กลุ่มอายุ และอวัยวะที่เป็นโรคมะเร็ง ปีพ.ศ. 2551-2555 ของภาคเหนือและรายจังหวัด

รูปที่ 5 จำนวนประชากร 12 จังหวัดภาคเหนือแยกตามช่วงอายุ ปีพ.ศ. 2553 (ข้อมูลจากการคาดการประชากร; Estimated population, 2553)

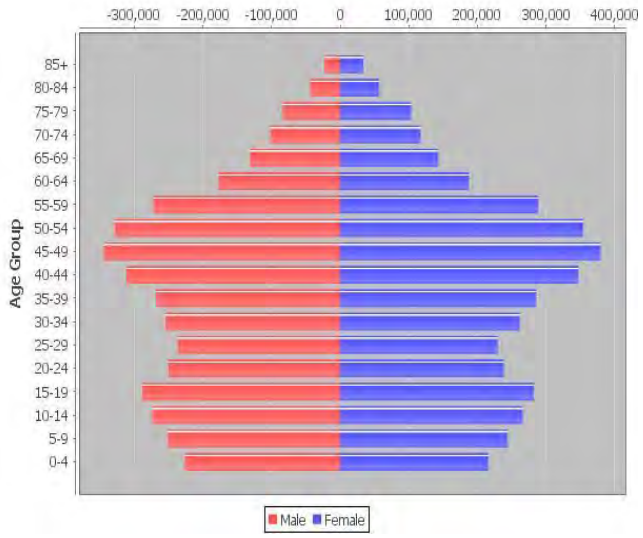

Age	Male	Female
0-4	226,400	216,000
5-9	251,200	243,900
10-14	273,800	266,000
15-19	288,500	281,800
20-24	250,300	238,400
25-29	236,700	229,700
30-34	254,600	261,400
35-39	268,700	285,500
40-44	311,500	346,900
45-49	344,300	379,400
50-54	328,500	354,300
55-59	272,300	288,500
60-64	177,200	187,300
65-69	131,400	142,900
70-74	101,700	116,900
75-79	83,700	103,300
80-84	43,500	56,900
85+	23,000	33,600
Total	**3,867,300**	**4,032,700**

วิธีคาดประมาณอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งในแต่ละภาคและประเทศไทย

เนื่องจากในช่วงปี 2551-2555 มีทะเบียนมะเร็งระดับประชากรในภาคเหนือที่เก็บข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ มาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้อยู่ 5 ทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ และพิษณุโลก จึงได้ใช้ข้อมูลจากทะเบียนมะเร็งเหล่านี้ในการคำนวณอัตราคาดประมาณอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาค เหนือ ของประเทศไทย แต่เนื่องจากอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดต่างๆ ทั้งภาคไม่ได้มีค่าเท่ากันทั้งหมด การจะนำอัตราอุบัติการณ์ของโรคจากทะเบียนต่างๆ เหล่านั้นมาใช้โดยตรง จึงมีความคลาดเคลื่อนเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยของภาคนั้นๆในที่นี้จึงได้ปรับค่าอัตราอุบัติการณ์ของทะเบียนมะเร็งต่างๆ ไปเป็นอัตราอุบัติการณ์เฉลี่ยของภาคเหนือ เสียก่อน โดยถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนการตายจากโรคมะเร็งที่มีรายงานจากจังหวัดต่างๆ ในภาคนั้นๆ ตามขั้นตอนดังนี้

1. หาจำนวนผู้ป่วยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในภาคนั้น โดยคำนวณจากจำนวนผู้ป่วยรวมในจังหวัดที่มีทะเบียนมะเร็งจำแนกตามกลุ่มอายุ คูณด้วยสัมประสิทธิ์ของกลุ่มอายุนั้นๆ และสัดส่วนระหว่างประชากรของภาคนั้นหารด้วยประชากรรวมของจังหวัดที่มีทะเบียนมะเร็ง จำแนกตามกลุ่มอายุ

NRj = $(\sum i\ Nij) \times Cj \times (PRj / Pij)$ (i = จังหวัด)

N = จำนวนผู้ป่วยที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

Nij = จำนวนผู้ป่วยรวมในแต่ละจังหวัดจำแนกตามกลุ่มอายุ

Cj = สัมประสิทธิ์ความต่างระหว่างอัตราตายของจังหวัดจากค่าเฉลี่ยของภาค (สำหรับการศึกษานี้มีค่าเท่ากับ 1)

PRj = ประชากรรวมในภาคนั้นจำแนกตามกลุ่มอายุ

Pij = ประชากรในจังหวัดนั้นจำแนกตามกลุ่มอายุ

2. คำนวณอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งในแต่ละกลุ่มอายุ 5 ปี (age-specifc incidence rate) ของภาคนั้น โดยหารจำนวนผู้ป่วยที่คาดว่าจะมีในภาคนั้นด้วยจำนวนประชากรของภาคนั้นตามก ลุ่มอายุ 5 ปี โดยทำเป็นหน่วยต่อประชากรแสนคน

ASIRRj = (NRj / PRj) x 100,000

ASIR = อัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งในแต่ละกลุ่มอายุ 5 ปี (age-specifc incidence rate)

3. คำนวณอัตราอุบัติการณ์ปรับมาตรฐานอายุ (age standardized incidence rate) โดยถ่วงน้ำหนักของอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งในแต่ละกลุ่มอายุด้วยประชากรมาตรฐานโลก (ผลรวมของประชากรมาตรฐานโลกทุกกลุ่มอายุเท่ากับแสนคน) แล้วรวมผลทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ASRR = ∑j (ASIRRj / Wj)

ASR = อัตราอุบัติการณ์ปรับมาตรฐานอายุ (age standardized incidence rate)

คำจำกัดความทางสถิติโรคมะเร็ง

อุบัติการณ์โรคมะเร็ง คือ จำนวนของผู้ป่วยใหม่ ต่อประชากร แยกตามชนิดของโ รคโรคมะเร็งในแต่ละปี โดยทั่วไปมีหน่วยการรายงานเป็นอัตราอุบัติการณ์ต่อแสนประชากร

ช่วงอายุ คือ การจัดกลุ่มอายุของผู้ป่วยโดยทั่วไปนิยมรายงานทุกช่วง 5 ปี เช่น 5-9 ปี คือผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 5- 9.99 ปี เป็นต้น

อัตรา คือ อัตราที่ใช้ในการคำนวณนี้เป็นการแยกระหว่างผู้ชายและผู้หญิงต่อประชากร 1 แสนคน ถ้าข้อมูล 1ปี ถูกวิเคราะห์นั้นแสดงถึงการคำนวณจำนวนรายต่อประชากร 1แสนคน ในปีนั้นๆ

Crude Incidence rates คือ จำนวนของผู้ป่วย โรคมะเร็ง รายใหม่ระหว่ างปีต่อประชากร 1 แสนคนCrude Incidence rates จะถูกคำนวณด้วยจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ทั้งหมดในเพศที่ศึกษาต่อจำนวนประชากรทั้งหมดในเพศที่ศึกษาในปีนั้น คูณด้วย 100,000 วิธีนี้อาจไม่เหมาะสมสำหรับการเปรียบเทียบของอัตราป่วยซึ่งมีในความแตกต่างของพื้นที่ต่างๆ ถ้าโครงสร้างของอายุของประชากรมีความแตกต่างกัน

Age-Specific rates เป็นจำนวนของผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ระหว่างปีต่อประชากร 1 แสนคน แบ่งตามเพศ ตำแหน่งของ โรคมะเร็ง และช่วงอายุของผู้ป่วยที่สนใจคำนวณ ดังนั้น Age-Specific rates ถูกคำนวณโดยการแบ่งจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งในแต่ละปีตามกลุ่มและเพศของประชากรใน 1 แสนคน

Age- standardized Incidence Rates (ASR) คือ อัตราอุบัติการณ์ที่ใช้โครงสร้างของมาตรฐานอายุ โดยใช้มาตรฐานประชากรโลก (World standardized incidence rate) ในการคำนวณค่าอุบัติการณ์ มีหน่วยอัตรา ต่อจำนวนประชากร 1 แสนคน อัตราอุบัติการณ์ปรับตามมาตรฐานของประชากรโลกมีความเหมาะสมและสามารถใช้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเกิดโรคมะเร็งในพื้นที่ต่างๆทั่วโลก

6. ตัวชี้วัดคุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็ง

การควบคุมคุณภาพของข้อมูลทะเบียนมะเร็งมีตัวชี้วัดดังนี้

6.1 Histologocally Verified Percentage (% HV) คือ ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาหรือเซลล์วิทยาจากไขกระดูก และเลือด เช่น โรคมะเร็ง เม็ดเลือด อัตราส่วนที่น้อยเกินไปจากการวินิจฉัยทางพยาธิวิทยาอาจแสดงถึงการเก็บข้อมูลที่มากเกินความเป็นจริง (over reporting) หรือไม่สามารถเก็บชิ้นเนื้ อตรวจวินิจฉัยทางพยาธิวิทยาได้ แต่ข้อมูลที่ได้จากการวินิจฉัยทางพยาธิวิทยาที่เป็นร้อยละ 100 อาจแสดงถึงการเก็บข้อมูลที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะขาดการเก็บข้อมูลผู้ป่วยบางส่วนที่ได้วินิจฉัยจากการตรวจร่างกายเพียงอย่างเดียว

6.2 Death Certificate Only Percentage (% DCO) คือ ร้อยละของข้อมูลที่ได้รับการวินิจฉัยจากใบมรณบัตรอย่างเดียว กรณีที่พบร้อยละของข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรน้อยกว่าร้อยละ 5 แสดงถึงข้อมูลที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ แต่ถ้ามีค่าเป็นร้อยละ 0 แสดงถึง ทะเบียนมะเร็งไม่ได้รวบรวมข้อมูลการตายจากใบมรณบัตรในพื้นที่นั้นๆ

6.3 Mortality and incidence ratio (M/I ratio) เป็นสัดส่วนของจำนวนผู้เสียชีวิตโรคมะเร็งกับจำนวนของผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ รายใหม่ ที่ได้รับการวินิจฉัยในช่วงเวลาเดียวกันในประชากรที่ศึกษา หากการลงทะเบียนครอบคลุม ครบถ้วนและอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งไม่ได้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มาก M/I ratio สามารถ แสดงถึง การอยู่รอด ของผู้ป่วยโรคมะเร็งชนิดนั้นๆ หากจะเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากรที่ศึกษาในพื้นที่ต่างกัน ค่าสัดส่วน M/I ratio ที่ต่ำจะแสดงถึงผู้ป่วยมะเร็งในพื้นที่นั้นมีการอยู่รอดนานกว่า

บทที่ 3
อุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือ

บทที่ 3
อุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือ

Cancer incidence in Northern Thailand

During the period 2008–2012, the three most common cancers in male were liver, lung and colorectal cancer. For females, breast, lung and cervical cancer were the three most common cancers. The total number of new cancer cases was 84,303; 41,928 cases were males and 42,375 cases were females. Sex ratio for male to female was 1:1. The average age-standardized incidence rates were 155.7 per 100,000 in males and 143.7 per 100,000 in females. The age-specific incidence rates peaked at the age of 80–84 in both sexes.

The highest incidence rates were observed in Phrae province for male (ASR=205.9 per 100,000) and Lamphun province for female (ASR= 172.2 per 100,000) and the lowest incidence rates were noticed in Phitsanulok for both sexes (ASR= 124.5 and 120.4 per 100,000 in males and females, respectively)

อุบัติการณ์โรคมะเร็งในภาคเหนือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งในภาคเหนือตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2551–2555 มีจำนวนทั้งหมด 84,303 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 41,928 ราย และเพศหญิง จำนวน 42,375 ราย อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งเพศชายต่อเพศหญิงคิดเป็น 1 ต่อ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ในภาคเหนือทั้งหมดเฉลี่ย 16,860 รายต่อปี ค่าเฉลี่ยอุบัติการณ์โรคมะเร็งของภาคเหนือต่อปี เพศชายเท่ากับ 155.7 ต่อประชากร 100,000 ราย และในเพศหญิงเท่ากับ 143.7 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 1) โรคมะเร็งที่พบมากในภาคเหนือ 3 อันดับแรก เพศชายได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งปอด และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ สำหรับเพศหญิงโรคมะเร็งที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งปอด และมะเร็งปากมดลูก ตามลำดับ (รูปที่ 6)

ตารางที่ 1 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งทุกชนิดในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551–2555

Regions	Male		Female	
	Cases	ASR per 100,000	Cases	ASR per 100,000
Thailand*	152,898	156.7	155,475	138.2
Northern	41,928	155.7	42,375	143.7
Chiang Mai	8,082	149.6	8,702	144.4
Lampang	4,519	155.2	4,276	139.2
Lamphun	2,608	153.2	2,705	172.2
Phrae	3,355	205.9	2,951	163.4
Phitsanulok	3,633	124.5	3888	120.4

**From Cancer in Thailand Vol VII, 2007–2009*

รูปที่ 6 โรคมะเร็งที่พบมากในภาคเหนือ 10 อันดับแรกปีพ.ศ. 2551–2555

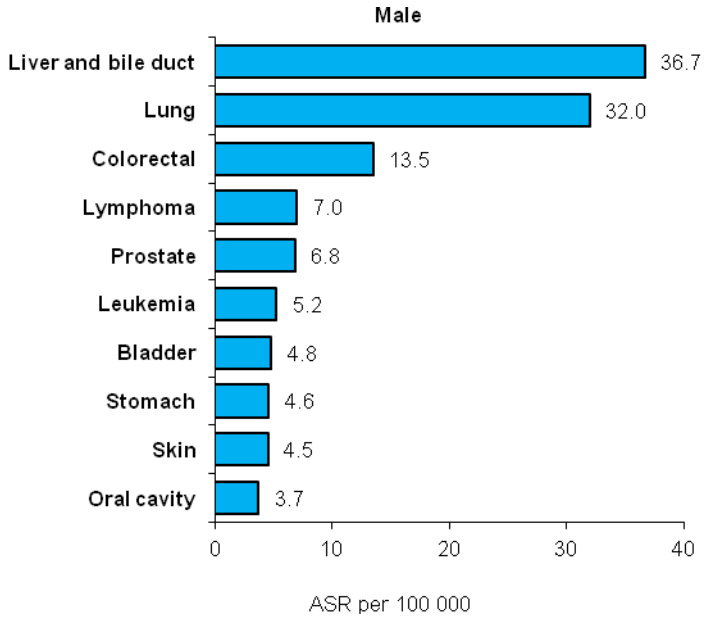
Male
Liver and bile duct
Lung
Colorectal
Lymphoma
Prostate
Leukemia
Bladder
Stomach
Skin
Oral cavity
36.7
32.0
13.5
7.0
6.8
5.2
4.8
4.6
4.5
3.7
0
10
20
30
40
ASR per 100 000

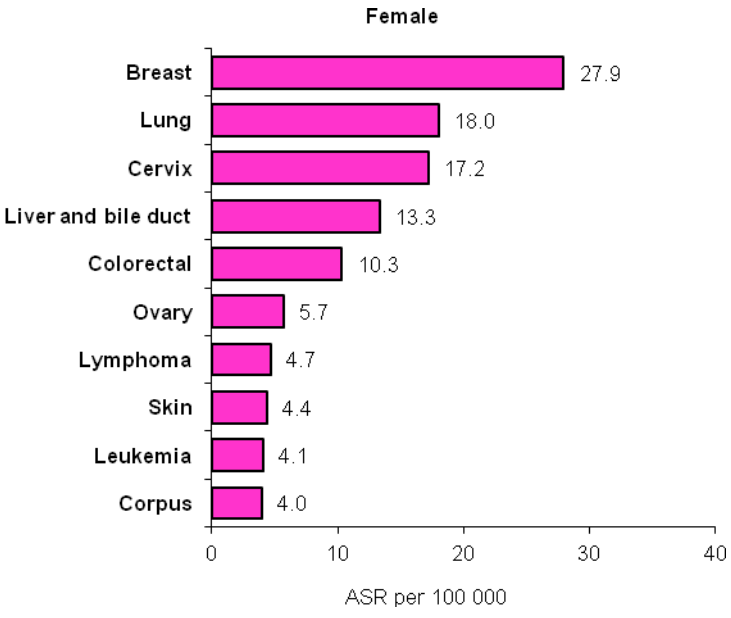
Female
Breast
Lung
Cervix
Liver and bile duct
Colorectal
Ovary
Lymphoma
Skin
Leukemia
Corpus
27.9
18.0
17.2
13.3
10.3
5.7
4.7
4.4
4.1
4.0
0
10
20
30
40
ASR per 100 000

การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ในภาคเหนือ

ภาคเหนือมีอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยในเพศหญิง แต่สำหรับเพศชายอุบัติการณ์มะเร็งใกล้เคียงกับของประเทศไทย เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามจังหวัดในภาคเหนือ พบว่า อุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายพบที่จังหวัดแพร่ (อัตราอุบัติการณ์ 205.9 ต่อประชากร 100,000 ราย) ในเพศหญิงพบที่จังหวัดลำพูน (อัตราอุบัติการณ์ 172.2 ต่อประชากร 100,000 ราย) อุบัติการณ์ต่ำสุดในเพศชายและหญิงพบที่จังหวัดพิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ 124.5 และ 120.4 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 7)

รูปที่ 7 อุบัติการณ์โรคมะเร็งทุกชนิดแยกตามจังหวัดในภาคเหนือปีพ.ศ.2551–2555

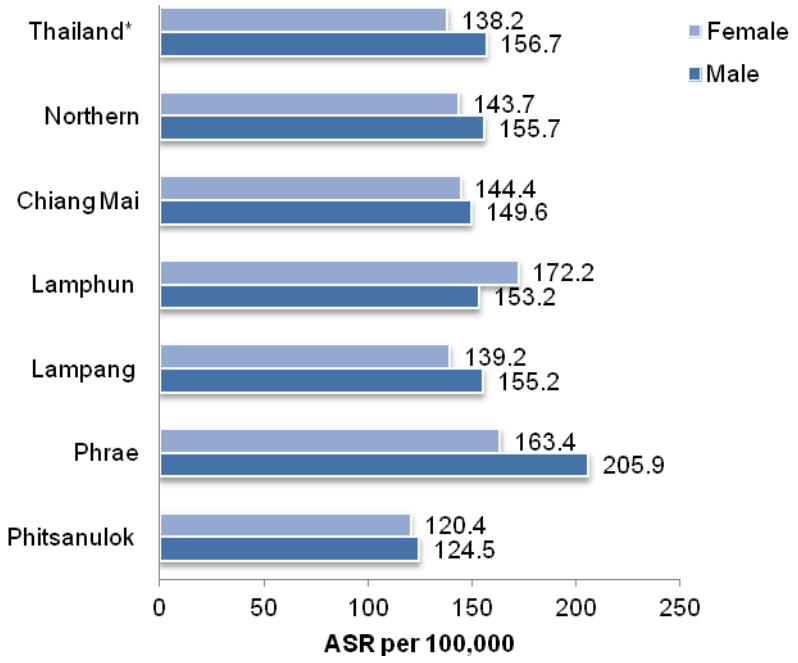

From Cancer in Thailand Vol VII, 2007–2009

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามกลุ่มอายุ

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยพบว่าประชากรภาคเหนือทั้งเพศชายและหญิง มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 80–84 ปี ทั้งนี้อุบัติการณ์โรคมะเร็งพบได้ตั้งแต่เด็ก และเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป แต่หลังจากอายุ 85 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเร็งเริ่มลดลง เพศชายจะมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 30–54 เพศหญิงมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (รูปที่ 8)

รูปที่ 8 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

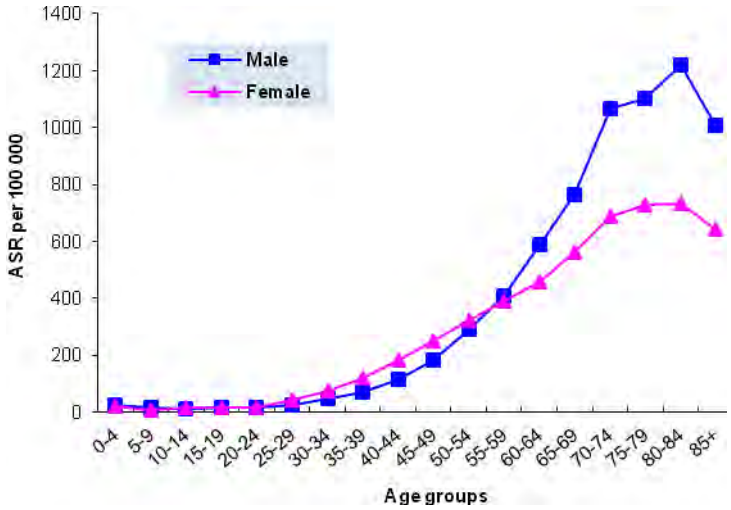

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ภาคเหนือแยกตามกลุ่มอายุ (รูปที่ 9) พบว่า

- กลุ่มอายุ 0-14 ปี โรคมะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งสมอง และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 15-24 ปี โรคมะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งต่อมน้ำเหลือง และมะเร็งสมอง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 25-59 ปี โรคมะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งเต้านม และมะเร็งปอด ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี โรคมะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุมากกว่า 75 ปี โรคมะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ

รูปที่ 9 โรคมะเร็งที่พบมากในภาคเหนือปีพ.ศ. 2551–2555 แยกตามกลุ่มอายุ

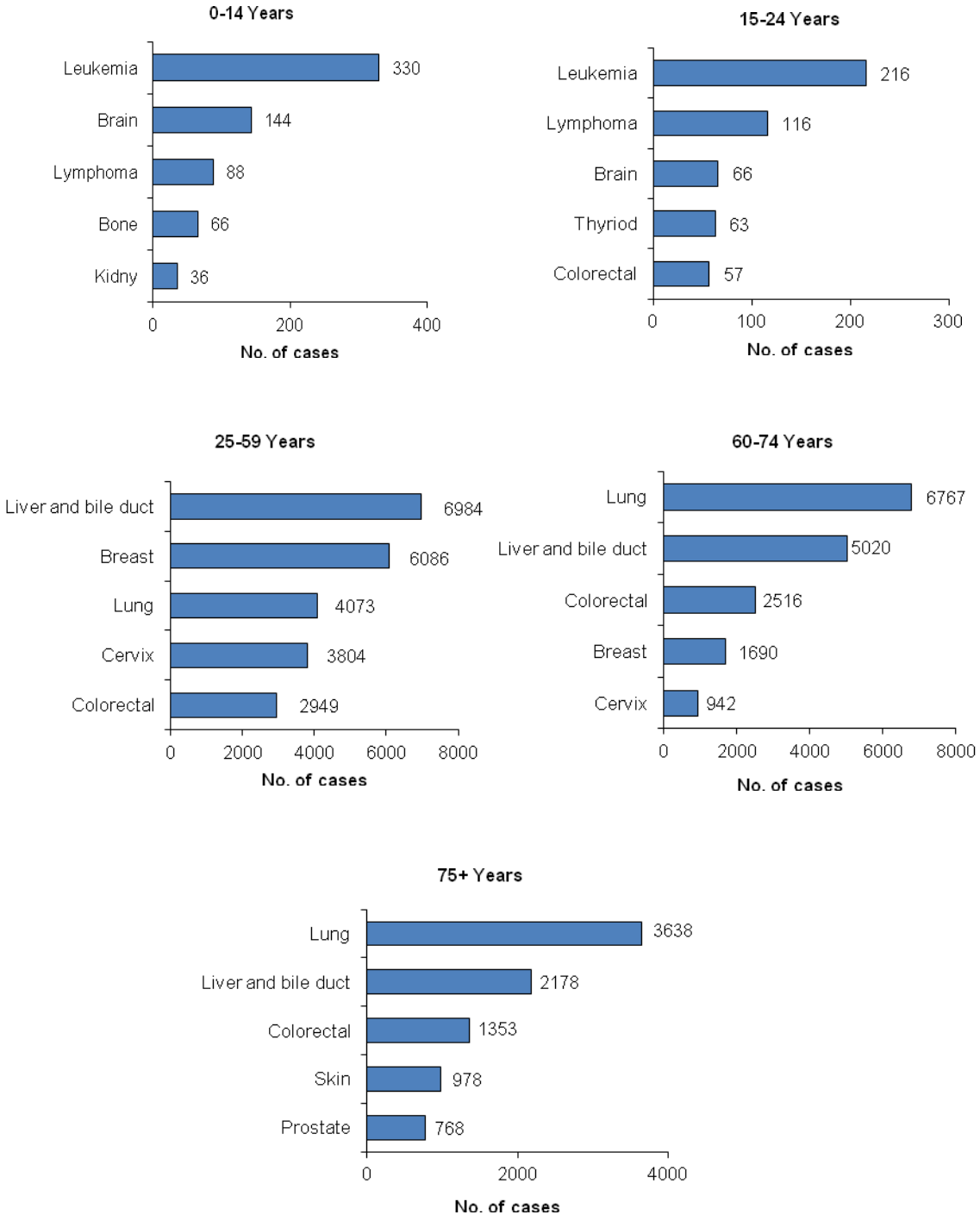

บทที่ 4
โรคมะเร็ง
ที่พบมาก
ในภาคเหนือ

บทที่ 4
มะเร็งที่พบมากในภาคเหนือ

4.1 มะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง
(COLORECTAL CANCER; ICD-O: C18-20)

Colorectal cancer in Northern Thailand

During the period 2008-2012, colorectal cancer was the third most common cancer after liver and lung cancer in males. For females, it was the fifth most common cancer after breast, lung, cervical, liver and colorectal cancer. The total number of colorectal cancer cases was 6,835; 3704 cases were males and 3,179 cases were females, accounting for about 8.1% of all cancers in both sexes.

The average age-standardized incidence rates were 13.5 per 100,000 in males and 10.3 per 100,000 in females. Sex ratio for male to female was 1.2:1. The age-specific incidence rate in males was higher than the rate in females.

The highest incidence of colorectal cancer in males was in Lamphun province (ASR=14.7) and the lowest incidence rate was in Phrae province (ASR=9.3). For females, the highest incidence was in Lampang province (ASR=12.0) and the lowest incidence rate was found in Phitsanulok province (ASR=5.8).

อุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงภาคเหนือของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์อุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงภาคเหนือช่วงปีพ.ศ. 2551-2555 เพศชายพบมากเป็นอันดับที่ 3 รองมาจากมะเร็งตับและมะเร็งปอด ตามลำดับ สำหรับเพศหญิง พบมากเป็นลำดับที่ 5 รองมาจากมะเร็งเต้านม มะเร็งปอด มะเร็งปากมดลูก และมะเร็งตับตามลำดับ ผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงรายใหม่ในภาคเหนือช่วงปี พ .ศ. 2551-2555 มีจำนวนทั้งหมด 6,835 ราย เฉลี่ยปีละ 1,367 ราย เพศชาย จำนวน 3,704 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศชาย และเพศหญิงจำนวน 3,179 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.5 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศหญิง โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงเพศชายพบมากกว่าเพศหญิง อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง คิดเป็น 1.2:1

ค่าเฉลี่ยอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงภาคเหนือ เพศชายมีค่าเท่ากับ 13.5 ต่อ 100,000 ประชากร เพศหญิงมีค่าเท่ากับ 10.3 ต่อ 100,000 ประชากร (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555

Regions	Male		Female	
	Cases	ASR per 100,000	Cases	ASR per 100,000
Thailand*	14,130	14.5	12,153	10.7
Northern	3,704	13.5	3,179	10.3
Chiang Mai	785	14.2	665	10.8
Lamphun	215	14.7	186	11.0
Lampang	390	13.2	381	12.0
Phrae	241	9.3	168	5.9
Phitsanulok	332	11.3	293	5.8

**From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง

อุบัติการณ์ของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงทั่วโลกในเพศชาย พบสูงสุดที่เขตตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศแคนาดา ส่วนเพศหญิงพบสูงสุดที่รัฐอลาสก้า ประเทศสหรัฐอเมริกา (อัตราอุบัติการณ์ = 70.8 และ 58.7 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในประเทศไทย พบว่า ภาคเหนือมีอุบัติกา รณ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทย ทั้งเพศชายและหญิง เมื่อเปรียบเทียบรายจังหวัดในภาคเหนือ เพศชายพบอุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงมากที่สุดในจังหวัดลำพูน (อัตราอุบัติการณ์ = 14.7 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง พิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 14.2, 13.2 และ 11.3 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) จังหวัดที่มีอุบัติการณ์ต่ำสุด คือ แพร่ (อัตราอุบัติการณ์ = 9.3 ต่อประชากร 100,000 ราย) สำหรับเพศหญิงพบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงมากที่สุดคือ จังหวัดลำปาง (อัตราอุบัติการณ์ = 12.0 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ และแพร่ (อัตราอุบัติการณ์ = 11.0, 10.8 และ 5.9 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) และจังหวัดที่มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงต่ำสุด คือ พิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 5.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) (รูปที่ 10)

รูปที่ 10 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง

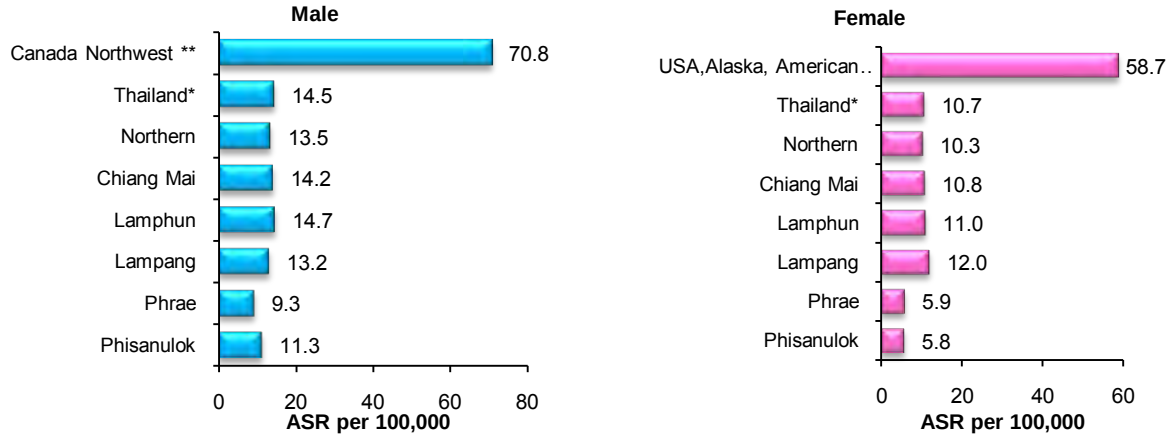

หมายเหตุ *** From CIV Volume X, 2003-2007; *From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

อุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงแบ่งตามช่วงอายุ

โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในภาคเหนือพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิงโดยส่วนใหญ่พบมากในคนที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไปทั้งในเพศชายและเพศหญิง อย่างไรก็ตามโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงสามารถพบได้ในคนอายุน้อยกว่า 40 ปี (รูปที่ 11)

รูปที่ 11 อุบัติการณ์โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงจังหวัดภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551–2555 แยกตามช่วงอายุ

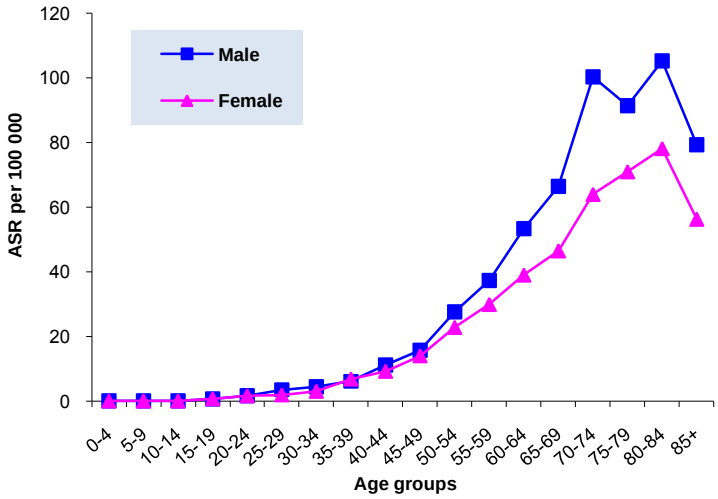

คุณภาพของข้อมูล

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในแต่ละจังหวัดโดยรวมค่อนข้างดีเนื่องจากมีผลทางพยาธิวิทยามากกว่าร้อยละ 60 และข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงที่ได้จากใบมรณะบัตรอย่างเดียวพบน้อยกว่าร้อยละ 10 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงในจังหวัดภาคเหนือ

Province	Data quality control (%)	
	HV	DCO
Chiang Mai	91.2	0.1
Lamphun	82.3	2.0
Lampang	85.7	1.5
Phrae	65.7	3.4
Phitsanilok	65.7	5.4

4.2 มะเร็งตับ

(LIVER CANCER; ICD-O: C22)

Liver cancer in Northern Thailand

During the period 2008-2010, liver cancer was the most common cancer in males. For females, it was the fourth most common cancer after breast, lung, and cervical. The total number of liver cancer cases was 14,238; 10,105 cases were males and 4,133 cases were females, accounting for about 24.1 % in males and 9.8 % in females. The average age-standardized incidence rates were 36.5 per 100,000 in males and 13.3 per 100,000 in females. Sex ratio for male to female was 2.4:1. The age-specific incidence rate was higher in males than in females.

The highest incidence rate were found in Phrae province in both sexes (ASR=77.8 for male and ASR=28.2 for female) and the lowest incidence rate was in Phitsanulok province in both sexes (ASR=23.5 for male and ASR= 7.8 for female).

อุบัติการณ์โรคมะเร็งตับในภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโรคมะเร็งตับ ในภาคเหนือช่วงปีพ .ศ. 2551-2555 ในเพศชายมะเร็งตับพบมากเป็นอันดับ 1 สำหรับเพศหญิง พบมากเป็นอันดับที่ 4 รองมาจากมะเร็งเต้านม มะเร็งปอด และมะเร็งปากมดลูก ตามลำดับ โดยมีจำนวนผู้ป่วยมะเร็งตับรายใหม่ในภาคเหนือทั้งหมด 14,238 ราย เฉลี่ยปีละ 2,848 ราย แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 10,105 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.1 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศชาย และเพศหญิงจำนวน 4,133 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศหญิง โรคมะเร็งตับพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งตับเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 2.4:1 ค่าเฉลี่ยอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งตับในภาคเหนือ เพศชายมีค่าเท่ากับ 36.5 ต่อประชากร 100,000 ราย เพศหญิงมีค่าเท่ากับ 13.3 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 8) เมื่อแยกประเภทของมะเร็งตับตามการวินิจฉัยจากผลพยาธิวิทยาพบว่าเป็นมะเร็งเซลล์ตับ (hepatocellular carcinoma) ร้อยละ 37.7 มะเร็งท่อทางเดินน้ำดี (cholangiocarcinoma) ร้อยละ 48.9 และเซลล์ชนิดอื่นๆร้อยละ 13.4

ตารางที่ 8 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งตับในภาคเหนือปีพ.ศ 2551-2555

Regions	Male		Female	
	Cases	ASR per 100,000	Cases	ASR per 100,000
Thailand*	39,843	40.3	18,429	16.6
Northern	10,105	36.7	4,133	13.3
Chiang Mai	1709	31.0	717	11.5
Lamphun	475	33.2	177	10.1
Lampang	1132	37.8	494	15.0
Phrae	1322	77.8	551	28.2
Phitsanulok	701	23.5	259	7.8

**From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งตับ

อุบัติการณ์ของโรคมะเร็งตับทั่วโลก ทั้งเพศชายและหญิงสูงสุดที่มณฑลจีดอง สาธารณรัฐประชาชนจีน (อัตราอุบัติการณ์ = 77.5 และ 26.1 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งตับในประเทศไทย พบว่า อุบัติการณ์โรคมะเร็งตับในภาคเหนือต่ำกว่า าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งเพศชายและหญิง เมื่อแยกตามจังหวัดในภาคเหนือ เพศชายพบมากที่สุดในจังหวัดแพร่ (อัตราอุบัติการณ์ = 77.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ (อัตราอุบัติการณ์ = 37.8, 33.2 และ 31.0 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) เพศหญิงพบโรคมะเร็งตับมากที่สุดในจังหวัดแพร่ (อัตราอุบัติการณ์ = 28.2 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ ลำปาง เชียงใหม่ ลำพูน และพิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 15.0, 11.3, 10.1 และ 7.8 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) ส่วนจังหวัดที่มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งตับต่ำสุดทั้งเพศชายและหญิง คือ พิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 23.5และ 7.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) จังหวัดที่มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งตับต่ำสุด คือ พิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 7.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) (รูปที่ 12)

รูปที่ 12 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งตับ

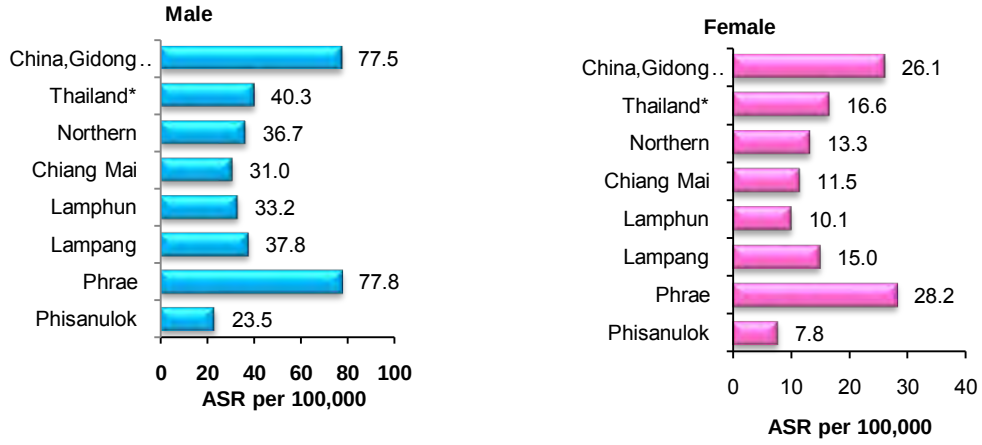

หมายเหตุ *** From CIV Volume X, 2003-2007; *From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

อุบัติการณ์โรคมะเร็งตับแบ่งตามช่วงอายุ

โรคมะเร็งตับในจังหวัดภาคเหนือพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยส่วนใหญ่พบมากในคนที่มีช่วงอายุ 70-74 ปีทั้งในเพศชายและเพศหญิง แต่อาจจะพบได้เล็กน้อยในคนที่มีอายุก่อน 35 ปี (รูปที่ 13)

รูปที่ 13 อุบัติการณ์โรคมะเร็งตับจังหวัดภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

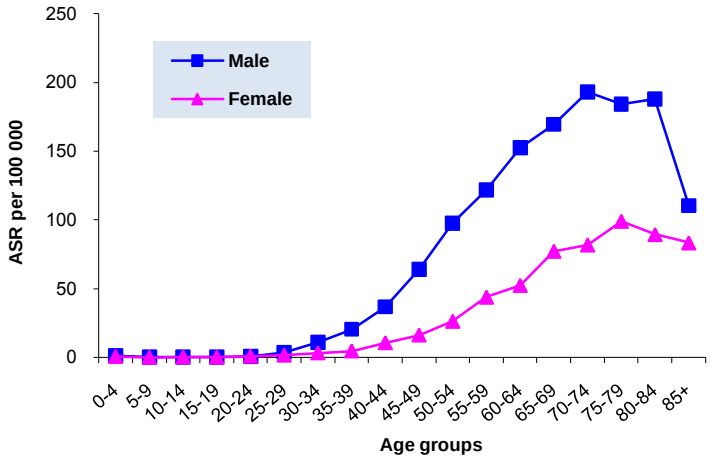

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งตับ

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งตับในภาคเหนือโดยรวมค่อนข้างต่ำเนื่องจากมีผลทางพยาธิวิทยาไม่ถึงร้อยละ 30 และข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งตับที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวบางจังหวัดพบสูงถึงร้อยละ 25.9 (จังหวัดพิษณุโลก) ควรมีการพัฒนาคุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งตับของจังหวัดพิษณุโลก แพร่ และ ลำพูน ให้ดียิ่งขึ้น (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งตับแยกตามจังหวัด

Province	Data quality control (%)	
	HV	DCO
Chiang Mai	22.1	2.3
Lamphun	15.9	17.6
Lampang	19.2	3.8
Phare	9.6	18.8
Phitsanilok	23.3	25.9

4.3. มะเร็งปอด
(LUNG CANCER; ICD-O: C34)

Lung cancer in Northern Thailand

During the period 2008–2012, lung cancer was the second most common cancer after liver cancer in males. For females, it was the third after breast and cervical cancer. The total number of lung cancer cases was 14,510; 8912 cases were males and 5,598 cases were females, accounting for about 21.3 % in males and 13.2 % in females. The average age-standardized incidence rates were 32.0 per 100,000 in males and 18.0 per 100,000 in females. Sex ratio for male to female was 1.6:1. The age-specific incidence rate was higher in males than in females.

The highest incidence rate in both sexes were found in Lamphun province (ASR=45.5 for male and 25.7 for female) and the lowest incidence rate in both sexes were in Phitsanulok province (ASR=18.5 for male and 7.6 for female).

อุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดในภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดในภาคเหนือช่วงปี พ .ศ.2551-2555 ในเพศชายโรคมะเร็งปอดพบมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากมะเร็งตับ สำหรับเพศหญิง พบมากเป็นลำดับที่ 3 รองมาจากมะเร็งเต้านม และมะเร็งปากมดลูก ตามลำดับ โดยมีจำนวนผู้ป่วยมะเร็งปอดรายใหม่ทั้งหมด 14,510 ราย เฉลี่ยปีละ 2,902 ราย แบ่งเป็น เพศชายจำนวน 8,912 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.3 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศชาย และเพศหญิงจำนวน 5,598 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.2 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศหญิง โรคมะเร็งปอดในเพศชายพบมากกว่าเพศหญิง อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดเพศชายต่อเพศหญิง คิดเป็น 1.3:1 ค่าเฉลี่ยอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอภาคเหนือในเพศชายมีค่าเท่ากับ 32.0 ต่อประชากร 100,000 ราย เพศหญิงมีค่าเท่ากับ 18.0 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 10) เมื่อแยกประเภทของมะเร็งปอดตามการวินิจฉัยจากผลพยาธิวิทยาพบว่า เป็นมะเร็งปอดชนิดเซลล์อะดีโนคาซิโนมา (adenocarcinoma) ร้อยละ 50.7 มะเร็งปอดชนิดสแควมัสเซลล์คาซิโนมา (squamouscell carcinoma) ร้อยละ 22.2 และเซลล์ชนิดอื่นๆร้อยละ 27.1

ตารางที่ 10 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดในภาคเหนือปีพ.ศ 2551-2555

Regions	Male		Female	
	Cases	ASR per 100,000	Cases	ASR per 100,000
Thailand*	25,209	26.2	12,966	11.5
Northern	8912	32.0	5598	18.0
Chiang Mai	1763	32.5	1311	21.6
Lamphun	684	45.5	423	25.7
Lampang	1104	35.9	654	20.2
Phrae	609	36.1	337	16.3
Phitsanulok	563	18.5	254	7.6

**From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปอด

อุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปอดทั่วโลก เพศชายพบสูงสุดที่ประเทศตุรกี (อัตราอุบัติการณ์ = 90.1 ต่อประชากร 100,000 ราย) เพศหญิง สูงสุดที่ชาวเมารี ประเทศนิวซีแลนด์ (อัตราอุบัติการณ์ = 79.0 ต่อประชากร 100,000 ราย) เมื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดในประเทศไทย พบว่า ภาคเหนือมีอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งเพศชายและหญิง อุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดแยกตามจังหวัดในภาคเหนือ เพศชายพบโรคมะเร็งปอดมากที่สุดในจังหวัดลำพูน (อัตราอุบัติการณ์ 45.5 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ แพร่ ลำปาง และเชียงใหม่ (อัตราอุบัติการณ์ = 36.1, 35.9 และ 32.5 ต่อประชากร 100,000 รายตามลำดับ) เพศหญิง พบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปอดมากที่สุดคือ จังหวัดลำพูน (อัตราอุบัติการณ์ = 25.7 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง และแพร่ (อัตราอุบัติการณ์ = 21.6, 20.2 และ 16.3 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) จังหวัดที่มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดต่ำสุดทั้งเพศชายและหญิง คือ พิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 18.5 และ 7.6 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 14)

รูปที่ 14 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปอด

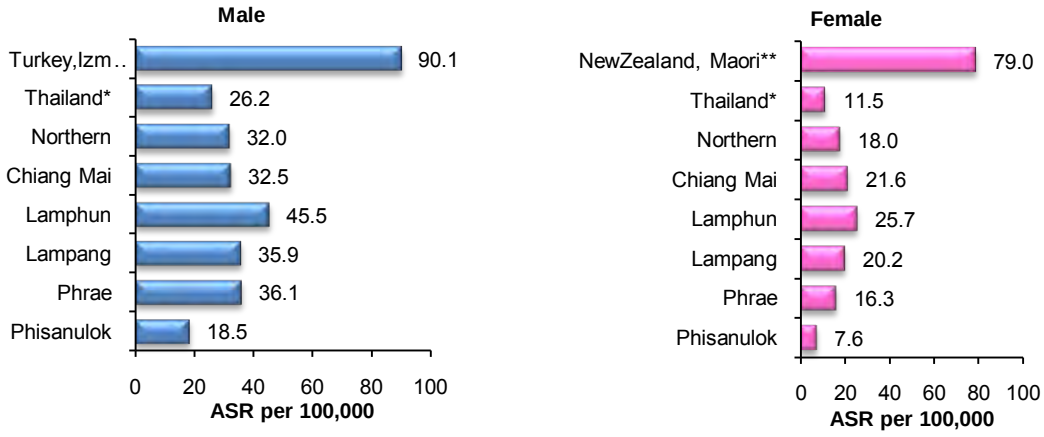

หมายเหตุ *** From CIV Volume X, 2003-2007; *From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

อุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดแบ่งตามช่วงอายุ

โรคมะเร็งปอดในภาคเหนือพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยส่วนใหญ่พบมากในคนที่มีอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดพบได้ตั้งแต่คนที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป (รูปที่ 15)

รูปที่ 15 อุบัติการณ์โรคมะเร็งปอดภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2553 แยกตามช่วงอายุ

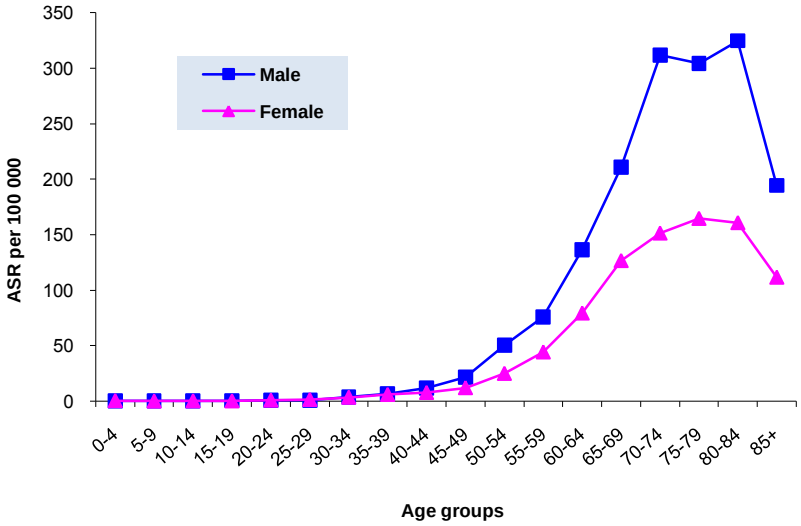

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปอด

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปอดในภาคเหนือโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากข้อมูล ที่มีผลทางพยาธิวิทยามีประมาณร้อยละ 60 ยกเว้นจังหวัดลำพูนและแพร่ ควรมีการพัฒนาคุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็ง (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปอดในภาคเหนือ

Province	Data quality control (%)	
	HV	DCO
Chiang Mai	60.0	1.8
Lamphun	43.9	9.7
Lampang	61.5	4.2
Phare	26.3	15.0
Phitsanilok	55.1	11.7

4.4. มะเร็งเต้านม

(BREAST CANCER; ICD-O: C50.)

Breast cancer in Northern Thailand

During the period 2008-2012, breast cancer was the first common cancer in females. The total number of female breast cancer cases was 8239; accounting for about 19.4 % of all cancers among females. The average age-standardized incidence rate was 27.9 per 100,000 in females.

The highest incidence rate of female breast cancer was observed in Phrae province (ASR=32.8) and the lowest incidence rate was found in Lampang province (ASR=25.6).

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือช่วงปี พ .ศ. 2551-2555 มะเร็งเต้านมพบมากเป็นอันดับที่ 1 ในเพศหญิง มีจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมรายใหม่ทั้งหมด 8,239 ราย เฉลี่ยปีละ 1,648 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.4 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศหญิง ค่าเฉ ลี่ยอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมเพศหญิงจังหวัดภาคเหนือ มีค่าเท่ากับ 27.9 ต่อ ประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555

Regions	Female breast cancer	
	Cases	ASR per 100,000
Thailand*	30,579	26.4
Northern	8,239	27.9
Chiang Mai	1,669	27.3
Lamphun	511	32.5
Lampang	784	25.6
Phrae	572	32.8
Phitsanulok	832	25.8

**From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งเต้านม

อุบัติการณ์ของโรคมะเร็งเต้านมทั่วโลกสูงสุดพบที่ประเทศเบลเยี่ยม (อัตราอุบัติการณ์ = 110.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) เมื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมในประเทศไทยพบว่า ภาคเหนือมีอุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทย อุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมของภาคเหนือสูงสุดพบที่จังหวัดแพร่ (อัตราอุบัติการณ์ = 32.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ และพิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 32.5, 27.3 และ 25.8 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) จังหวัดที่มีอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งเต้านมต่ำสุดคือ ลำปาง (อัตราอุบัติการณ์ = 25.6 ต่อประชากร 100,000 ราย) (รูปที่ 16)

รูปที่ 16 การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งเต้านม

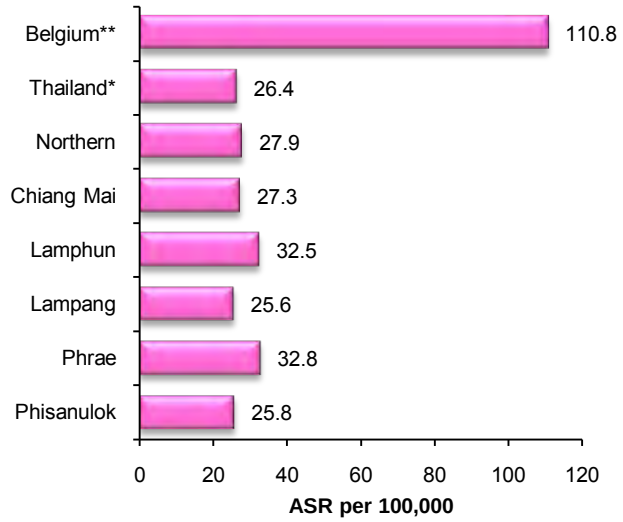

หมายเหตุ *** From CIV Volume X, 2003-2007; *From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมแบ่งตามช่วงอายุ

โรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือพบในสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป และพบอุบัติการณ์มากสุดในช่วงอายุตั้งแต่ 50-54 ปี อุบัติการณ์พบน้อยลงในวัยสูงอายุ (รูปที่ 17)

รูปที่ 17 อุบัติการณ์โรคมะเร็งเต้านมภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

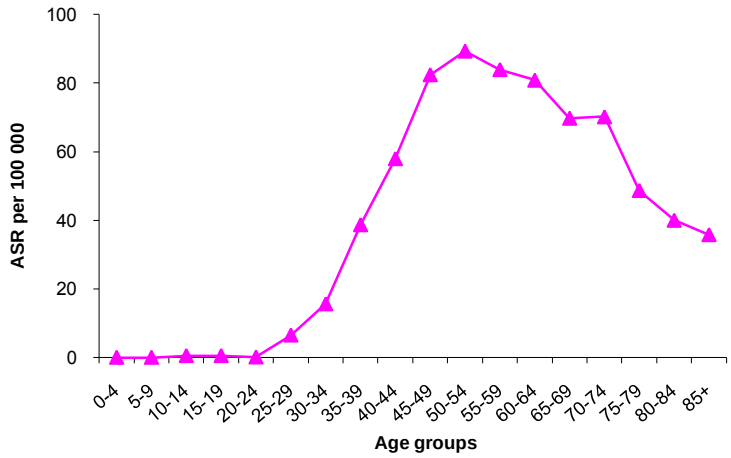

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งเต้านม

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือโดยรวมอยู่ในระดับ ดีเนื่องจากมีผลทางพยาธิวิทยามากกว่าร้อยละ 70 และข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวพบ ไม่เกินร้อยละ 3.0 จังหวัดเชียงใหม่ และลำปางมีคุณภาพข้อมูลโรคมะเร็งเต้านมดีที่สุด (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งเต้านมในภาคเหนือ

Province	Data quality control (%)	
	HV	DCO
Chiang Mai	98.5	0.2
Lamphun	82.1	1.3
Lampang	93.7	0.5
Phare	74.1	2.6
Phitsanilok	76.7	2.6

4.5 มะเร็งปากมดลูก

(CERVICAL CANCER; ICD-O: C53.)

Cervical cancer in Northern Thailand

During the period 2008–2012, cervical cancer was the third most common cancer after breast and lung cancer among females. The total number of cervical cancer cases was 5,107, accounting for about 12.1 % of all female cancers. The average age-standardized incidence rate was 17.0 per 100,000.

The highest incidence rate was noticed in Lamphun province (ASR=24.1) and the lowest incidence rate was observed in Phitsanulok province (ASR=11.7).

อุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือช่วงปี พ .ศ. 2551–2555 มะเร็งปากมดลูกพบมากเป็นอันดับที่ 3 จำนวนผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกรายใหม่ทั้งหมด 5,107 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.1 ของโรคมะเร็งทั้งหมดในเพศหญิง ค่าเฉลี่ยอัตราอุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกจังหวัดภาคเหนือ เท่ากับ 17.2 ต่อ ประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551–2555

Regions	Cervical cancer	
	Cases	ASR per 100,000
Thailand*	19,359	16.7
Northern	5,107	17.2
Chiang Mai	1,197	19.5
Lamphun	392	24.1
Lampang	363	12.4
Phrae	368	20.0
Phitsanulok	387	11.7

การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปากมดลูก

อุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปากมดลูกทั่วโลกสูงสุดที่ประเทศซิมบับเว (อัตราอุบัติการณ์ = 86.7 ต่อประชากร 100,000 ราย) เมื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในประเทศไทย พบว่าภาคเหนือมีอุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยเล็กน้อย อุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกของภาคเหนือพบสูงสุดที่ จังหวัดลำพูน (อัตราอุบัติการณ์ = 24.1 ต่อประชากร 100,000 ราย) รองลงมาได้แก่ แพร่ เชียงใหม่ และลำปาง (อัตราอุบัติการณ์ = 20.0, 19.5 12.4 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) อุบัติการณ์ของโรคมะ เร็งปากมดลูก พบต่ำสุดที่พิษณุโลก (อัตราอุบัติการณ์ = 11.7 ต่อประชากร 100,000 ราย) (รูปที่ 18)

รูปที่ 18 การเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งปากมดลูก

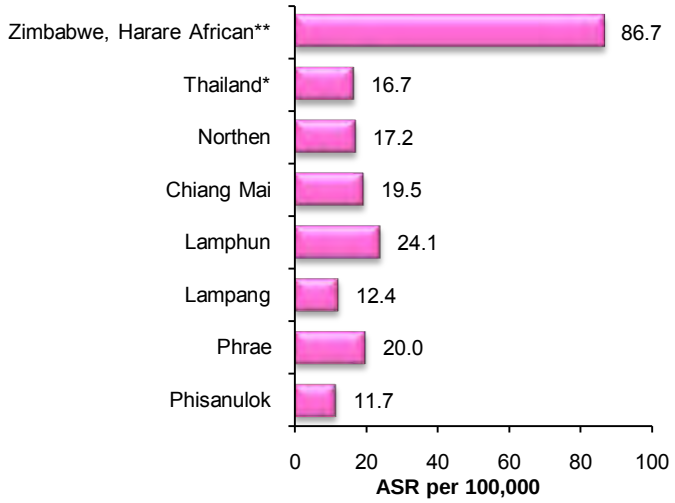

หมายเหตุ *** From CIV Volume X, 2003-2007; *From Cancer in Thailand Vol VII, 2007-2009*

อุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกแบ่งตามช่วงอายุ

โรคมะเร็งปากมดลูกในจังหวัดภาคเหนือพบได้ตั้งแต่สตรีที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกพบมากสุดในช่วงอายุ 50-54 ปีและมีแนวโน้มลดลงหลังอายุ 64 ปี (รูปที่ 19)

รูปที่ 19 อุบัติการณ์โรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

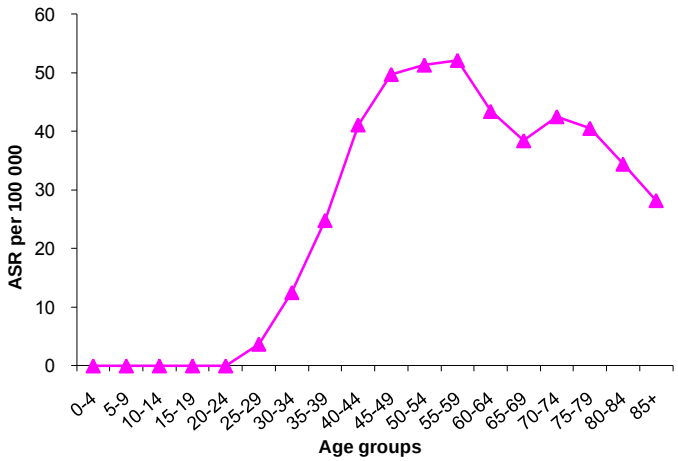

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปากมดลูก

คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปากมดลูก ในภาคเหนือ โดยรวม อยู่ในระดับ ดีเนื่องจากข้อมูลมีผลทางพยาธิวิทยาเกินร้อยละ 70 และข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งปากมดลูกที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียวมีเพียงร้อยละ 1.0 ยกเว้นจังหวัดพิษณุโลกร้อยละ 4.0 ซึ่งคงต้องพัฒนาคุณภาพต่อไป (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 คุณภาพของข้อมูลโรคมะเร็งปากมดลูกในภาคเหนือ

Province	Data quality control (%)	
	HV	DCO
Chiang Mai	98.1	0.3
Lamphun	69.9	0.5
Lampang	88.7	0.8
Phare	69.8	0.8
Phitsanilok	71.1	4.1

บทที่ 5
โรคมะเร็ง
รายจังหวัด

5.1 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ปีพ.ศ.2551-2555

จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ไทย ตั้งอยู่ ณ ละติจูด 16 องศาเหนือ ลองติจูด 99 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 310 เมตร มีพื้นที่ ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือ และเป็นอันดับ สองของประเทศไทยรองมาจากจังหวัดนครราชสีมา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20,107 ตารางกิโลเมตร จังหวัดเชียงใหม่แบ่งการปกครองออกเป็น 26 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จอมทอง แม่แจ่ม เชียงดาว ดอยสะเก็ด แม่แตง แม่ริม สะเมิง ฝาง แม่อาย พร้าว สันป่าตอง สันกำแพง สันทราย หางดง ฮอด ดอยเต่า อมก๋อย สารภี เวียงแหง ไชยปราการ แม่วาง แม่ออน ดอยหล่อ กัลยาณิวัฒนา และนันทบุรีเฉลิมพระเกียรติ เป็นอำเภอ ล่าสุด ลำดับที่ 26 ของจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 696 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ มีอาณาเขตติดต่อ กับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ รัฐฉานของประเทศพม่า
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดตาก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดเชียงราย ลำปาง และลำพูน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดเชียงใหม่ถูกจัดเป็นเมืองน่าท่องเที่ยวอันดับ 5 ของโลก มีสภาพอากาศค่อ นข้างเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25.4 องศาเซลเซียส จำนวนประชากรทั้งหมดของจังหวัดเชียงใหม่ จากการสำมะโนประชากร และเคหะปีพ .ศ.2553 มีจำนวน 1,686,900 คน แบ่งเป็นชาย 824,600 คน และเพศหญิง 862,300 คน ประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 91.80 รองลงมาได้แก่ ศาสนาคริสต์ อิสลามฮินดูและสิกข์ และอื่น ๆ ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ข้าว ลำไย ส้ม กระเทียม และหอมแดง เป็นต้น ด้านอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่มีโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดที่มีลูกจ้างมากกว่า 10 คนขึ้นไปจำนวนประมาณ 2575 แห่ง โดยอุตสาหกรรมมากสุด 3 อันดับแรกได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เกษตร และขนส่ง ตามลำดับ

รูปที่ 20จำนวนประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2553 (census, 2010)

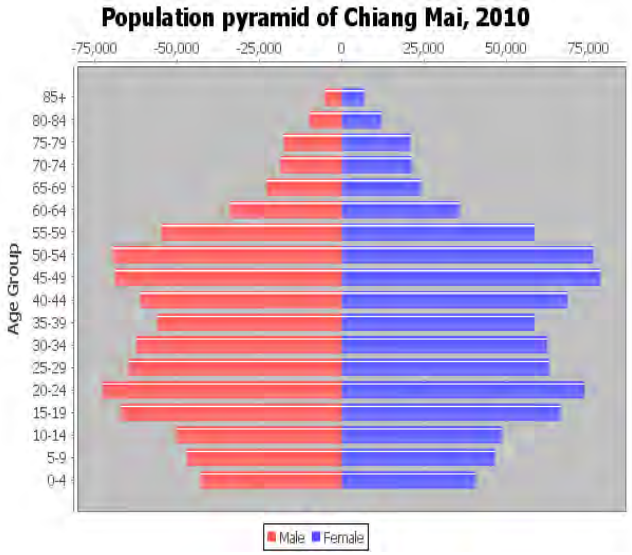

Age	Male	Female
0-4	42800	40600
5-9	47100	46500
10-14	50100	48500
15-19	67000	66300
20-24	72700	73700
25-29	64500	62900
30-34	62300	62400
35-39	56000	58400
40-44	61200	68600
45-49	68900	78500
50-54	69500	76500
55-59	54700	58600
60-64	33800	35700
65-69	22800	24000
70-74	18600	21300
75-79	17700	20900
80-84	9700	12100
85+	5200	6800
Total	**824600**	**862300**

การบริการทางการแพทย์

จากข้อมูลสถิติทางสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ปีพ.ศ. 2555 จังหวัดเชียงใหม่มีสถานบริการพยาบาล 45 แห่งประกอบด้วย โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 25 แห่ง, โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงอื่นๆ 3 แห่ง, สถานบริการเทศบาล 1 แห่ง, โรงพยาบาลเอกชน 16 แห่ง, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 270 แห่ง คลินิกทุกประเภท 543 แห่ง บุคลากรทางการแพทย์ประกอบไปด้วย แพทย์ 932 คน (อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 1,771 :1) ทันตแพทย์ 277 คน (อัตราส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ 5,960 :1) เภสัชกร 398 คน (อัตราส่วนประชากรต่อเภสัชกร 4,148 :1) และพยาบ าลวิชาชีพ 5,215 คน (อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 317 :1 ด้านการรักษาพยาบาลโรคมะเร็ง ผู้ป่วยโรครายใหม่ส่วนใหญ่ถูกส่งตัวไปที่ โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หรือ โรงพยาบาลเอกชนบางแห่ง เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยโรคมะเร็งทั้งทางห้องปฏิบัติการและรังสีวิ นิจฉัย การรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยการผ่าตัดและเคมีบำบัด สามารถให้บริการโดยโรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สำหรับการรักษาผู้ป่วยโดยรังสีรักษาจะมีบริการเฉพาะที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นหลัก มีเพียงส่วนเล็กน้อยที่จะส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง ดังนั้น ผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ได้รับการบริการตรวจวินิจฉัยและรักษาภายในจังหวัด ในส่วนของโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่สามารถให้บริการรักษาแบบประคับประคองแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้

การจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่

หน่วยทะ เบียนมะเร็งเชียงใหม่ สังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มดำเนินการจัดทำทะเบียนมะเร็งโรงพยาบาลในปีพ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นการจัดตั้งทะเบียนมะเร็งแห่งแรกของประเทศไทย ต่อมาได้ขยายการรวบรวมข้อมูลเป็นทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2528 ทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมทะเบียนมะเร็งนานาชาติ (International Association for Cancer Registry; IACR) ตั้งแต่ 30 พฤศจิกายน 2537 ปัจจุบันการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวิธีการคัดลอกข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลชุมชน 23 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน และ ห้องปฏิบัติการตรวจทางพยาธิวิทยาในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งข้อมูลการเสียชีวิตของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ และมีการติดตามสถานะการมีชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งโดยดำเนินการทั้งวิธีค้นข้อมูลรายงานการเสียชีวิตและการสอบถามจากบุคคลากรสาธารณสุขในพื้นที่นั้นๆ การรวบรวมข้อมูลยึดหลักตามมาตรฐานการจัดทำทะเบียนมะเร็งนานาชาติ และมาตรฐานการจำแนกมะเร็ง 2 ตำแหน่ง (Multiple primary 2004.) ข้อมูลดังกล่าวจะถูกให้รหัสโรคและรหัสพยาธิวิทยาโดยใช้ ICD-O version 3 บันทึกข้อมูลโดยโปรแกรม Canreg 4

สรุปผลการศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ป่วยโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2551-2555 มีจำนวนทั้งหมด 16,784 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 8,082 ราย และเพศหญิ ง จำนวน 8,702 ราย อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งเพศชายต่อเพศหญิงคิดเป็น 1 ต่อ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ในจังหวัด เชียงใหม่ เฉลี่ย 3,357 รายต่อปี ค่าเฉลี่ยอุบัติการณ์โรคมะเร็งของจังหวัดชียงใหม่ต่อปี เพศชายเท่ากับ 149.6 ต่อประชากร 100,000 ราย และในเพศหญิงเท่ากับ 144.4 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 16) โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดเชียงใหม่ 3 อันดับแรก เพศชายได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง (อัตราอุบัติการณ์ 32.5, 31.0 และ 14.2 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) สำหรับเพศหญิงโรคมะเร็งที่พบมาก 3 อันดับแรกได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งปอด และมะเร็งปากมดลูก (อัตราอุบัติการณ์ 27.3, 21.6 และ 19.5 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 21)

ตารางที่ 16 จำนวนและอุบัติการณ์มะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ปีพ.ศ.2551-2555

Year	Male		Female	
	Number of new cancer cases	ASR per 100,000	Number of new cancer cases	ASR per 100,000
2008	1,454	143.5	1,743	153.9
2009	1,502	143.8	1,669	143.9
2010	1,583	145.5	1,700	141.2
2011	1,809	165.1	1,797	145.3
2012	1,734	151.0	1,793	143.9
Total	8,082	149.6	8,702	144.4

รูปที่ 21 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ.2551–2555

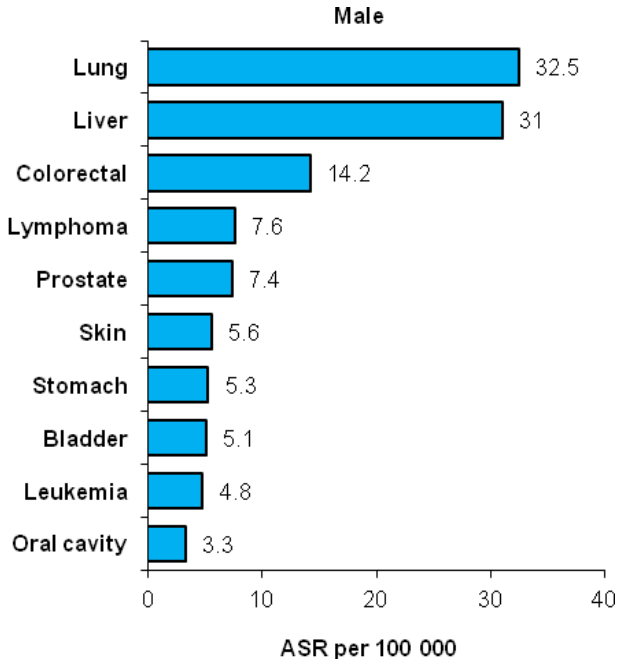

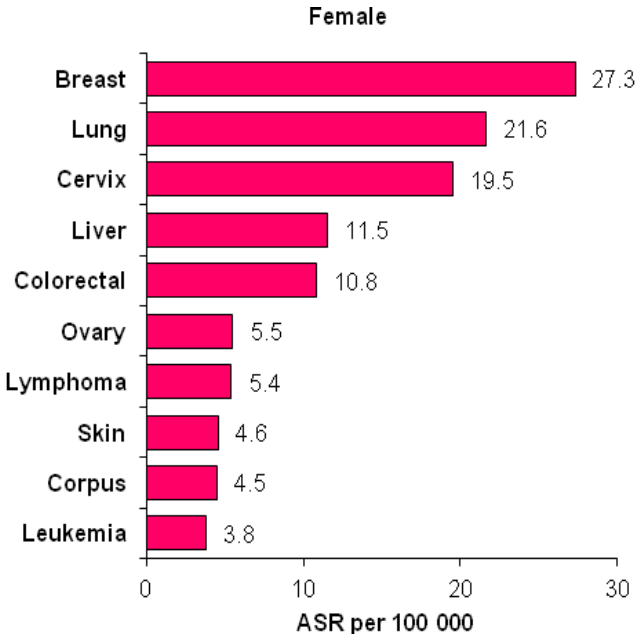

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ปีพศ 2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง

	Male				Female				
CANCER / SITE	No. cases	Freg. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	No. cases	Freg. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	ICD (10th)
Lip	**6**	0.1	0.1	**0.1**	**10**	0.1	0.2	**0.1**	C00
Tongue	**64**	0.8	1.6	**1.1**	**26**	0.3	0.6	**0.4**	C01-02
Mouth	**87**	1.1	2.1	**1.6**	**55**	0.6	1.3	**0.8**	C03-06
Salivary glands	**29**	0.4	0.7	**0.5**	**22**	0.3	0.5	**0.4**	C07-08
Tonsil	**38**	0.5	0.9	**0.7**	**13**	0.1	0.3	**0.2**	C09
Other oropharynx	**16**	0.2	0.4	**0.3**	**4**	0.0	0.1	**0**	C10
Nasopharynx	**136**	1.7	3.3	**2.5**	**62**	0.7	1.4	**1.1**	C11
Hypopharynx	**30**	0.4	0.7	**0.5**	**7**	0.1	0.2	**0.1**	C12-13
Pharynx unspecified	**2**	0.0	0	**0**	**2**	0.0	0	**0**	C14
Oesophagus	**93**	1.2	2.3	**1.6**	**26**	0.3	0.6	**0.4**	C15
Stomach	**287**	3.6	7	**5.3**	**215**	2.5	5	**3.6**	C16
Small intestine	**20**	0.2	0.5	**0.4**	**14**	0.2	0.3	**0.2**	C17
Colon	**394**	4.9	9.6	**7.1**	**389**	4.5	9	**6.2**	C18
Rectum	**391**	4.8	9.5	**7.1**	**276**	3.2	6.4	**4.6**	C19-20
Anus	**17**	0.2	0.4	**0.3**	**15**	0.2	0.3	**0.3**	C21
Liver and bile duct	**1709**	21.1	41.5	**31**	**717**	8.2	16.6	**11.5**	C22,C24
Gallbladder	**55**	0.7	1.3	**1**	**99**	1.1	2.3	**1.6**	C23
Pancreas	**147**	1.8	3.6	**2.6**	**98**	1.1	2.3	**1.6**	C25
Nose, sinuses etc.	**19**	0.2	0.5	**0.4**	**17**	0.2	0.4	**0.3**	C30-31
Larynx	**109**	1.3	2.6	**2**	**18**	0.2	0.4	**0.3**	C32
Trachea, Bronchus and lung	**1763**	21.8	42.8	**32.5**	**1311**	15.1	30.4	**21.6**	C33-34
Other thoracic organs	**23**	0.3	0.6	**0.5**	**8**	0.1	0.2	**0.2**	C37-38
Bone	**31**	0.4	0.8	**0.8**	**22**	0.3	0.5	**0.5**	C40-C41
Melanoma of skin	**29**	0.4	0.7	**0.5**	**26**	0.3	0.6	**0.4**	C43
Other skin	**295**	3.7	7.2	**5.1**	**281**	3.2	6.5	**4.2**	C44
Mesothelioma	**4**	0.0	0.1	**0.1**	**1**	0.0	0	**0**	C45
Kaposi's sarcoma	**9**	0.1	0.2	**0.2**	**1**	0.0	0	**0**	C46
Connective tissue	**36**	0.4	0.9	**0.8**	**36**	0.4	0.8	**0.6**	C47,C49
Breast	**37**	0.5	0.9	**0.6**	**1669**	19.2	38.7	**27.3**	C50
Vulva					**35**	0.4	0.8	**0.6**	C51
Vagina					**13**	0.1	0.3	**0.2**	C52
Cervix uteri					**1197**	13.8	27.8	**19.5**	C53
Corpus uteri					**276**	3.2	6.4	**4.5**	C54
Uterus unspecified					**5**	0.1	0.1	**0.1**	C55
Ovary					**315**	3.6	7.3	**5.5**	C56
Other female genital organs					**7**	0.1	0.2	**0.1**	C57
Placenta					**11**	0.1	0.3	**0.2**	C58
Penis	**62**	0.8	1.5	**1.2**					C60
Prostate	**417**	5.2	10.1	**7.4**					C61
Testis	**26**	0.3	0.6	**0.5**					C62
Other male genital organs	**3**	0.0	0.1	**0.1**					C63
Kidney	**112**	1.4	2.7	**2.2**	**54**	0.6	1.3	**1**	C64
Renal pelvis	**8**	0.1	0.2	**0.1**	**7**	0.1	0.2	**0.1**	C65
Ureter	**13**	0.2	0.3	**0.2**	**10**	0.1	0.2	**0.1**	C66
Bladder	**296**	3.7	7.2	**5.1**	**106**	1.2	2.5	**1.7**	C67
Other urinary organs	**2**	0.0	0	**0**	**2**	0.0	0	**0**	C68
Eye	**19**	0.2	0.5	**0.4**	**15**	0.2	0.3	**0.5**	C69
Brain, nervous system	**116**	1.4	2.8	**2.6**	**90**	1.0	2.1	**1.8**	C70-72
Thyroid	**56**	0.7	1.4	**1**	**197**	2.3	4.6	**3.6**	C73
Adrenal gland	**4**	0.0	0.1	**0.2**	**7**	0.1	0.2	**0.3**	C74
Other endocrine	**7**	0.1	0.2	**0.2**	**1**	0.0	0	**0**	C75
Hodgkin disease	**26**	0.3	0.6	**0.6**	**13**	0.1	0.3	**0.3**	C81
Non-Hodgkin lymphoma	**357**	4.4	8.7	**7**	**308**	3.5	7.1	**5.1**	C82-85,C96
Multiple myeloma	**62**	0.8	1.5	**1.1**	**51**	0.6	1.2	**0.8**	C90
Lymphoid leukemia	**59**	0.7	1.4	**1.8**	**33**	0.4	0.8	**1.1**	C91
Myeloid leukemia	**144**	1.8	3.5	**2.8**	**120**	1.4	2.8	**2.5**	C92-94
Leukemia unspecified	**7**	0.1	0.2	**0.2**	**12**	0.1	0.3	**0.2**	C95
Other and unspecified	**410**	5.1	9.9	**7.5**	**377**	4.3	8.7	**6.3**	O&U
All sites	**8,082**	100.0	**196**	**149.6**	**8,702**	100.0	**201.8**	**144.4**	**ALL**

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่

เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็ง ทุกชนิด แยกตามอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายพบที่อำเภอสันทราย (อัตราอุบัติการณ์ 191.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) ในเพศหญิงพบที่อำเภอดอยสะเก็ด (อัตราอุบัติการณ์ 182.3 ต่อประชากร 100,000 ราย) อุบัติการณ์ต่ำสุดในเพศชายและหญิงพบที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา (อัตราอุบัติการณ์ 62.5 และ 54.9 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) แยกตามโรคมะเร็ง ดังนี้ (รูปที่ 22)

- มะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงที่อำเภอเมืองเชียงใหม่
- มะเร็งปอด พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอฮอดและเพศหญิงที่อำเภอหางดง
- มะเร็งตับ พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอสันทรายและเพศหญิงที่อำเภอดอยหล่อ
- มะเร็งเต้านม พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเมืองเชียงใหม่
- มะเร็งปากมดลูก พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอแม่อาย

รูปที่ 22 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดเชียงใหม่แยกตามอำเภอ

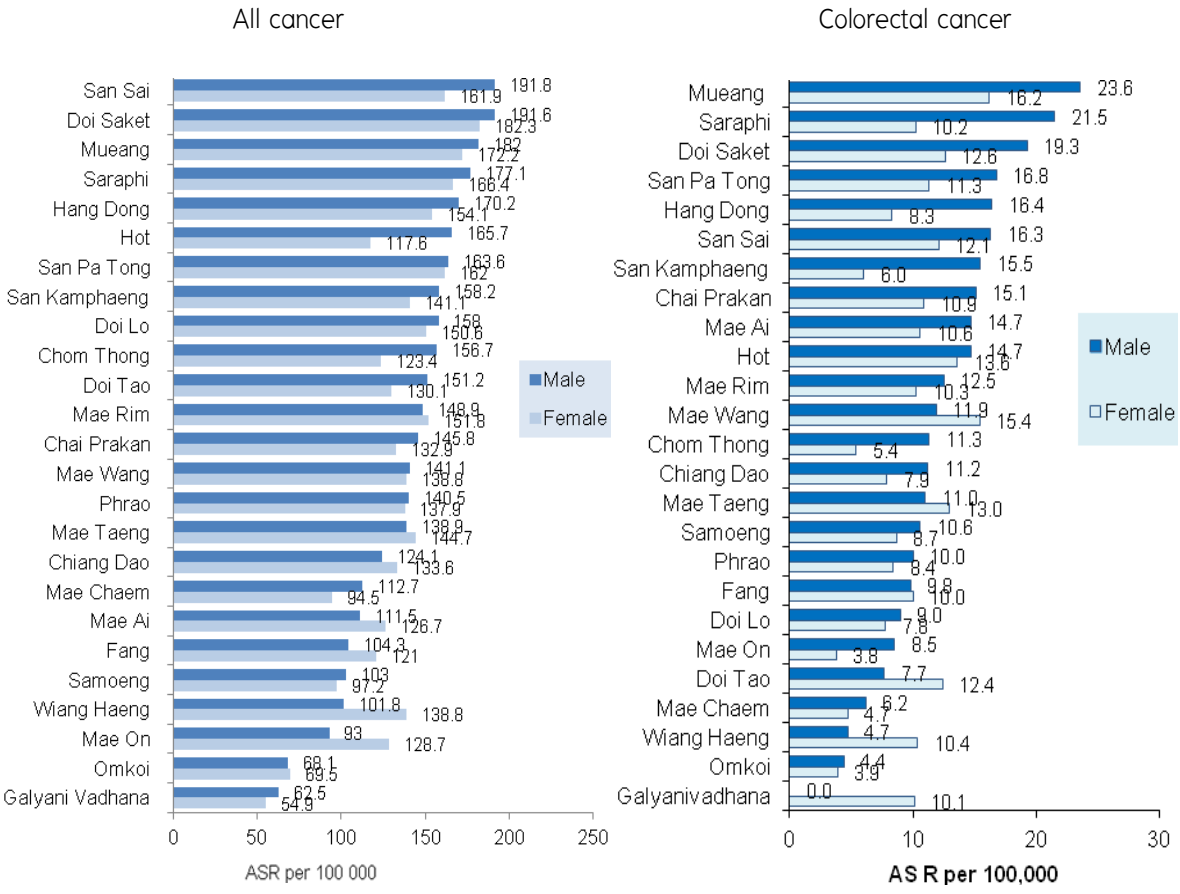

Lung cancer

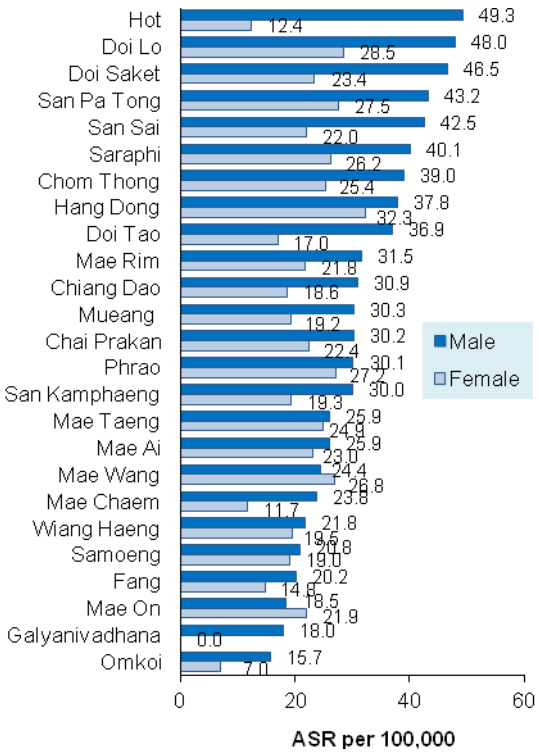

Liver cancer

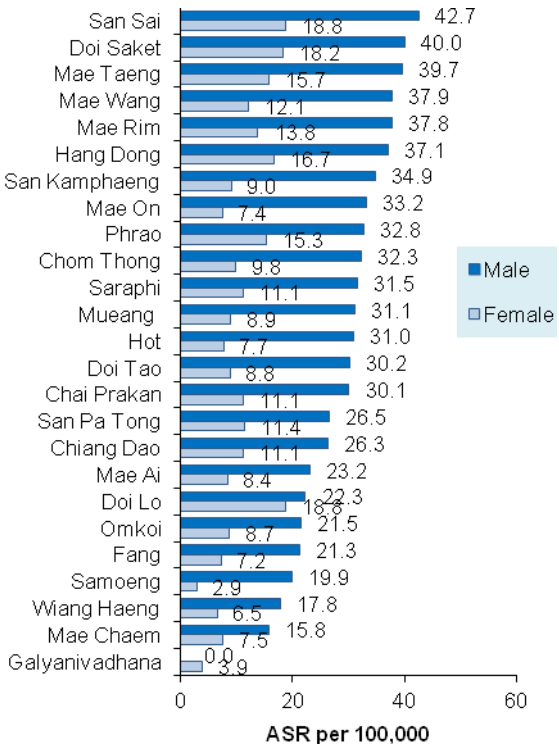

Breast cancer

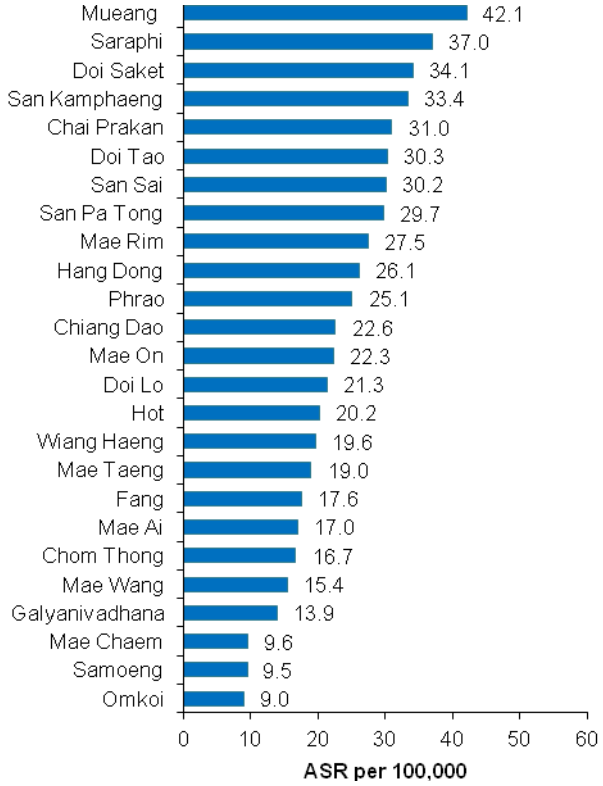

Cervical cancer

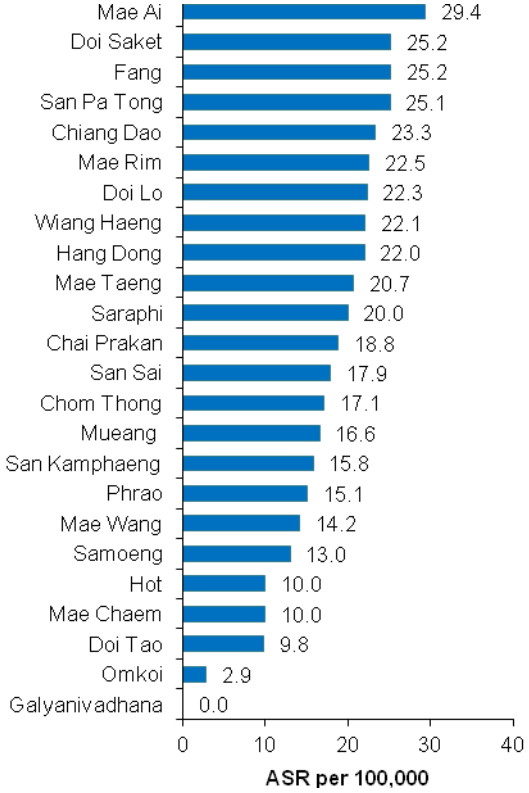

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอายุ

อุบัติการณ์โรคมะเร็ง เพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยพบว่าประชากรจังหวัด เชียงใหม่ ทั้งเพศชายและหญิง มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 80-84 ปี ทั้งนี้อุบัติการณ์โรคมะเร็งพบได้ตั้งแต่เด็ก และเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป แต่หลังจากอายุ 85 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเ ร็งเริ่มลดลง เพศชายจะมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 30-54 เพศหญิงมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (รูปที่ 23)

รูปที่ 23 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดเชียงใหม่ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

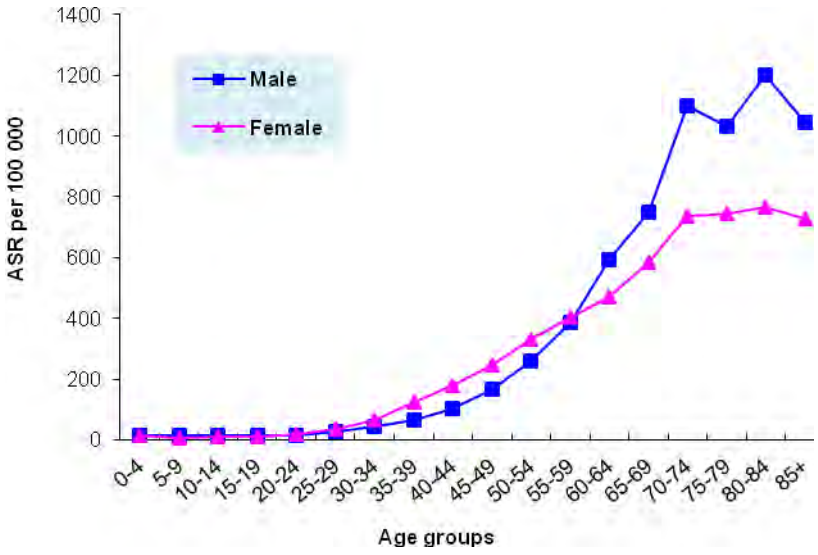

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยโรคมะเ ร็งรายใหม่จังหวัด เชียงใหม่ แยกตามกลุ่มอายุ (รูปที่ 24) พบว่า

- กลุ่มอายุ 0-14 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งสมอง และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 15-24 ปี มะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งต่อมน้ำเหลือง มะเร็งเม็ดเลือด และมะเร็งไทรอยด์ ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 25-59 ปี มะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็ง ตับ และมะเร็งปากมดลูก ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุมากกว่า 75 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ ลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ

รูปที่ 24 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดเชียงใหม่ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ

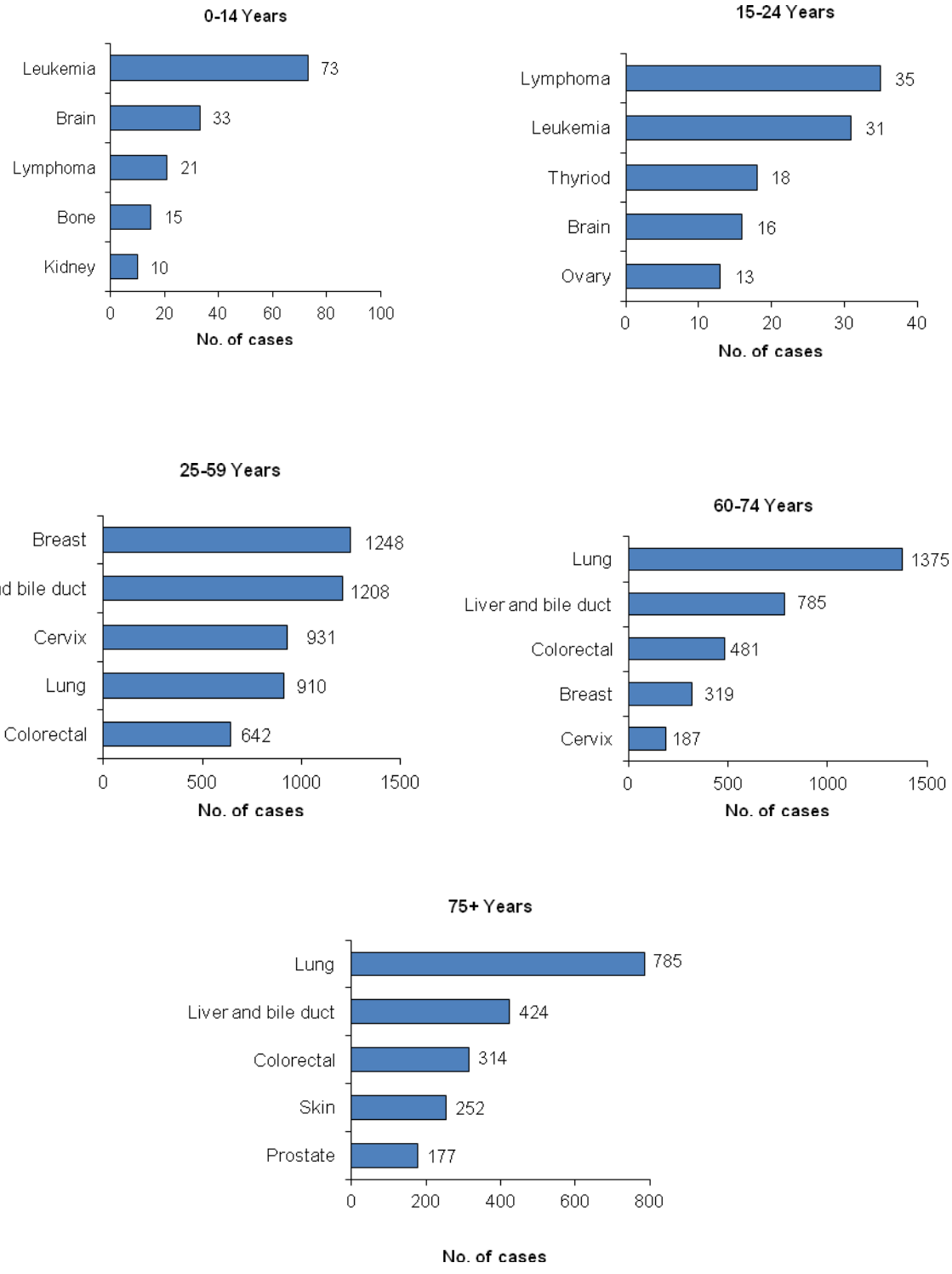

คุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่

ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 74.8 (เพศชายร้อยละ 66.9, เพศหญิงร้อยละ 82.2) ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาทุกอวัยวะยกเว้นตับเท่ากับร้อยละ 83.5 (เพศชายร้อยละ 80.5, เพศหญิงร้อยละ 85.9) มะเร็งของอวัยวะที่มีผลพยาธิวิทยาน้อยกว่า ร้อยละ 50 ได้แก่ มะเร็งตับและมะเร็งตับอ่อน ส่วนข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตร ภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 1.2 (เพศชายร้อยละ 1.4 เพศหญิง ร้อยละ 1.0) (ตารางที่ 18) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ข้อมูลทะเบียนมะเร็งเชียงใหม่มีคุณภาพดี เนื่องจากมีผลพยาธิวิทยาค่อนข้างสูง และร้อยละของข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตร ต่ำ อาจเนื่องมาจาก การรวบรวมข้อมูลเป็นแบบ Active method นั่นคือบุคลากรหน่วยทะเบียนมะเร็งทำการคัดลอกข้อมูลเองตามแหล่งข้อมูลต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ข้อมูลมีความครบถ้วน สมบูรณ์

ตารางที่ 18 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียว ของจังหวัดเชียงใหม่ปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO
Oral cavity and Pharynx	**408**	96.1	0.2	**201**	97.0	0.5	**609**	96.4	0.3
Oesophagus	**93**	81.7	1.1	**26**	80.8	3.8	**119**	81.5	1.7
Stomach	**287**	89.5	0.0	**215**	92.1	0.0	**502**	90.6	0.0
Small intestine	**20**	70.0	5.0	**14**	78.6	0.0	**34**	73.5	2.9
Colon and Rectum	**802**	90.3	0.1	**680**	92.4	0.0	**1482**	91.2	0.1
Liver and Gallbladder etc	**1764**	19.2	2.0	**816**	28.4	3.1	**2580**	22.1	2.3
Pancreas	**147**	36.7	2.0	**98**	32.7	1.0	**245**	35.1	1.6
Nose, sinuses etc.	**19**	100.0	0.0	**17**	100.0	0.0	**36**	100.0	0.0
Larynx	**109**	89.0	1.8	**18**	88.9	5.6	**127**	89.0	2.4
Bronchus, lung	**1790**	61.0	1.8	**1320**	58.6	1.9	**3110**	60.0	1.8
Bone	**31**	83.9	6.5	**22**	86.4	4.5	**53**	84.9	5.7
Skin and melanoma	**324**	99.7	0.0	**307**	99.0	0.3	**631**	99.4	0.2
Kaposi's sarcoma	**9**	100.0	0.0	**1**	100.0	0.0	**10**	100.0	0.0
Connective tissue	**36**	97.2	0.0	**36**	94.4	0.0	**72**	95.8	0.0
Breast	**37**	94.6	0.0	**1669**	98.6	0.2	**1706**	98.5	0.2
Cervix uteri				**1197**	98.1	0.3	**1197**	98.1	0.3
Corpus				**281**	98.9	0.0	**281**	98.9	0.0
ovary				**315**	95.2	0.3	**315**	95.2	0.3
Other female genital organs				**66**	93.9	0.0	**66**	93.9	0.0
Penis	**62**	95.2	0.0				**62**	95.2	0.0
Prostate	**417**	89.7	0.2				**417**	89.7	0.2
Testis	**26**	100.0	0.0				**26**	100.0	0.0
Other male genital organs	**3**	100.0	0.0				**3**	100.0	0.0
Urinary tract	**431**	84.5	0.0	**179**	88.8	0.0	**610**	85.7	0.0
Eye	**19**	94.7	0.0	**15**	93.3	0.0	**34**	94.1	0.0
Brain, nervous system	**116**	59.5	3.4	**90**	50.0	5.6	**206**	55.3	4.4
Thyroid	**56**	98.2	0.0	**197**	95.9	0.0	**253**	96.4	0.0
Adrenal gland	**11**	100.0	0.0	**8**	62.5	0.0	**19**	84.2	0.0
Lymphoma	**383**	99.7	0.0	**321**	99.7	0.0	**704**	99.7	0.0
Leukaemia	**210**	100.0	0.0	**165**	100.0	0.0	**375**	99.8	0.0
Other & unspecified	**472**	72.0	7.1	**428**	73.4	5.8	**900**	68.9	6.5
All sites	**8,082**	**66.9**	**1.4**	**8,702**	**82.2**	1.0	**16,784**	**74.8**	**1.2**

ตารางที่ 19 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดเชียงใหม่ปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	New	death	M/I	New	death	M/I	New	death	M/I
Oral cavity and Pharynx	408	252	**61.8**	201	69	**34.3**	609	321	**52.7**
Oesophagus	93	64	**68.8**	26	17	**65.4**	119	81	**68.1**
Stomach	287	188	**65.5**	215	137	**63.7**	502	325	**64.7**
Small intestine	20	15	**75.0**	14	11	**78.6**	34	26	**76.5**
Colon and Rectum	802	283	**35.3**	680	252	**37.1**	1482	535	**36.1**
Liver and Gallbladder etc	1764	1243	**70.5**	816	535	**65.6**	2580	1778	**68.9**
Pancreas	147	103	**70.1**	98	62	**63.3**	245	165	**67.3**
Nose, sinuses etc.	19	7	**36.8**	17	10	**58.8**	36	17	**47.2**
Larynx	109	51	**46.8**	18	9	**50.0**	127	60	**47.2**
Bronchus, lung	1790	1254	**70.1**	1320	922	**69.8**	3110	2176	**70.0**
Bone	31	13	**41.9**	22	7	**31.8**	53	20	**37.7**
Skin and melanoma	324	61	**18.8**	307	40	**13.0**	631	101	**16.0**
Kaposi's sarcoma	9	3	**33.3**	1	0	**0.0**	10	3	**30.0**
Connective tissue	36	13	**36.1**	36	10	**27.8**	72	23	**31.9**
Breast	37	6	**16.2**	1669	191	**11.4**	1706	197	**11.5**
Cervix uteri				1197	211	**17.6**	1197	211	**17.6**
Corpus				281	38	**13.5**	281	38	**13.5**
ovary				315	66	**21.0**	315	66	**21.0**
Other female genital organs				66	28	**42.4**	66	28	**42.4**
Penis	62	14	**22.6**				62	14	**22.6**
Prostate	417	105	**25.2**				417	105	**25.2**
Testis	26	4	**15.4**				26	4	**15.4**
Other male genital organs	3	1	**33.3**				3	1	**33.3**
Urinary tract	431	187	**43.4**	179	71	**39.7**	610	258	**42.3**
Eye	19	2	**10.5**	15	3	**20.0**	34	5	**14.7**
Brain, nervous system	116	69	**59.5**	90	45	**50.0**	206	114	**55.3**
Thyroid	56	15	**26.8**	197	28	**14.2**	253	43	**17.0**
Adrenal gland	11	3	**27.3**	8	3	**37.5**	19	6	**31.6**
Lymphoma	383	169	**44.1**	321	120	**37.4**	704	289	**41.1**
Leukaemia	210	106	**50.5**	165	110	**66.7**	375	216	**57.6**
Other & unspecified	472	249	**52.8**	428	209	**48.8**	900	458	**50.9**
All sites	**8,082**	**4480**	**55.4**	**8,702**	**3204**	**36.8**	**16,784**	**7684**	**45.8**

5.2 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำปางปีพ.ศ. 2551-2555

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 602 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 12,534 ตารางเมตร อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 กิโลเมตร มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของภาคเหนือ รองจากเชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน และเพชรบูรณ์ จังหวัดลำปางมีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปยาวรีภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป ทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้และในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่ วนมีที่ราบลุ่มริม ฝั่งแม่น้ำ ตามลักษณะ ทางกายภาพทางด้านธรณีสัณฐานวิทยา ของแอ่งแผ่นดินที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า “อ่างลำปาง ” จังหวัดลำปางแบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ ได้แก่ เมือง ห้างฉัตร แม่ทะ แม่เมาะ เกาะคา แจ้ห่ม วังเหนือ เมืองปาน แม่ พริก เสริมงาม เถิน งาว และสบปราบ จังหวัดลำปางมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดตาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดแพร่ และสุโขทัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดลำพูน

จากลักษณะพื้นที่ของจังห วัดที่เป็นแอ่งคล้ายก้นกะทะ จึงทำ ให้สภาพภูมิอากาศจังหวัดลำปางมีอากาศร้อนอบอ้าวเกือบตลอดปี ฤดูร้อนร้อนจัด และหนาวจัดในฤดูหนาว ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดลำปางนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 99 รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ตามลำดับ

จำนวนประชากรจังหวัดลำปาง ทั้งหมดจากการสำมะโนประชากรและเคหะ ปีพ.ศ.2553 มีจำนวน 738,700 คน เป็นชาย 364,500 คน หญิง 374,200 คน (รูปที่ 25) ประชากรจังหวัดลำปางประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญของจังหวัดลำปาง ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน กระเทียม ถั่วลิสง สับปะรด ลำไย ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หอมแดง และละหุ่ง ด้านอุตสาหกรรม จังหวัดลำปางมีโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดรวมทั้งสิ้น 1,571 โรงงาน ประเภทอุตสาหกรรมมากสุด 3 อันดับแรก คือ การเกษตร อโลหะ เฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน ตามลำดับ โดยมีอุตสาหรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ การทำเหมืองแร่ถ่านหินแร่ลิกไนต์ โรงงานผลิตไฟฟ้าบริเวณอำเภอแม่เมาะ ปูนซีเมนต์ใน

เขตอำเภอแจ้ห่ม และมีโรงงานอุตสาหกรรมเซรามิกจำนวน ประมาณ 250 แห่งในหลายๆเขตพื้นที่ เนื่องจากจังหวัดลำปางเป็นแหล่งดินขาว ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเซรามิก

รูปที่ 25 จำนวนประชากรจังหวัดลำปาง ปี 2553 (census, 2010)

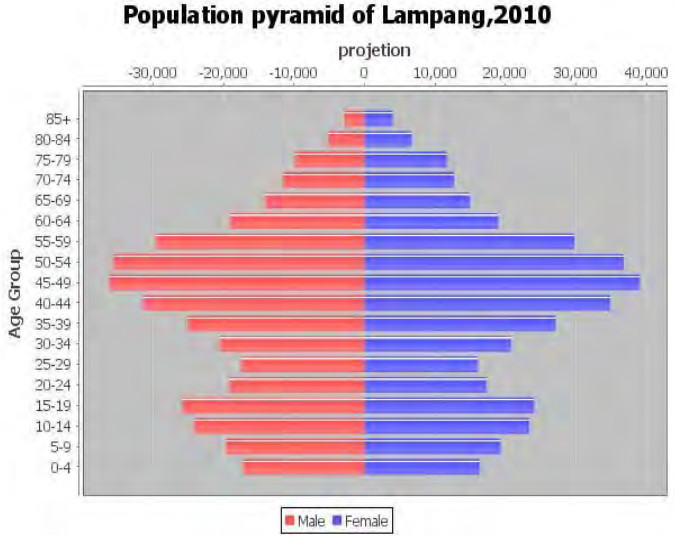

Age	Male	Female
0-4	17200	16400
5-9	19600	19300
10-14	24200	23400
15-19	25800	24100
20-24	19200	17300
25-29	17500	16100
30-34	20500	20800
35-39	25100	27100
40-44	31400	34900
45-49	36200	39100
50-54	35700	36800
55-59	29600	29800
60-64	19100	19000
65-69	14100	15000
70-74	11500	12700
75-79	9900	11700
80-84	5100	6700
85+	2800	4000
Total	**364500**	**374200**

การบริการทางการแพทย์

จากข้อมูลสถิติทางสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ปีพ.ศ. 2555 จังหวัดลำปางมีสถานบริการพยาบาล ประกอบด้วย โรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง, โรงพยาบาลชุมชน 12 แห่ง, โรงพยาบาลมะเร็ง 1 แห่ง, โรงพยาบาลค่าย 1 แห่ง, โรงพยาบาลของรัฐวิสาหกิจ 1 แห่ง สถานบริการของเทศบาล 1 แห่ง, โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 141 แห่ง คลินิกทุกประเภท 178 แห่ง บุคลากรทางการแพทย์ประกอบไปด้วย แพทย์ 303 คน (อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 2,499 :1) ทันตแพทย์ 59 คน (อัตราส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ 12,833 :1) เภสัชกร 112 คน (อัตราส่วนประชากรต่อเภสัชกร 6,760 :1) และพยาบาลวิชาชีพ 1,871 คน (อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 405 :1) ด้านการรักษาพยาบาลโรคมะเร็ง ผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ส่วนใหญ่ถูกส่งตัวไปที่โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง หรือ โรงพยาบาลเอกชนบางแห่งเพื่อรับการตรวจวินิจฉัยโรคมะเร็งทั้งทางห้องปฏิบัติการและรังสีวินิจฉัย การรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยการผ่าตัดและเคมีบำบัด สามารถให้บริการโดยโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สำหรับการรักษาผู้ป่วยโดยรังสีรักษาจะมีบริการเฉพาะที่โรงพยาบาลมะเร็งลำปางเป็นหลัก มีเพียงส่วนเล็กน้อยที่จะส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ดังนั้นผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ได้รับการบริการตรวจวินิจฉัยและรักษาภายในจังหวัด ในส่วนของโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่สามารถให้บริการรักษาแบบประคับประคองแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้

การจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวัดลำปาง

การจัดทำทะเบียนมะเร็งระดับประชากรในจังหวัดลำปางครั้งแรก เป็นการศึกษาวิจัยแบบย้อนหลังในจังหวัดลำปางได้เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ .ศ. 2531-2535 และตีพิมพ์รายงานในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นรายงานทะเบียนมะเร็งระดับประ ชากรก่อนการก่อตั้งโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง และต่อมางานทะเบียนมะเร็งลำปาง โรงพยาบาลมะเร็งลำปางได้รับผิดชอบรวบรวมข้อมูลผู้ป่วยโรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง เริ่มดำเนินการจัดทำทะเบียนมะเร็งระดับโรงพยาบาลในปีพ.ศ. 2538 ต่อมาได้ขยายการรวบรวมข้อมูลเป็นทะเบียนมะเร็งระดับป ระชากรจังหวัดลำปาง และได้รายงาน ฉบับแรกของทะเบียนมะเร็งลำปางคือ Cancer Incidence in Lampang, 1993-1997 และทะเบียนมะเร็ง ลำปางได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมทะเบียนมะเร็งนานาชาติ (International Association for Cancer Registry; IACR) ตั้งแต่ พฤษภาคม 2545 ปัจจุบันการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบ passive method คือการรายงานข้อมูลโรคมะเร็งจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาล ลำปาง โรงพยาบาลชุมชน 12 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน รวมทั้งข้อมูลการเสียชีวิตของประชากรในจังหวัด ลำปาง การติดตามสถานะการมีชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งโดยวิธีค้นข้อมูลราย านการเสียชีวิต จากสำนักยุทธศาสตร์และนโยบาย และการสอบถามจากบุคคลากรสาธารณสุขในพื้นที่นั้นๆ การรวบรวมข้อมูลยึดหลักตามมาตรฐานการจัดทำทะเบียนมะเร็งนานาชาติ และมาตรฐานการจำแนกมะเร็ง 2 ตำแหน่ง (Multiple primary 2004.) ข้อมูลดังกล่าวจะถูกให้รหัสโรคและรหัสพยาธิวิทย าโดยใช้ ICD-O version 3 บันทึกข้อมูลโดยโปรแกรม Canreg 4

สรุปผลการศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดลำปาง

ผู้ป่วยโรคมะเร็งในจังหวัด ลำปาง ตั้งแต่ ปีพ .ศ. 2551-2555 มีจำนวนทั้งหมด 8,795 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 4,519 ราย และเพศหญิง จำนวน 4,276 ราย อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งเพศชายต่อเพศหญิงคิดเป็น 1.1 ต่อ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ในจังหวัด ลำปาง เฉลี่ย 1,759 ราย ต่อปี ค่า เฉลี่ย อุบัติการณ์โรคมะเร็งของจังหวัด ลำปาง ต่อปี เพศชายเท่ากับ 155.2 ต่อประชากร 100,000 ราย และในเพศหญิงเท่ากับ 139.2 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 24) โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดลำปาง 3 อันดับแรก เพศชายได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งปอด และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง (อัตราอุบัติการณ์ 37.8, 35.9 และ 13.2 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) สำหรับเพศหญิงโรคมะเร็งที่พบมาก 3 อันดับแรกได้แก่ มะเร็ง เต้านม มะเร็งปอด และมะเร็งปากมดลูก (อัตราอุบัติการณ์ 25.6, 20.2 และ 15.0 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 26)

ตารางที่ 24 จำนวนและอุบัติการณ์มะเร็งจังหวัดลำปางปีพ.ศ.2551-2555

Year	Male		Female	
	Number of new cancer cases	ASR	Number of new cancer cases	ASR
2008	812	149.1	811	142.9
2009	865	154.7	811	133.6
2010	943	159.0	900	144.9
2011	957	162.0	913	145.8
2012	942	151.6	841	127.4
Total	4,519	155.2	4,276	139.2

รูปที่ 26 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ.2551–2555

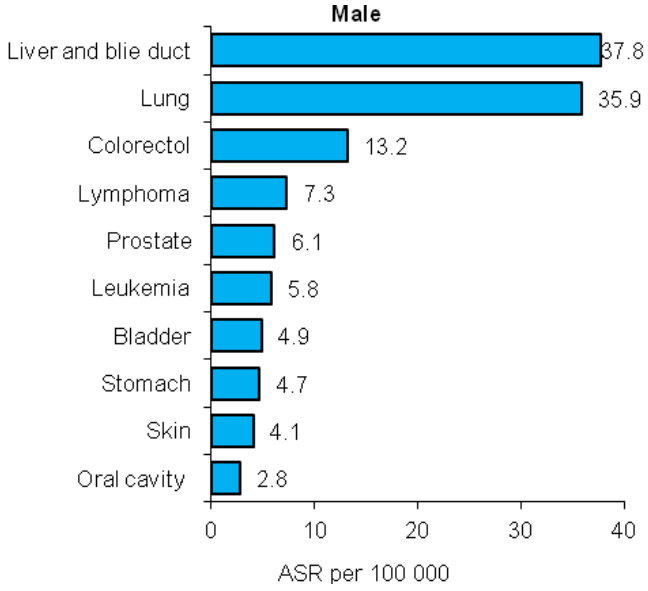

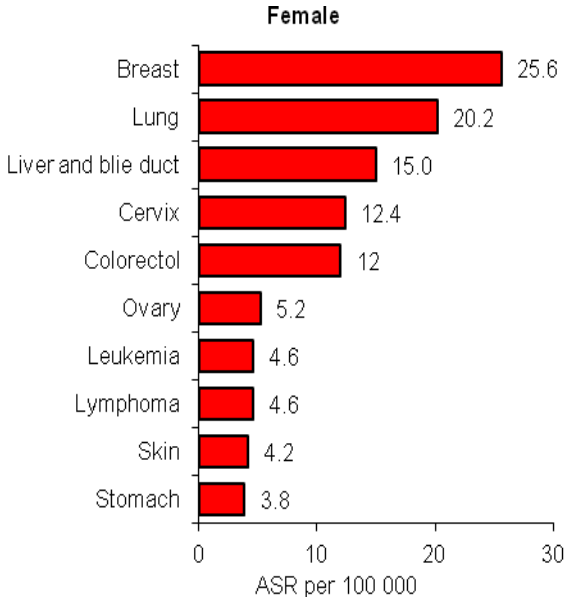

ตารางที่ 25 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ 2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง

	Male				Female				
CANCER / SITE	No. cases	Freq. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	No. cases	Freq. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	ICD (10th)
Lip	**2**	0.0	0.1	**0**	**11**	0.3	0.6	**0.3**	C00
Tongue	**43**	1.0	2.4	**1.5**	**12**	0.3	0.6	**0.4**	C01-02
Mouth	**27**	0.6	1.5	**0.9**	**34**	0.8	1.8	**1**	C03-06
Salivary glands	**10**	0.2	0.5	**0.4**	**9**	0.2	0.5	**0.4**	C07-08
Tonsil	**10**	0.2	0.5	**0.3**	**5**	0.1	0.3	**0.1**	C09
Other oropharynx	**4**	0.1	0.2	**0.1**	**4**	0.1	0.2	**0.3**	C10
Nasopharynx	**67**	1.5	3.7	**2.4**	**30**	0.7	1.6	**1.2**	C11
Hypopharynx	**14**	0.3	0.8	**0.4**	**6**	0.1	0.3	**0.2**	C12-13
Pharynx unspecified	**1**	0.0	0.1	**0**	**0**	0.0	0	**0**	C14
Oesophagus	**49**	1.1	2.7	**1.5**	**14**	0.3	0.7	**0.3**	C15
Stomach	**141**	3.1	7.7	**4.7**	**123**	2.9	6.6	**3.8**	C16
Small intestine	**10**	0.2	0.5	**0.4**	**9**	0.2	0.5	**0.3**	C17
Colon	**207**	4.6	11.4	**6.9**	**219**	5.1	11.7	**6.8**	C18
Rectum	**183**	4.0	10	**6.3**	**162**	3.8	8.7	**5.2**	C19-20
Anus	**6**	0.1	0.3	**0.2**	**7**	0.2	0.4	**0.2**	C21
Liver and bile duct	**1132**	25.0	62.1	**37.8**	**494**	11.6	26.4	**15**	C22,C24
Gallbladder	**42**	0.9	2.3	**1.3**	**72**	1.7	3.8	**1.9**	C23
Pancreas	**76**	1.7	4.2	**2.5**	**79**	1.8	4.2	**2.4**	C25
Nose, sinuses etc.	**11**	0.2	0.6	**0.4**	**5**	0.1	0.3	**0.1**	C30-31
Larynx	**41**	0.9	2.2	**1.2**	**17**	0.4	0.9	**0.5**	C32
Trachea, Bronchus and lung	**1104**	24.4	60.6	**35.9**	**654**	15.3	35	**20.2**	C33-34
Other thoracic organs	**10**	0.2	0.5	**0.6**	**2**	0.0	0.1	**0.1**	C37-38
Bone	**9**	0.2	0.5	**0.6**	**10**	0.2	0.5	**0.5**	C40-C41
Melanoma of skin	**9**	0.2	0.5	**0.3**	**10**	0.2	0.5	**0.3**	C43
Other skin	**117**	2.6	6.4	**3.8**	**138**	3.2	7.4	**3.9**	C44
Mesothelioma	**2**	0.0	0.1	**0.1**	**1**	0.0	0.1	**0**	C45
Kaposi's sarcoma	**1**	0.022	0.1	**0.1**	**1**	0.0	0.1	**0**	C46
Connective tissue	**28**	0.62	1.5	**1.3**	**19**	0.4	1	**0.8**	C47,C49
Breast	**8**	0.177	0.4	**0.3**	**784**	18.3	41.9	**25.6**	C50
Vulva					**6**	0.1	0.3	**0.1**	C51
Vagina					**3**	0.1	0.2	**0.1**	C52
Cervix uteri					**363**	8.5	19.4	**12.4**	C53
Corpus uteri					**107**	2.5	5.7	**3.5**	C54
Uterus unspecified					**3**	0.1	0.2	**0.1**	C55
Ovary					**143**	3.3	7.6	**5.2**	C56
Other female genital organs					**6**	0.1	0.3	**0.2**	C57
Placenta					**1**	0.0	0.1	**0**	C58
Penis	**34**	0.8	1.9	**1.2**					C60
Prostate	**198**	4.4	10.9	**6.1**					C61
Testis	**15**	0.3	0.8	**0.7**					C62
Other male genital organs	**1**	0.0	0.1	**0**					C63
Kidney	**51**	1.1	2.8	**1.8**	**29**	0.7	1.5	**1.2**	C64
Renal pelvis	**17**	0.4	0.9	**0.6**	**10**	0.2	0.5	**0.3**	C65
Ureter	**4**	0.1	0.2	**0.1**	**2**	0.0	0.1	**0**	C66
Bladder	**151**	3.3	8.3	**4.9**	**54**	1.3	2.9	**1.5**	C67
Other urinary organs	**2**	0.0	0.1	**0.1**	**1**	0.0	0.1	**0**	C68
Eye	**4**	0.1	0.2	**0.1**	**2**	0.0	0.1	**0**	C69
Brain, nervous system	**51**	1.1	2.8	**2.8**	**49**	1.1	2.6	**2.2**	C70-72
Thyroid	**19**	0.4	1	**0.7**	**92**	2.2	4.9	**3.5**	C73
Adrenal gland	**4**	0.1	0.2	**0.3**	**1**	0.0	0.1	**0.1**	C74
Other endocrine	**1**	0.0	0.1	**0**	**3**	0.1	0.2	**0.2**	C75
Hodgkin disease	**11**	0.2	0.6	**0.4**	**5**	0.1	0.3	**0.3**	C81
Non-Hodgkin lymphoma	**170**	3.8	9.3	**6.9**	**125**	2.9	6.7	**4.3**	C82-85,C96
Multiple myeloma	**29**	0.6	1.6	**0.8**	**29**	0.7	1.5	**0.9**	C90
Lymphoid leukemia	**17**	0.4	0.9	**1.3**	**18**	0.4	1	**1.2**	C91
Myeloid leukemia	**76**	1.7	4.2	**3.6**	**61**	1.4	3.3	**2.5**	C92-94
Leukemia unspecified	**21**	0.5	1.2	**0.9**	**19**	0.4	1	**0.9**	C95
Other and unspecified	**279**	6.2	15.3	**9.4**	**213**	5.0	11.4	**6.4**	O&U
All sites	**4519**	**100.0**	**248**	**155.2**	**4276**	**100.0**	**228.5**	**139.2**	**ALL**

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดลำปาง

เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดลำปาง พบว่า อุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายพบที่อำเภอแม่พริก (อัตราอุบัติการณ์ 189.4 ต่อประชากร 100,000 ราย) เพศหญิงพบที่อำเภอเมือง (อัตราอุบัติการณ์ 164.7 ต่อประชากร 100,000 ราย) อุบัติการณ์ต่ำสุดในเพศชายและหญิงพบที่อำเภองาว (อัตราอุบัติการณ์ 122.7, 106.3 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) แยกตามโรคมะเร็ง ดังนี้ (รูปที่ 27)

- มะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอแม่เมาะ และหญิงที่อำเภอเมืองลำปาง
- มะเร็งปอด พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอสบปราบและเพศหญิงที่อำเภอเมืองปาน
- มะเร็งตับ พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงที่อำเภอแม่พริก
- มะเร็งเต้านม พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเมืองลำปาง
- มะเร็งปากมดลูก พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอแม่พริก

รูปที่ 27 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดลำปางแยกตามอำเภอ

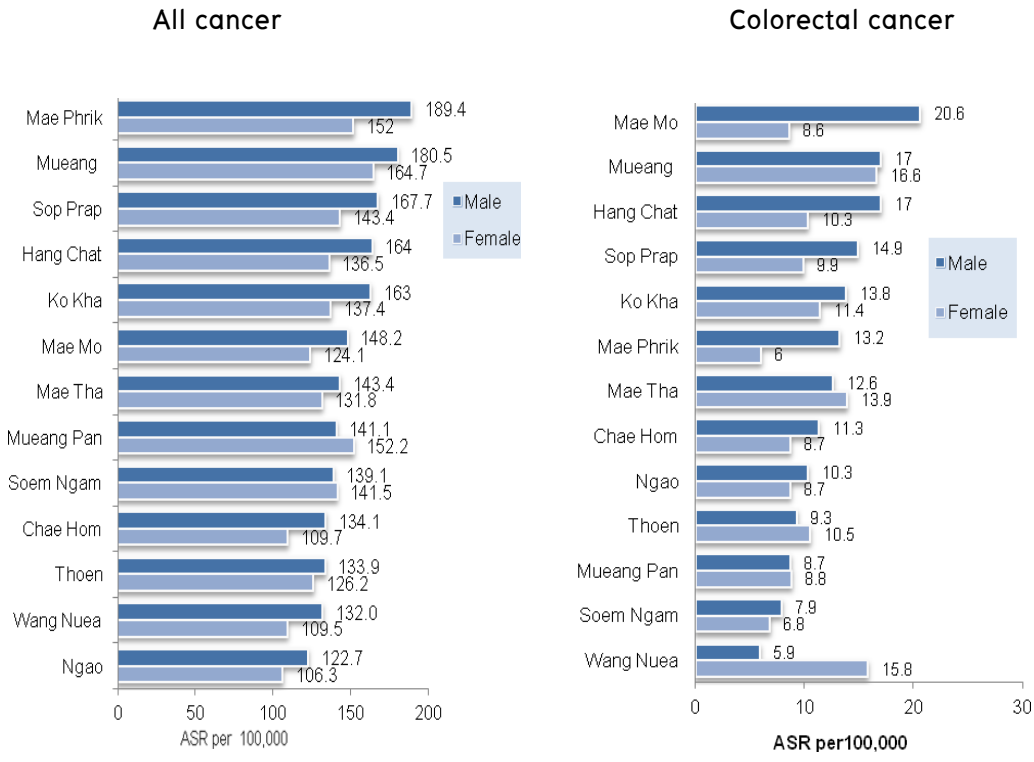

Lung cancer

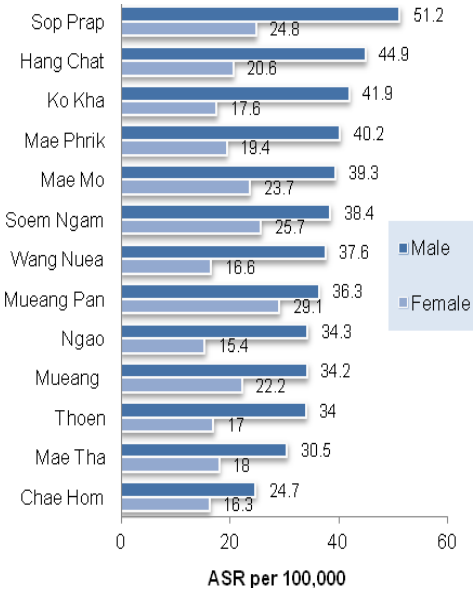

Liver cancer

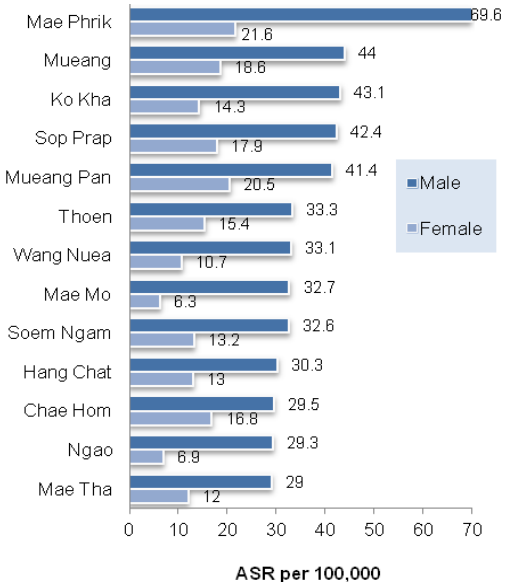

Breast cancer

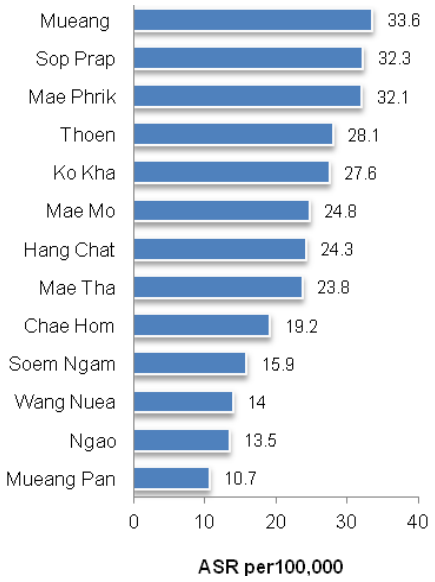

Cervical cancer

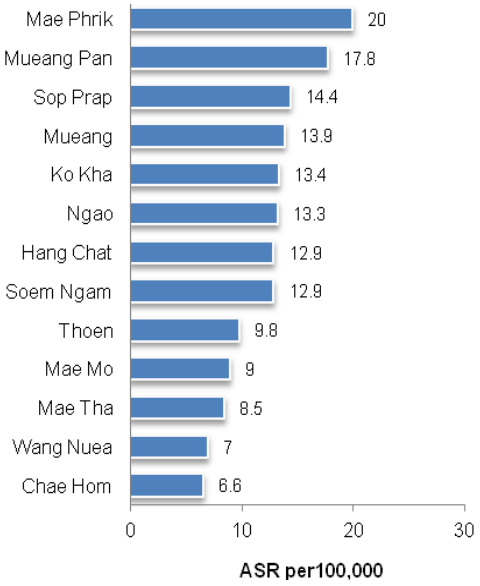

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอายุ

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยพบว่าประชากรจังหวัด ลำปางทั้งเพศชายและหญิง มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 80-84 ปี ทั้งนี้อุบัติการณ์โรคมะเร็งพบได้ตั้งแต่เด็กและเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป แต่หลังจากอายุ 85 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเร็งเริ่มลดลง เพศชายจะมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 25-54 เพศหญิงมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (รูปที่ 28)

รูปที่ 28 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำปาง ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

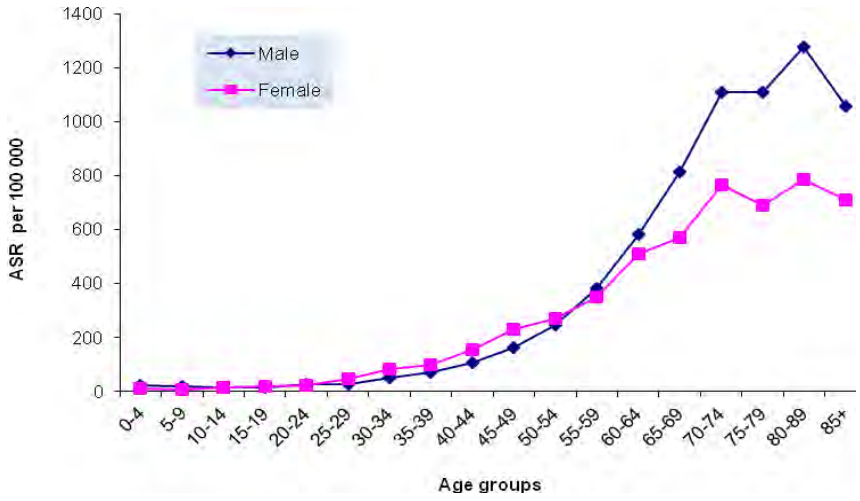

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่จังหวัดลำปางแยกตามกลุ่มอายุ (รูปที่ 29) พบว่า

- กลุ่มอายุ 0-14 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งสมอง และมะเร็งต่อ ม น้ำเหลือง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 15-24 ปี มะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งต่อมน้ำเหลือง และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 25-59 ปี มะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งเต้านม และมะเร็งปอด ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุมากกว่า 75 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ

รูปที่ 29 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดลำปางปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ

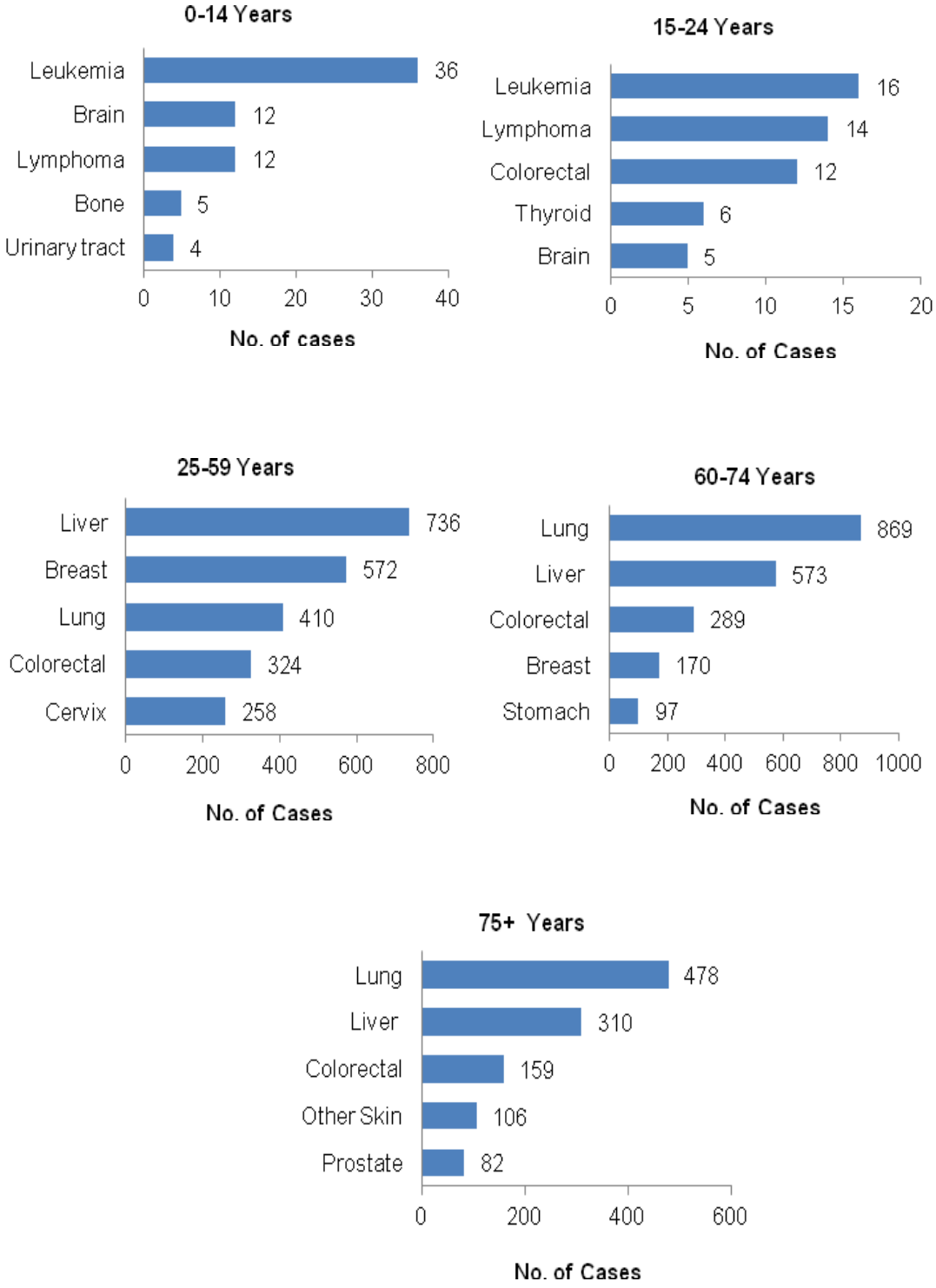

คุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็งลำปาง

ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 65.8 (เพศชายร้อยละ 59.4, เพศหญิงร้อยละ 72.7) ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาทุกอวัยวะยกเว้นตับเท่ากับร้อยละ 77.35 (เพศชายร้อยละ 74.0, เพศหญิงร้อยละ 80.4) มะเร็งของอวัยวะที่มีผลพยาธิวิทยาน้อยกว่า ร้อยละ 50 ได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งตับอ่อน มะเร็งปอด และมะเร็งไม่ทราบตำแหน่งปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตร ภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 3.0 (เพศชายร้อยละ 3.7 เพศหญิง ร้อยละ 2.3) (ตารางที่ 26) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ข้อมูลทะเบียนมะเร็งลำปางมีคุณภาพค่อนข้างดี เนื่องจาก ข้อมูลมากกว่าร้อยละ 60 มีผลพยาธิวิทยา และข้อมูลจากใบมรณบัตรต่ำ อย่างไรตามผลร้อยละของพยาธิวิทยาเพิ่มขึ้นจากช่วงปีก่อนไม่มากเนื่องจากมะเร็งตับมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่การวินิจฉัยส่วนใหญ่ได้จากวิธีรังสีวินิจฉัย น้อยรายที่จะได้รับการวินิจฉัยจากชิ้นเนื้อ

ตารางที่ 26 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียว ของจังหวัดลำปางปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO
Oral cavity and Pharynx	**178**	93.3	0.0	**111**	86.5	1.8	**289**	90.7	0.7
Oesophagus	**49**	85.7	2.0	**14**	85.7	7.1	**63**	85.7	3.2
Stomach	**141**	83.7	2.1	**123**	89.4	2.4	**264**	86.4	2.3
Small intestine	**10**	60.0	10.0	**9**	77.8	11.1	**19**	68.4	10.5
Colon and Rectum	**396**	85.4	0.5	**388**	86.1	2.6	**784**	85.7	1.5
Liver and Gallbladder etc	**1174**	17.7	5.4	**566**	22.3	0.5	**1740**	19.2	3.8
Pancreas	**76**	36.8	2.6	**79**	39.2	1.3	**155**	38.1	1.9
Nose, sinuses etc.	**11**	100.0	0.0	**5**	80.0	0.0	**16**	93.8	0.0
Larynx	**41**	90.2	0.0	**17**	76.5	0.0	**58**	86.2	0.0
Bronchus, lung	**1116**	61.1	4.4	**657**	62.3	3.8	**1773**	61.5	4.2
Bone	**9**	77.8	11.1	**10**	60.0	0.0	**19**	68.4	5.3
Skin and melanoma	**126**	94.4	0.0	**148**	94.6	0.7	**274**	94.5	0.4
Kaposi's sarcoma	**1**	0.0	0.0	**1**	100.0	100.0	**2**	50.0	50.0
Connective tissue	**28**	89.3	0.0	**19**	89.5	5.3	**47**	89.4	2.1
Breast	**8**	100.0	0.0	**784**	93.6	0.5	**792**	93.7	0.5
Cervix uteri				**363**	88.7	0.8	**363**	88.7	0.8
Corpus				**110**	91.8	1.8	**110**	91.8	1.8
ovary				**143**	79.7	0.7	**143**	79.7	0.7
Other female genital organs				**16**	93.8	0.0	**16**	93.8	0.0
Penis	**34**	100.0	0.0				**34**	100.0	0.0
Prostate	**198**	87.4	1.0				**198**	87.4	1.0
Testis	**15**	73.3	6.7				**15**	73.3	6.7
Other male genital organs	**1**	100.0	0.0				**1**	100.0	0.0
Urinary tract	**225**	87.1	1.3	**96**	81.3	2.1	**321**	85.4	1.6
Eye	**4**	75.0	0.0	**2**	50.0	0.0	**6**	66.7	0.0
Brain, nervous system	**51**	56.9	11.8	**49**	42.9	10.2	**100**	50.0	11.0
Thyroid	**19**	84.2	0.0	**92**	84.8	0.0	**111**	84.7	0.0
Adrenal gland	**5**	60.0	0.0	**4**	25.0	0.0	**9**	44.4	0.0
Lymphoma	**181**	100.0	0.0	**130**	100.0	0.0	**311**	100.0	0.0
Leukaemia	**143**	95.1	2.1	**127**	98.4	0.0	**270**	96.7	1.1
Other & unspecified	**279**	38.0	10.0	**213**	38.0	15.0	**492**	38.0	12.2
All sites	**4,519**	**59.4**	**3.7**	**4,276**	**72.7**	**2.3**	**8,795**	**65.8**	**3.0**

ตารางที่ 27 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดลำปางปีพ.ศ. 2551-2555

	Male			Female			total		
	New	**death**	**M/I**	**New**	**death**	**M/I**	**New**	**death**	**M/I**
Oral cavity and Pharynx	178	146	**82.0**	111	96	**86.5**	289	242	**83.7**
Oesophagus	49	46	**93.9**	14	19	**135.7**	63	65	**103.2**
Stomach	141	132	**93.6**	123	118	**95.9**	264	250	**94.7**
Small intestine	10	8	**80.0**	9	9	**100.0**	19	17	**89.5**
Colon and Rectum	396	259	**65.4**	388	257	**66.2**	784	516	**65.8**
Liver and Gallbladder etc	1174	1159	**98.7**	566	524	**92.6**	1740	1683	**96.7**
Pancreas	76	71	**93.4**	79	80	**101.3**	155	151	**97.4**
Nose, sinuses etc.	11	9	**81.8**	5	8	**160.0**	16	17	**106.3**
Larynx	41	41	**100.0**	17	16	**94.1**	58	57	**98.3**
Bronchus, lung	1116	1144	**102.5**	657	660	**100.5**	1773	1804	**101.7**
Bone	9	4	**44.4**	10	8	**80.0**	19	12	**63.2**
Skin and melanoma	126	66	**52.4**	148	70	**47.3**	274	136	**49.6**
Kaposi's sarcoma	1	0	**0.0**	1	0	**0.0**	2	0	**0.0**
Connective tissue	28	12	**42.9**	19	8	**42.1**	47	20	**42.6**
Breast	8	6	**75.0**	784	332	**42.3**	792	338	**42.7**
Cervix uteri				363	276	**76.0**	363	276	**76.0**
Corpus				110	46	**41.8**	110	46	**41.8**
ovary				143	98	**68.5**	143	98	**68.5**
Other female genital organs				16	15	**93.8**	16	15	**93.8**
Penis	34	19	**55.9**				34	19	**55.9**
Prostate	198	137	**69.2**				198	137	**69.2**
Testis	15	10	**66.7**				15	10	**66.7**
Other male genital organs	1	1	**100.0**				1	1	**100.0**
Urinary tract	225	177	**78.7**	96	64	**66.7**	321	241	**75.1**
Eye	4	1	**25.0**	2	4	**200.0**	6	5	**83.3**
Brain, nervous system	51	39	**76.5**	49	40	**81.6**	100	79	**79.0**
Thyroid	19	10	**52.6**	92	40	**43.5**	111	50	**45.0**
Adrenal gland	5	2	**40.0**	4	3	**75.0**	9	5	**55.6**
Lymphoma	181	138	**76.2**	130	92	**70.8**	311	230	**74.0**
Leukaemia	143	89	**62.2**	127	80	**63.0**	270	169	**62.6**
Other & unspecified	279	287	**102.9**	213	221	**103.8**	492	508	**103.3**
All sites	**4,519**	**4,013**	**88.8**	**4,276**	**3,184**	**74.5**	**8,795**	**7197**	**81.8**

5.3 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำพูนปีพ.ศ.2551-2555

จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างเส้น ละติจูด ที่ 17.5 องศาเหนือ และเส้นลองติจูดที่ 98-99.3 องศาตะวันออก เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กที่สุดของภาคเหนือมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,505.9 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทาง 689 กิโลเมตรโดยทางรถยนต์ อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่เพียง 22 กิโลเมตร จังหวัดลำพูนแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองลำพูน แม่ทา บ้านโฮ่ง ลี้ ทุ่งหัวช้าง ป่าซาง บ้านธิ เวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูนมีอาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดลำปาง และจังหวัดตาก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดลำปาง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดลำพูนมีลักษณะภูมิอากาศเขตอากาศอบอุ่น ในฤดูหนาวมีอากาศเย็นค่อนข้าง หนาว อากาศจะร้อนถึงร้อนจัดในฤดูร้อน มีสภาพภูมิอากาศ 3 ช่วงฤดู คือ ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ ฤดูร้อนตั้งแต่เดือนมีนาคม – เมษายน และฤดูฝนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม

จำนวนประชากรของจังหวัดลำพูน จากการสำมะโนประชากร และเคห ะปีพ.ศ. 2553 มีจำนวน 408,300 คน แบ่งเป็นเพศชาย 198,200 คน เพศหญิง 210,100 คน (รูปที่ 30) การเกษตรยังเป็นอาชีพหลักของชาวจังหวัดลำพูน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดลำพูน คือ ลำไย หอมแดง และกระเทียม รองลงไปได้แก่ พืชผัก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับข้าวนั้นส่วนใ หญ่ปลูกเพื่อการบริโภคในจังหวัด ด้านอุตสาหกรรม จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีนิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนื อและ สวนอุตสาหกรรมบริษัทสหพัฒนา อินเตอร์โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) ตั้งอยู่ มีโรงงานอุตสาหกรรม กระจายอยู่ทุกพื้นที่ของแต่ละอำเภอ แต่ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองลำพู นมากที่สุด รองลงมา คืออำเภอป่าซาง และอำเภอแม่ทา จากข้อมูลปีพ.ศ. 2554 จังหวัดลำพูนมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดรวมทั้งหมด 841 โรงงาน ประเภทอุตสาหกรรมมากสุด 3 อันดับแรกคือ การเกษตร ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน ตามลำดับ

รูปที่ 30 จำนวนประชากรจังหวัดลำพูน ปี 2553 (census, 2010)

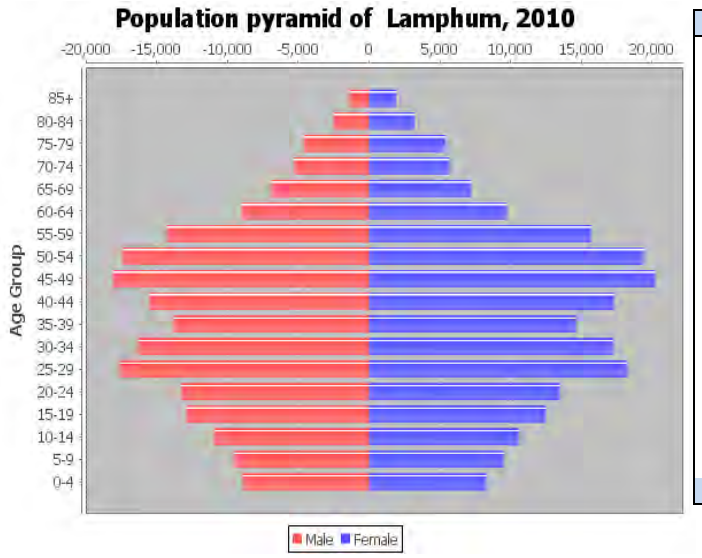

Age	Male	Female
0-4	8900	8300
5-9	9500	9500
10-14	10900	10600
15-19	12900	12500
20-24	13300	13500
25-29	17600	18200
30-34	16300	17200
35-39	13800	14600
40-44	15500	17300
45-49	18100	20200
50-54	17400	19400
55-59	14300	15700
60-64	9000	9700
65-69	6900	7200
70-74	5300	5700
75-79	4600	5400
80-84	2500	3200
85+	1400	1900
Total	**198200**	**210100**

การบริการสาธารณสุข

จากข้อมูลสถิติทางสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขปีพ.ศ. 2555 จังหวัดลำพูนมีสถานบริการพยาบาล ประกอบด้วย โรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง, โรงพยาบาลชุมชน 6 แห่ง, สถานบริการเทศบาล 1 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 71 แห่ง คลินิกทุกประเภท 84 แห่ง บุคลากรทางการแพทย์ประกอบไปด้วย แพทย์ 100 คน (อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 4,043 :1) ทันตแพทย์ 41 คน (อัตราส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ 9,861 :1) เภสัชกร 63 คน (อัตราส่วนประชากรต่อเภสัชกร 6,418 :1) และพยาบาลวิชาชีพ 745 คน (อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 543 :1) ด้านการรักษาพยาบาลโรคมะเร็ง ผู้ป่วยโรครายใหม่ส่วนใหญ่ถูกส่งตัวไปที่ โรงพยาบาลลำพูน หรือ โรงพยาบาลเอกชนบางแห่ง และเนื่องจากอยู่ใกล้จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ป่วยมะเร็งส่วนใหญ่ถูกส่งตัวไปโรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยโรคมะเร็งทั้งทางห้องปฏิบัติการและรังสีวินิจฉัย ซึ่งการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยการผ่าตัดและเคมีบำบัด สามารถให้บริการโดยโรงพยาบาลลำพูน และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สำหรับรังสีรักษาจะมีบริการเฉพาะที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นหลัก มีเพียงส่วนเล็กน้อยที่จะส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง ดังนั้น ผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ได้รับการบริการตรวจวินิจฉัยและรักษาภายในจังหวัด ในส่วนของโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่สามารถให้บริการรักษาแบบประคับประคองแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้

การจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวัดลำพูน

ทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดแพร่ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปีพ .ศ. 2546 การจัดตั้งทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดลำพูนเป็นความร่วมมือระหว่างโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง และหน่วยงานทางสาธารณสุขในจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย โรงพยาบาลลำพูน สำนักงานสาธารณสุข

จังหวัดลำพูน โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดลำพูนทั้ง 6 แห่ง รายงานเล่มแรกของทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดลำพูนเป็นผลการวิจัยอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดลำพูนตั้งแต่ปีพ .ศ. 2541-2545 ตีพิมพ์ในปีพ .ศ. 2549 ต่อมาได้รวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง รายงานเล่มที่ 2 ตีพิมพ์ปีพ.ศ. 2552 ในหนังสืออุบัติการณ์โรคมะเร็งภาคเหนือปีพ.ศ.2546-2550 ปัจจุบันงานทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็งลำปางรับผิดชอบในการจัดทำทะเบียนมะเฉ็งจังหวัดลำพูน รวบรวมข้อมูลแบบ passive method คือ การรายงานข้อมูลโรคมะเร็งจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาลลำพูน โรงพยาบาลชุมชน 6 แห่ง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ รวมทั้งข้อมูลการเสียชีวิตของประชากรในจังหวัดลำพูน การติดตามสถานะการมีชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งโดยวิธีค้นข้อมูลรายงานการเสียชีวิตจากสำนักยุทธศาสตร์และนโยบาย และการสอบถามจากบุคคลากรสาธารณสุขในพื้นที่นั้นๆ การรวบรวมข้อมูลยึดหลักตามมาตรฐานการจัดทำทะเบียนมะเร็งนานาชาติ และมาตรฐานการจำแนกมะเร็ง 2 ตำแหน่ง (Multiple primary 2004.) ข้อมูลดังกล่าวจะถูกให้รหัสโรคและรหัสพยาธิวิทยาโดยใช้ ICD-O version 3 บันทึกข้อมูลโดยโปรแกรม Canreg 4

ผลการศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดลำพูน

ผู้ป่วยโรคมะเร็งในจังหวัด ลำพูน ตั้งแต่ ปีพ .ศ. 2551-2555 มีจำนวนทั้งหมด 5,313 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 2,608 ราย และเพศหญิ ง จำนวน 2,705 ราย อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งเพศชายต่อเพศหญิงคิดเป็น 1 ต่อ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ในจังหวัดลำพูนเฉลี่ย 1,063 ราย ต่อปี ค่า เฉลี่ย อุบัติการณ์โรคมะเร็งของจังหวัด ลำพูน ต่อปี เพศชายเท่ากับ 183.3 ต่อประชากร 100,000 ราย และในเพศหญิงเท่ากับ 172.2 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 32) โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดลำพูน 3 อันดับแรก เพศชายได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง (อัตราอุบัติการณ์ 45.5, 33.2 และ 14.7 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) สำหรับเพศหญิงโรคมะเร็งที่พบมาก 3 อันดับแรกได้แก่ มะเร็ง เต้านม มะเร็งปอด และมะเร็งปากมดลูก (อัตราอุบัติการณ์ 32.5, 25.7 และ 24.1 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 31)

ตารางที่ 32 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำพูนปีพ.ศ.2551-2555

Year	Male		Female	
	Number of new cancer cases	ASR per 100,000	Number of new cancer cases	ASR per 100,000
2008	504	184.9	528	178.2
2009	567	203.2	530	171.2
2010	509	177.2	543	174.0
2011	511	169.9	590	180.0
2012	517	178.4	514	158.3
Total	2608	153.2	2705	172.2

รูปที่ 31 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551-2555

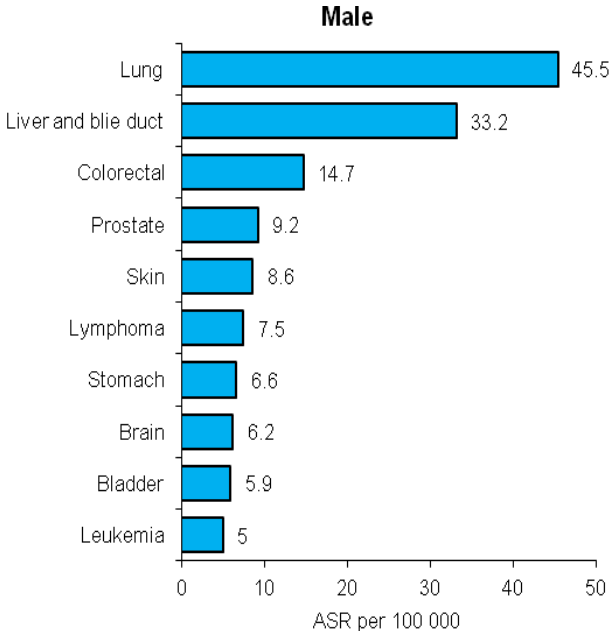

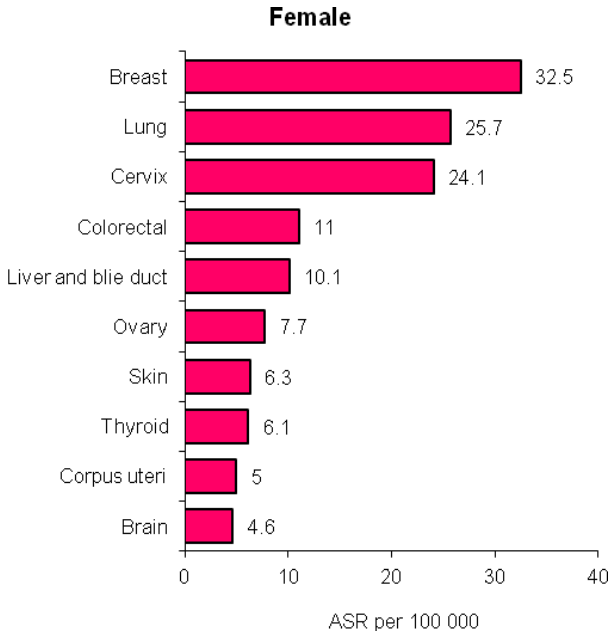

ตารางที่ 33 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ 2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง

	Male				Female				
CANCER / SITE	No. cases	Freq. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	No. cases	Freq. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	ICD (10th)
Lip	2	0.1	0.2	0.1	6	0.2	0.6	0.4	C00
Tongue	15	0.6	1.5	1	14	0.5	1.3	0.8	C01-02
Mouth	23	0.9	2.3	1.4	13	0.5	1.2	0.9	C03-06
Salivary glands	10	0.4	1	0.7	3	0.1	0.3	0.2	C07-08
Tonsil	9	0.3	0.9	0.6	5	0.2	0.5	0.4	C09
Other oropharynx	3	0.1	0.3	0.2	1	0.0	0.1	0.1	C10
Nasopharynx	40	1.5	4	2.8	21	0.8	2	1.6	C11
Hypopharynx	15	0.6	1.5	1	2	0.1	0.2	0.1	C12-13
Pharynx unspecified	2	0.1	0.2	0.1	1	0.0	0.1	0.1	C14
Oesophagus	28	1.1	2.8	1.9	7	0.3	0.7	0.5	C15
Stomach	95	3.6	9.6	6.6	56	2.1	5.3	3.4	C16
Small intestine	3	0.1	0.3	0.2	9	0.3	0.9	0.5	C17
Colon	122	4.7	12.3	8.2	121	4.5	11.5	7	C18
Rectum	93	3.6	9.4	6.5	65	2.4	6.2	4	C19-20
Anus	2	0.1	0.2	0.1	3	0.1	0.3	0.1	C21
Liver and bile duct	475	18.2	47.9	33.2	177	6.5	16.8	10.1	C22,C24
Gallbladder	14	0.5	1.4	1	31	1.1	3	1.8	C23
Pancreas	43	1.6	4.3	2.9	33	1.2	3.1	2	C25
Nose, sinuses etc.	11	0.4	1.1	0.6	11	0.4	1	0.6	C30-31
Larynx	48	1.8	4.8	3.3	9	0.3	0.9	0.5	C32
Trachea, Bronchus and lung	684	26.2	69	45.5	423	15.6	40.3	25.7	C33-34
Other thoracic organs	3	0.1	0.3	0.2	7	0.3	0.7	0.8	C37-38
Bone	15	0.6	1.5	1.2	12	0.4	1.1	0.9	C40-C41
Melanoma of skin	3	0.1	0.3	0.2	9	0.3	0.9	0.6	C43
Other skin	129	4.9	13	8.4	97	3.6	9.2	5.7	C44
Mesothelioma	1	0.0	0.1	0.1	0	0.0	0	0	C45
Kaposi's sarcoma	4	0.2	0.4	0.4	0	0.0	0	0	C46
Connective tissue	9	0.3	0.9	0.9	15	0.6	1.4	1.2	C47,C49
Breast	10	0.4	0.9	0.7	511	18.9	48.6	32.5	C50
Vulva					8	0.3	0.8	0.5	C51
Vagina					5	0.2	0.5	0.3	C52
Cervix uteri					392	14.5	37.3	24.1	C53
Corpus uteri					80	3.0	7.6	5	C54
Uterus unspecified					3	0.1	0.3	0.2	C55
Ovary					116	4.3	11	7.7	C56
Other female genital organs					2	0.1	0.2	0.1	C57
Placenta					1	0.0	0.1	0.1	C58
Penis	23	0.9	2.3	1.8					C60
Prostate	142	5.4	14.3	9.2					C61
Testis	26	1.0	2.6	2.2					C62
Other male genital organs	2	0.1	0.2	0.1					C63
Kidney	28	1.1	2.8	1.9	11	0.4	1	0.7	C64
Renal pelvis	4	0.2	0.4	0.3	2	0.1	0.2	0.1	C65
Ureter	1	0.0	0.1	0.1	0	0.0	0	0	C66
Bladder	84	3.2	8.5	5.9	32	1.2	3	2.2	C67
Other urinary organs	1	0.0	0.1	0.1	1	0.0	0.1	0.1	C68
Eye	5	0.2	0.5	0.3	8	0.3	0.8	0.6	C69
Brain, nervous system	70	2.7	7.1	6.2	65	2.4	6.2	4.6	C70-72
Thyroid	21	0.8	2.1	1.6	82	3.0	7.8	6.1	C73
Adrenal gland	2	0.1	0.2	0.3	2	0.1	0.2	0.1	C74
Other endocrine	1	0.0	0.1	0.1	2	0.1	0.2	0.1	C75
Hodgkin disease	4	0.2	0.4	0.2	1	0.0	0.1	0.1	C81
Non-Hodgkin lymphoma	95	3.6	9.6	7.3	64	2.4	6	4	C82-85,C96
Multiple myeloma	12	0.5	1.2	1	8	0.3	0.8	0.6	C90
Lymphoid leukemia	13	0.5	1.3	1.9	4	0.1	0.4	0.7	C91
Myeloid leukemia	24	0.9	2.4	1.9	22	0.8	2.1	1.5	C92-94
Leukemia unspecified	2	0.1	0.2	0.2	3	0.1	0.3	0.2	C95
Other and unspecified	137	5.3	13.8	10.7	129	4.8	12.3	10.1	O&U
All sites	**2608**	**100.0**	**263.1**	**183.3**	**2705**	**100.0**	**257.4**	**172.2**	**ALL**

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดลำพูน

เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดลำพูน พบว่า อุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายพบที่อำเภอเมือง (อัตราอุบัติการณ์ 231.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) เพศหญิงพบที่อำเภอบ้านโฮ่ง (อัตราอุบัติการณ์ 208.8 ต่อประชากร 100,000 ราย) อุบัติการณ์ต่ำสุดในเพศชายพบที่อำเภอทุ่งหัวช้าง และหญิงพบที่อำเภอลี้ (อัตราอุบัติการณ์ 100.1 และ 126.2 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) แยกตามโรคมะเร็ง ดังนี้ (รูปที่ 32)

- มะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอเมืองแ ละหญิงที่อำเภอป่าซาง
- มะเร็งปอด พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงที่อำเภอเมือง
- มะเร็งตับ พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงที่อำเภอเมือง
- มะเร็งเต้านม พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอบ้านโฮ่ง
- มะเร็งปากมดลูก พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอบ้านโฮ่ง

รูปที่ 32 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดลำพูนแยกตามอำเภอ

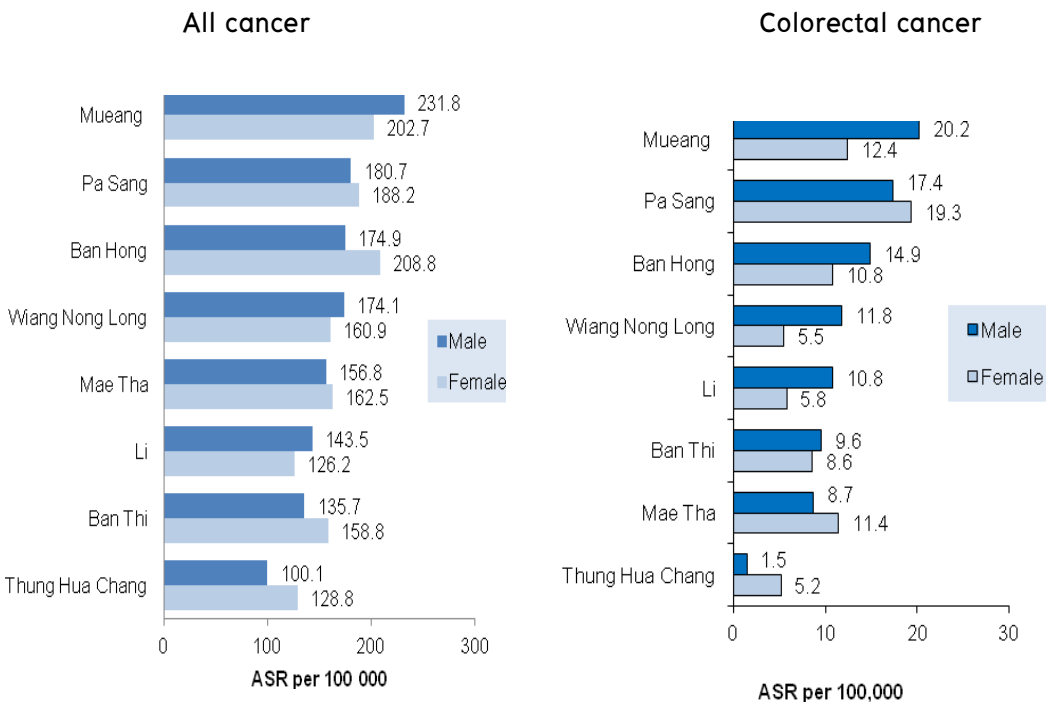

Lung cancer

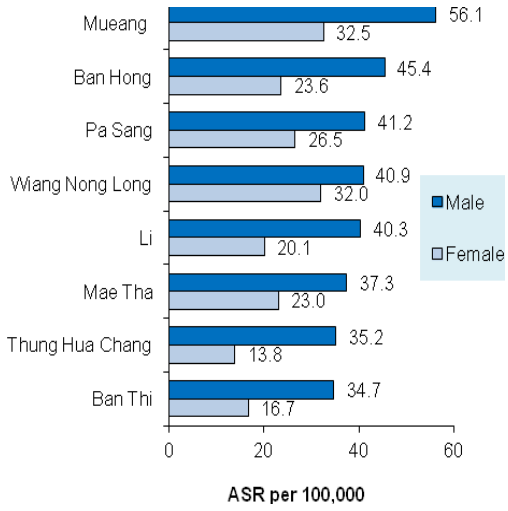

Liver cancer

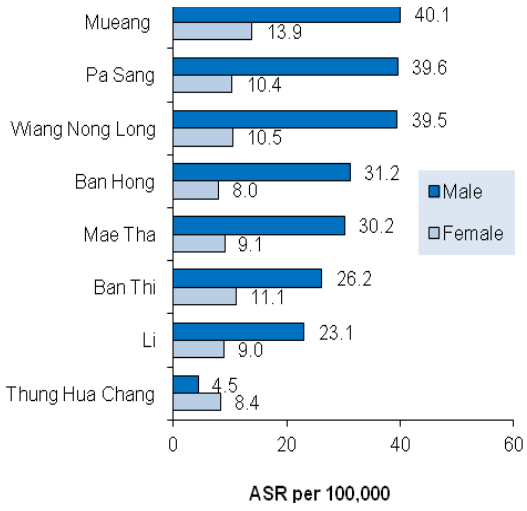

Breast cancer

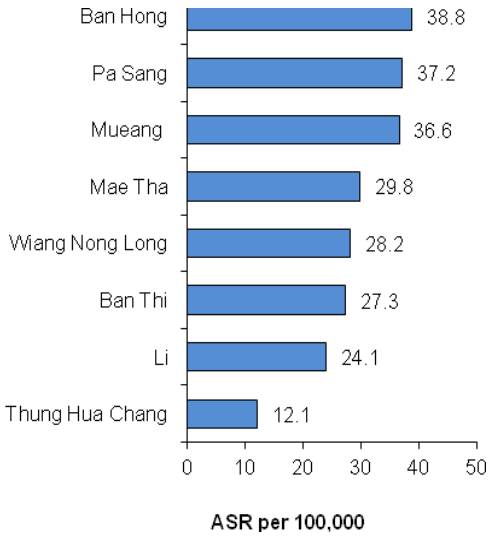

Cervical cancer

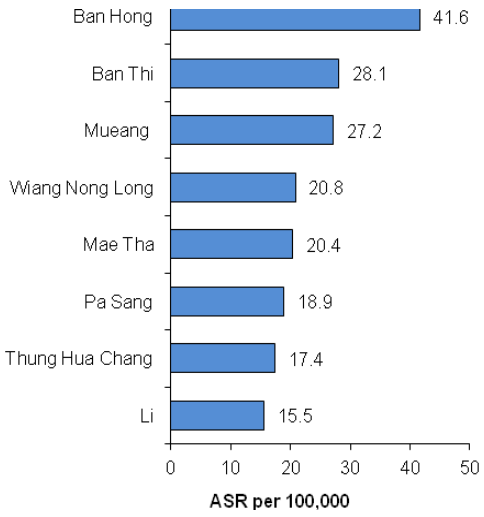

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอายุ

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยพบว่าประชากรจังหวัด ลำพูนทั้งเพศชายและหญิง มีอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 80-84 ปี ทั้งนี้อุบัติการณ์โรคมะเร็งพบได้ตั้งแต่เด็กและเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป แต่หลังจากอายุ 85 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเร็งเริ่มลดลง เพศชายจะมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 30-59 เพศหญิงมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (รูปที่ 33)

รูปที่ 33 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

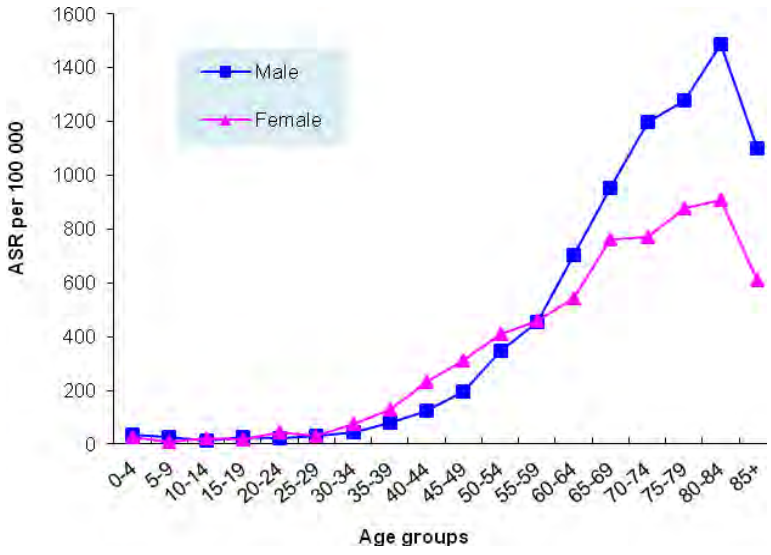

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่จังหวัดลำพูนแยกตามกลุ่มอายุ (รูปที่ 34) พบว่า

- กลุ่มอายุ 0-14 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งสมอง และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 15-24 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งไทรอยด์ มะเร็งสมอง และมะเร็งเต้านม ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 25-59 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งเต้านม และ มะเร็งปอด ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุมากกว่า 75 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งผิวหนัง และมะเร็งตับ ตามลำดับ

รูปที่ 34 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดลำพูนปีพ.ศ.2551–2555 แยกตามกลุ่มอายุ

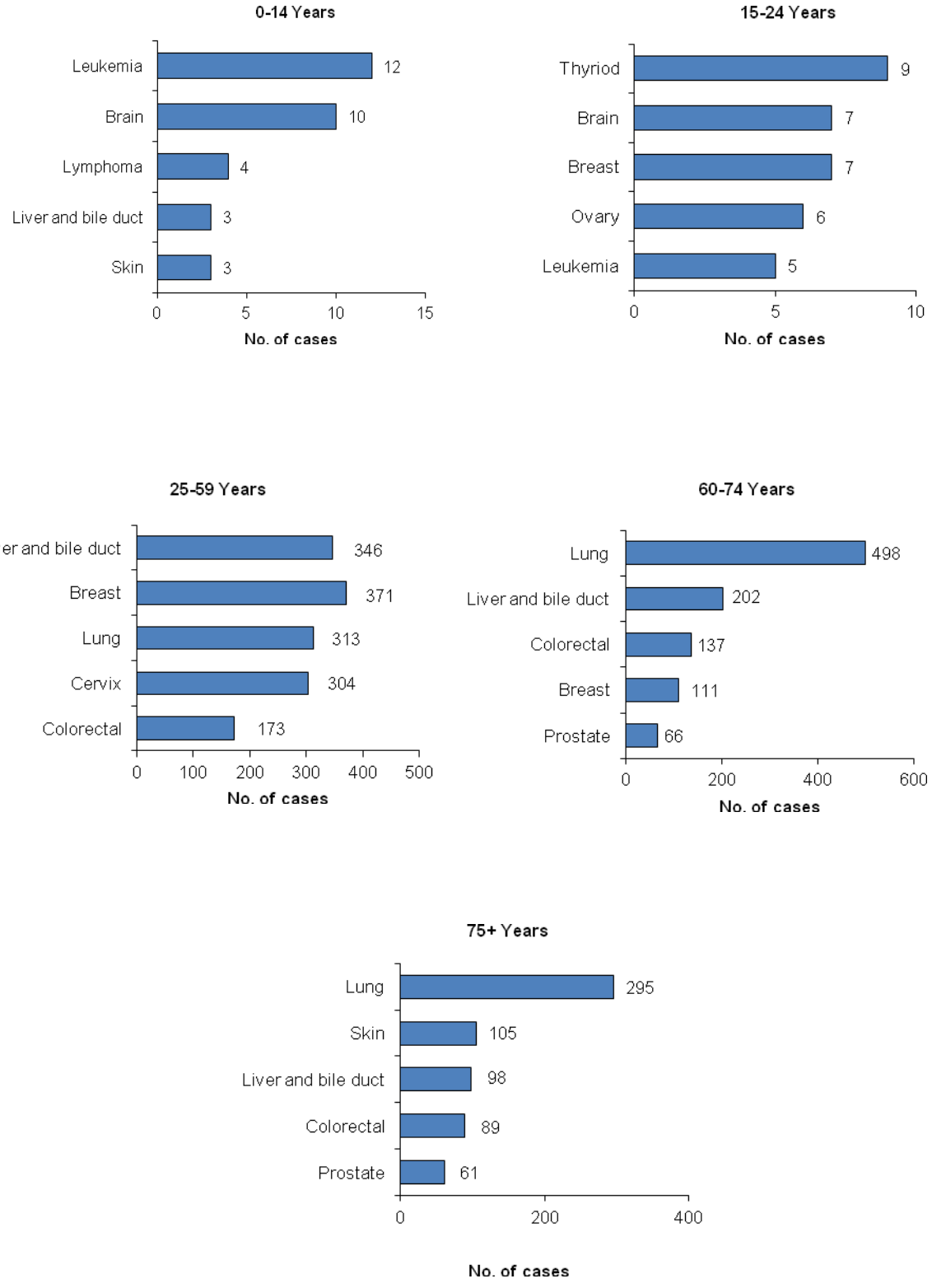

คุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็งลำพูน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 55.7 (เพศชายร้อยละ 50.2, เพศหญิงร้อยละ 61.0) ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาทุกอวัยวะยกเว้นตับเท่ากับร้อยละ 61.3 (เพศชายร้อยละ 58.5, เพศหญิงร้อยละ 64.2) มะเร็งของอวัยวะที่มีผลพยาธิวิทยาน้อยกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งตับอ่อน มะเร็งปอด มะเร็งกระดูก มะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งอัณฑะ มะเร็งตา มะเร็งสมอง มะเร็งต่อม หมวกไต และมะเร็งไม่ทราบตำแหน่งปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตรภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 7.0 (เพศชายร้อย ละ 8.9 เพศหญิง ร้อยละ 5.2) (ตารางที่ 34) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ข้อมูลทะเบียนมะเร็ง ลำพูนมีคุณภาพพอใช้ ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่งไม่มี ผลพยา ธิวิทยา อาจเนื่องมาจาก บุคคลากรยัง รวบรวมข้อมูล ไม่ครบถ้วน จำเป็นต้องมีการเน้นย้ำและอบรมบุคลากรให้สามารถคัดลอกข้อมูลให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 34 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียว ของจังหวัดลำพูน ปีพ.ศ.2551–2555

	Male			Female			total		
	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO
Oral cavity and Pharynx	119	79.0	2.5	66	71.2	1.5	185	76.2	2.2
Oesophagus	28	71.4	0.0	7	57.1	14.3	35	68.6	2.9
Stomach	95	73.7	2.1	56	73.2	3.6	151	73.5	2.6
Small intestine	3	33.3	77.8	9	77.8	0.0	12	66.7	0.0
Colon and Rectum	217	82.0	1.6	189	82.5	0.8	406	82.3	2.0
Liver and Gallbladder etc	489	14.3	18.7	208	19.7	18.1	697	15.9	17.6
Pancreas	43	44.2	0.0	33	15.2	0.0	76	31.6	0.0
Nose, sinuses etc.	11	72.7	0.0	11	36.4	0.0	22	54.5	0.0
Larynx	48	66.7	4.2	9	11.1	0.0	57	57.9	3.5
Bronchus, lung	688	44.2	9.2	430	43.3	10.9	1118	43.9	9.7
Bone	15	33.3	46.7	12	33.3	25.0	27	33.3	37.0
Skin and melanoma	132	76.5	0.8	106	78.3	0.0	238	77.3	0.4
Kaposi's sarcoma	4	100.0	0.0	0	0.0	0.0	4	100.0	0.0
Connective tissue	9	77.8	11.1	15	73.3	0.0	24	75.0	4.2
Breast	10	60.0	0.0	511	82.6	1.4	521	82.1	1.3
Cervix uteri				392	69.9	0.5	392	69.9	0.5
Corpus				83	88.8	2.4	83	88.8	2.4
ovary				116	55.2	0.9	116	55.2	0.9
Other female genital organs				16	75.0	0.0	16	75.0	0.0
Penis	23	69.6	0.0				23	69.6	0.0
Prostate	142	48.6	3.5				142	48.6	3.5
Testis	26	38.5	0.0				26	38.5	0.0
Other male genital organs	2	0.0	0.0				2	0.0	0.0
Urinary tract	118	69.5	2.4	46	58.7	0.0	164	66.5	1.2
Eye	5	20.0	0.0	8	50.0	0.0	13	38.5	0.0
Brain, nervous system	70	28.6	25.7	65	15.4	27.7	135	22.2	26.7
Thyroid	21	76.2	0.0	82	67.1	0.0	103	68.9	0.0
Adrenal gland	3	50.0	100.0	4	0.0	0.0	7	25.0	28.6
Lymphoma	99	100.0	0.0	65	100.0	0.0	164	100.0	0.0
Leukaemia	39	100.0	0.0	29	100.0	0.0	68	98.9	0.0
Other & unspecified	149	24.8	26.3	137	19.0	17.8	286	16.5	22.2
All sites	**2608**	**50.2**	**8.9**	**2705**	**61.0**	**5.2**	**5313**	**55.7**	**7.0**

ตารางที่ 35 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดลำพูนปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	New	death	M/I	New	death	M/I	New	death	M/I
Oral cavity and Pharynx	119	51	**42.9**	66	21	**31.8**	185	72	**38.9**
Oesophagus	28	18	**64.3**	7	4	**57.1**	35	22	**62.9**
Stomach	95	53	**55.8**	56	34	**60.7**	151	87	**57.6**
Small intestine	3	1	**33.3**	9	3	**33.3**	12	4	**33.3**
Colon and Rectum	217	96	**44.2**	189	68	**36.0**	406	164	**40.4**
Liver and Gallbladder etc	489	375	**76.7**	208	143	**68.8**	697	518	**74.3**
Pancreas	43	22	**51.2**	33	18	**54.5**	76	40	**52.6**
Nose, sinuses etc.	11	4	**36.4**	11	0	**0.0**	22	4	**18.2**
Larynx	48	19	**39.6**	9	1	**11.1**	57	20	**35.1**
Bronchus, lung	688	462	**67.2**	430	273	**63.5**	1118	735	**65.7**
Bone	15	8	**53.3**	12	6	**50.0**	27	14	**51.9**
Skin and melanoma	132	22	**16.7**	106	21	**19.8**	238	43	**18.1**
Kaposi's sarcoma	4	1	**25.0**	0	0	**0.0**	4	1	**25.0**
Connective tissue	9	5	**55.6**	15	4	**26.7**	24	9	**37.5**
Breast	10	2	**20.0**	511	83	**16.2**	521	85	**16.3**
Cervix uteri				392	64	**16.3**	392	64	**16.3**
Corpus				83	17	**20.5**	83	17	**20.5**
ovary				116	22	**19.0**	116	22	**19.0**
Other female genital organs				16	1	**6.3**	16	1	**6.3**
Penis	23	5	**21.7**				23	5	**21.7**
Prostate	142	25	**17.6**				142	25	**17.6**
Testis	26	2	**7.7**				26	2	**7.7**
Other male genital organs	2	0	**0.0**				2	0	**0.0**
Urinary tract	118	49	**41.5**	46	15	**32.6**	164	64	**39.0**
Eye	5	1	**20.0**	8	1	**12.5**	13	2	**15.4**
Brain, nervous system	70	35	**50.0**	65	28	**43.1**	135	63	**46.7**
Thyroid	21	3	**14.3**	82	10	**12.2**	103	13	**12.6**
Adrenal gland	3	2	**66.7**	4	1	**25.0**	7	3	**42.9**
Lymphoma	99	54	**54.5**	65	23	**35.4**	164	77	**47.0**
Leukaemia	39	26	**66.7**	29	17	**58.6**	68	43	**63.2**
Other & unspecified	149	82	**55.0**	137	62	**45.3**	286	144	**50.3**
All sites	**2608**	**1423**	**54.6**	**2705**	**940**	**34.8**	**5313**	**2363**	**44.5**

5.5 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดแพร่ปีพ.ศ. 2551–2555

จังหวัดแพร่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยตำแหน่งที่ตั้งอยู่ระหว่าง 14.70°–18.44° องศาเหนือ และ 99.58°–100.30° องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 547 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ จังหวัดแพร่มีเนื้อที่ทั้งหมด 6,538.59 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,086,624 ไร่ มีภูเขาล้อมรอบ 4 ทิศ บริเวณตอนล่างของจังหวัดมีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบคล้ายก้นกระทะ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 เป็นภูเขา มีพื้นที่ราบเพียงร้อยละ 20 จังหวัดแพร่แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองแพร่, เด่นชัย, ร้องกวาง, ลอง, สอง, สูงเม่น, วังชิ้น และหนองม่วงไข่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดลำปางและจังหวัดพะเยา
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัด สุโขทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ จังหวัดลำปางและจังหวัดสุโขทัย

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดแพร่ส่วนใหญ่เป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูฝนหรือแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical savanna) จากลักษณะพื้นที่เป็นแอ่งคล้ายกระทะทำให้สภาพอากาศแตกต่างกันมาก อากาศร้อนจัดในฤดูร้อนและหนาวจัดในฤดูหนาว ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม–พฤษภาคม และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน–ตุลาคม

จำนวนประชากรของจังหวัดแพร่ทั้งหมดจากการสำมะโนประชากรและเคหะ ปีพ.ศ.2553 มีจำนวน 424,200 แบ่งเป็นเพศชาย 206,100 ราย และเพศหญิง 218,100 ราย (รูปที่ 35) ประชากรจังหวัดแพร่ส่วนใหญ่ร้อยละ 98 นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 2 นับถือศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาคริสต์ อิสลาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ พืชหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ยาสูบ ฝ้าย และผลไม้ เช่น ส้มเขียวหวาน มะขามหวาน มะม่วง และลำไย เป็นต้น ด้านอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่มีโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดรวมทั้งสิ้น 1,759 โรงงาน ประเภทอุตสาหกรรมมากสุด 3 อันดับแรกคือ เฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และการเกษตร ตามลำดับ

รูปที่ 35 จำนวนประชากรจังหวัดแพร่ ปี 2553 (census, 2010)

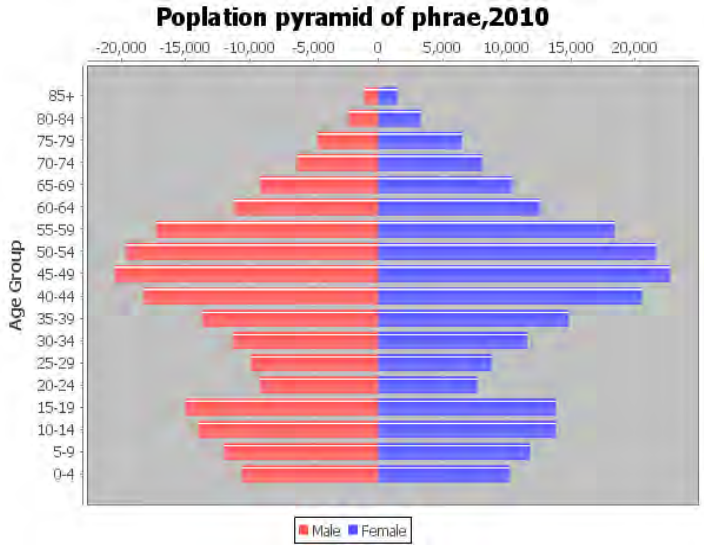

Age	Male	Female
0-4	10600	10200
5-9	12000	11800
10-14	14000	13800
15-19	15000	13800
20-24	9200	7700
25-29	9900	8800
30-34	11300	11600
35-39	13700	14800
40-44	18200	20500
45-49	20500	22700
50-54	19600	21600
55-59	17300	18400
60-64	11200	12600
65-69	9200	10400
70-74	6300	8100
75-79	4700	6500
80-84	2300	3300
85+	1100	1500
Total	**206100**	**218100**

การบริการทางการแพทย์

จากข้อมูลสถิติทางสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขปีพ.ศ. 2555 จังหวัดแพร่มีสถานบริการพยาบาล ประกอบด้วย โรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง, โรงพยาบาลชุมชน 7 แห่ง, โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 119 แห่ง คลินิกทุกประเภท 122 แห่ง บุคลากรทางการแพทย์ประกอบไปด้วย แพทย์ 124 คน (อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 3,695 :1) ทันตแพทย์ 38 คน (อัตราส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ 12,057 :1) เภสัชกร 69 คน (อัตราส่วนประชากรต่อเภสัชกร 6,640 :1) และพยาบาลวิชาชีพ 881 คน (อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 520 :1) เครื่องมือที่ให้บริการด้านการวินิจฉัยทางด้านโรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ ได้แก่ รังสีวินิจฉัย (เอ็กซเรย์ อัลตราซาวด์ เอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์และ การตรวจแมมโมแกรม), การตรวจทางพยาธิวิทยา การรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยการผ่าตัดและเคมีบำบัด สามารถให้บริการโดยโรงพยาบาลแพร่ ผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ได้รับการบริการตรวจวินิจฉัยและรักษาภายในจังหวัดแพร่ ยกเว้น การรักษาผู้ป่วยโดยรังสีรักษาและผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนหนึ่งจะส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง หรือโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ในส่วนของโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลในจังหวัดแพร่สามารถให้บริการรักษาแบบประคับประคองแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้

การจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวัดแพร่

ทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดแพร่ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2554 การจัดตั้งทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดแพร่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง และหน่วยงานทางสาธารณสุขในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย โรงพยาบาลแพร่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดแพร่ทั้ง 7 แห่ง รายงานเล่มแรกของทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดแพร่เป็นผลการวิจัยอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550-2552 งานทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็งลำปางรับผิดชอบในการจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวัดแพร่ รวบรวมข้อมูลแบบ passive method คือ การรายงานข้อมูลโรคมะเร็งจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาลแพร่ โรงพยาบาลชุมชน 12 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน รวมทั้งข้อมูลการเสียชีวิตของประชากรในจังหวัดแพร่ การติดตามสถานะการมีชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งโดยวิธีค้นข้อมูลรายงานการเสียชีวิตจากสำนักยุทธศาสตร์และนโยบาย และการสอบถามจากบุคคลากรสาธารณสุขในพื้นที่นั้นๆ การรวบรวมข้อมูลยึดหลักตามมาตรฐานการจัดทำทะเบียนมะเร็งนานาชาติ และมาตรฐานการจำแนกมะเร็ง 2 ตำแหน่ง (Multiple primary 2004.) ข้อมูลดังกล่าวจะถูกให้รหัสโรคและรหัสพยาธิวิทยาโดยใช้ ICD-O version 3 บันทึกข้อมูลโดยโปรแกรม Canreg 4

สรุปผลการศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดแพร่

ผู้ป่วยโรคมะเร็งในจังหวัดแพร่ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2551-2555 มีจำนวนทั้งหมด 6,306 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 3,355 ราย และเพศหญิง จำนวน 2,951 ราย อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งเพศชายต่อเพศหญิงคิดเป็น 1.1 ต่อ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ในจังหวัดแพร่เฉลี่ย 1,261 ราย ต่อปี ค่าเฉลี่ยอุบัติการณ์โรคมะเร็งของจังหวัดแพร่ต่อปี เพศชายเท่ากับ 205.9 ต่อประชากร 100,000 ราย และในเพศหญิงเท่ากับ 163.4 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 40) โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดแพร่ 3 อันดับแรก เพศชายได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งปอด และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง (อัตราอุบัติการณ์ 77.8, 36.1 และ 14.7 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) สำหรับเพศหญิงโรคมะเร็งที่พบมาก 3 อันดับแรกได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งตับ และมะเร็งปากมดลูก (อัตราอุบัติการณ์ 32.8, 28.2 และ 20.0 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 36)

ตารางที่ 40 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดแพร่ปีพ.ศ.2551-2555

Year	Male		Female	
	Number of new cancer cases	ASR per 100,000	Number of new cancer cases	ASR per 100,000
2008	605	199.0	529	156.1
2009	571	179.1	536	156.1
2010	754	233.2	624	171.5
2011	761	220.8	675	178.1
2012	664	191.6	587	150.8
Total	3,355	205.9	2,951	163.4

รูปที่ 36 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555

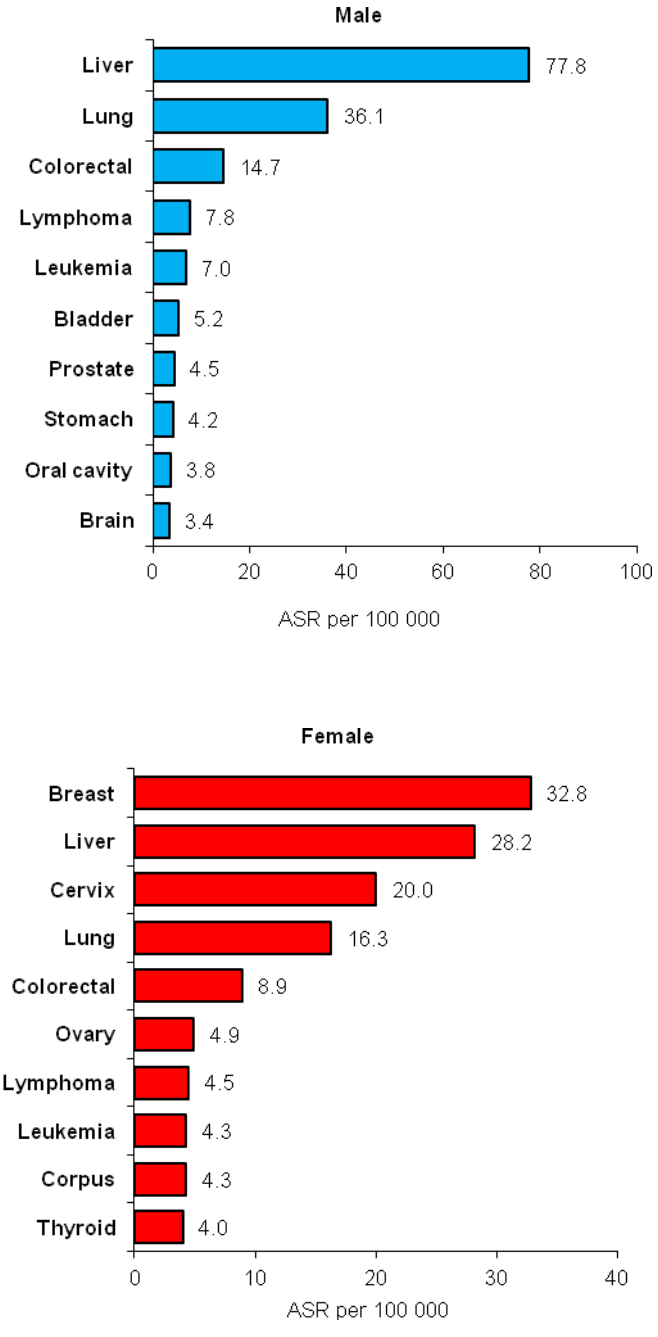

ตารางที่ 41 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ 2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง

	Male				Female				
CANCER / SITE	No. cases	Freq. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	No. cases	Freq. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	ICD (10th)
Lip	**1**	0.0	0.1	**0.2**	**5**	0.2	0.5	**0.3**	C00
Tongue	**23**	0.7	2.2	**1.4**	**16**	0.5	1.5	**1.1**	C01-02
Mouth	**27**	0.8	2.6	**1.8**	**23**	0.8	2.1	**1.2**	C03-06
Salivary glands	**7**	0.2	0.7	**0.4**	**15**	0.5	1.4	**1.1**	C07-08
Tonsil	**11**	0.3	1.1	**1.1**	**10**	0.3	0.9	**1.1**	C09
Other oropharynx	**2**	0.1	0.2	**0.1**	**0**	0.0	0	**0**	C10
Nasopharynx	**46**	1.4	4.5	**2.9**	**12**	0.4	1.1	**0.8**	C11
Hypopharynx	**7**	0.2	0.7	**0.4**	**1**	0.0	0.1	**0**	C12-13
Pharynx unspecified	**0**	0.0	0	**0**	**0**	0.0	0	**0**	C14
Oesophagus	**40**	1.2	3.9	**2.4**	**3**	0.1	0.3	**0.1**	C15
Stomach	**72**	2.1	7	**4.2**	**56**	1.9	5.1	**3.1**	C16
Small intestine	**5**	0.1	0.5	**0.3**	**5**	0.2	0.5	**0.2**	C17
Colon	**137**	4.1	13.3	**8.7**	**102**	3.5	9.4	**5.7**	C18
Rectum	**104**	3.1	10.1	**6**	**66**	2.2	6.1	**3.2**	C19-20
Anus	**5**	0.1	0.5	**0.3**	**3**	0.1	0.3	**0.2**	C21
Liver and bile duct	**1322**	39.4	128.3	**77.8**	**551**	18.7	50.5	**28.2**	C22,C24
Gallbladder	**41**	1.2	4	**2.2**	**39**	1.3	3.6	**1.8**	C23
Pancreas	**25**	0.7	2.4	**1.5**	**15**	0.5	1.4	**0.7**	C25
Nose, sinuses etc.	**12**	0.4	1.2	**1**	**2**	0.1	0.2	**0.1**	C30-31
Larynx	**23**	0.7	2.2	**1.3**	**5**	0.2	0.5	**0.3**	C32
Trachea, Bronchus and lung	**609**	18.2	59.1	**36.1**	**337**	11.4	30.9	**16.3**	C33-34
Other thoracic organs	**3**	0.1	0.3	**0.3**	**7**	0.2	0.6	**0.6**	C37-38
Bone	**24**	0.7	2.3	**1.9**	**14**	0.5	1.3	**0.9**	C40-C41
Melanoma of skin	**2**	0.1	0.2	**0.1**	**3**	0.1	0.3	**0.1**	C43
Other skin	**25**	0.7	2.4	**1.3**	**40**	1.4	3.7	**2.4**	C44
Mesothelioma	**0**	0.0	0	**0**	**0**	0.0	0	**0**	C45
Kaposi's sarcoma	**1**	0.0	0.1	**0.1**	**0**	0.0	0	**0**	C46
Connective tissue	**13**	0.4	1.3	**0.8**	**15**	0.5	1.4	**1.3**	C47,C49
Breast	**10**	0.3	1	**0.5**	**572**	19.4	52.5	**32.8**	C50
Vulva					**16**	0.5	1.5	**1.1**	C51
Vagina					**3**	0.1	0.3	**0.1**	C52
Cervix uteri					**368**	12.5	33.7	**20**	C53
Corpus uteri					**84**	2.8	7.7	**4.3**	C54
Uterus unspecified					**10**	0.3	0.9	**0.5**	C55
Ovary					**85**	2.9	7.8	**4.9**	C56
Other female genital organs					**1**	0.0	0.1	**0**	C57
Placenta					**4**	0.1	0.4	**0.3**	C58
Penis	**20**	0.6	1.9	**1.6**					C60
Prostate	**75**	2.2	7.3	**4.5**					C61
Testis	**7**	0.2	0.7	**0.5**					C62
Other male genital organs	**2**	0.1	0.2	**0.3**					C63
Kidney	**32**	1.0	3.1	**2**	**9**	0.3	0.8	**0.5**	C64
Renal pelvis	**3**	0.1	0.3	**0.2**	**0**	0.0	0	**0**	C65
Ureter	**3**	0.1	0.3	**0.2**	**1**	0.0	0.1	**0.1**	C66
Bladder	**88**	2.6	8.5	**5.2**	**16**	0.5	1.5	**0.8**	C67
Eye	**6**	0.2	0.6	**0.6**	**14**	0.5	1.3	**0.9**	C69
Brain, nervous system	**45**	1.3	4.4	**3.4**	**41**	1.4	3.8	**3**	C70-72
Thyroid	**20**	0.6	1.9	**1.3**	**59**	2.0	5.4	**4**	C73
Other endocrine	**2**	0.1	0.2	**0.2**	**0**	0.0	0	**0**	C75
Hodgkin disease	**6**	0.2	0.6	**0.5**	**4**	0.1	0.4	**0.2**	C81
Non-Hodgkin lymphoma	**112**	3.3	10.9	**7.3**	**79**	2.7	7.2	**4.3**	C82-85,C96
Multiple myeloma	**10**	0.3	1	**0.6**	**12**	0.4	1.1	**0.5**	C90
Lymphoid leukemia	**12**	0.4	1.2	**1.8**	**5**	0.2	0.5	**0.6**	C91
Myeloid leukemia	**35**	1.0	3.4	**2.9**	**28**	0.9	2.6	**2.2**	C92-94
Leukemia unspecified	**27**	0.8	2.6	**2.3**	**17**	0.6	1.6	**1.5**	C95
Other and unspecified	**253**	7.5	24.6	**15.5**	**178**	6.0	16.3	**9.7**	O&U
All sites	**3,355**	**100.0**	**325.6**	**205.9**	**2,951**	**100.0**	**270.6**	**163.4**	**ALL**

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดแพร่

เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดแพร่ พบว่า อุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงพบที่อำเภอหนองม่วงไข่ (อัตราอุบัติการณ์ 334.9 และ 215.5 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) อุบัติการณ์ต่ำสุดในเพศชายและหญิงพบที่อำเภอวังชิ้น (อัตราอุบัติการณ์ 132.2 และ 128.8 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) แยกตามโรคมะเร็ง ดังนี้ (รูปที่ 37)

- มะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอเด่นชัยและเพศหญิงที่อำเภอร้องกวาง
- มะเร็งปอด พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชาและหญิงที่อำเภอเด่นชัย
- มะเร็งตับ พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงที่อำเภอหนองม่วงไข่
- มะเร็งเต้านม พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเมืองแพร่
- มะเร็งปากมดลูก พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเด่นชัย

รูปที่ 37 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดแพร่แยกตามอำเภอ

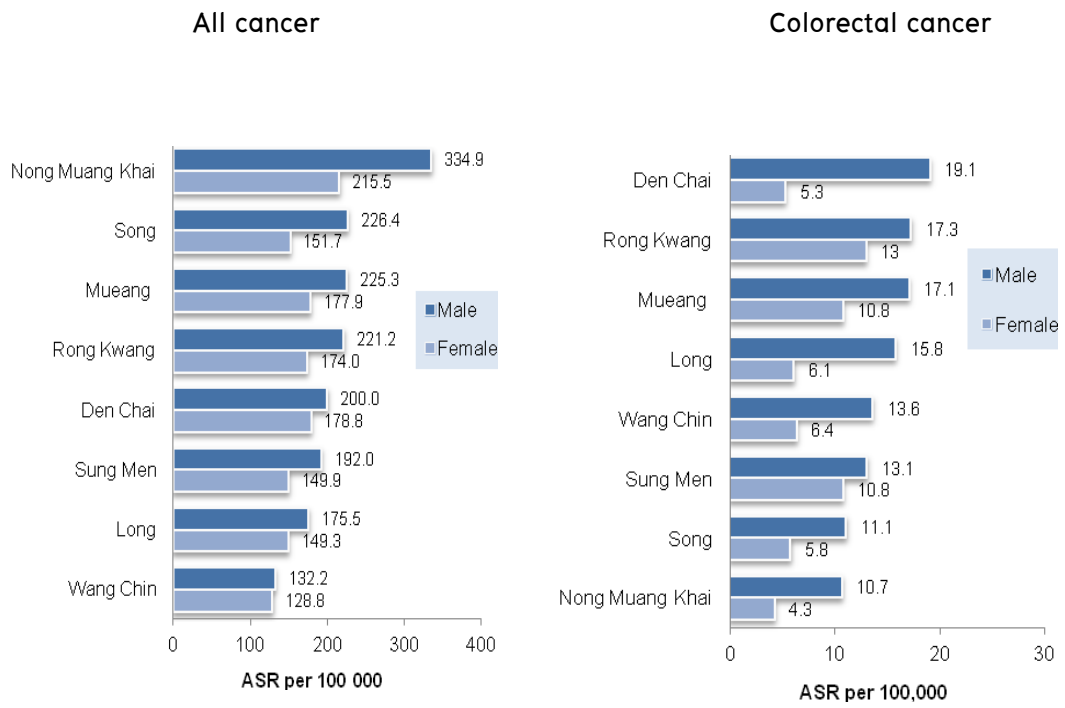

Lung cancer

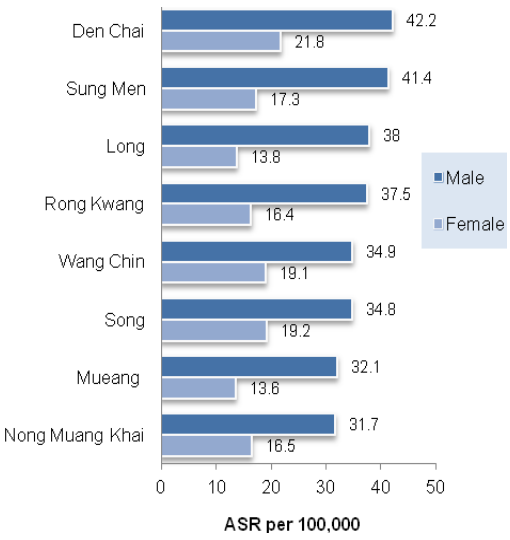

Liver cancer

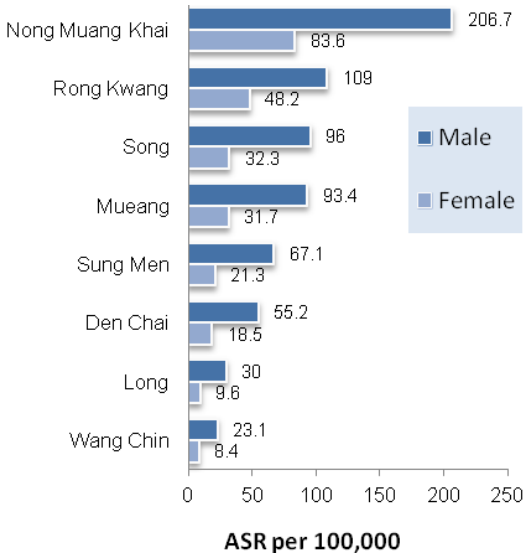

Breast cancer

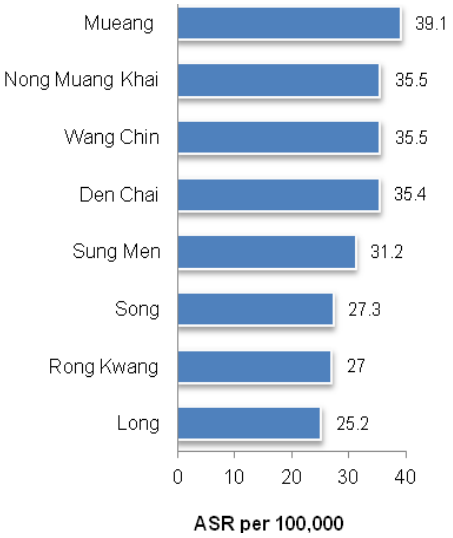

Cervical cancer

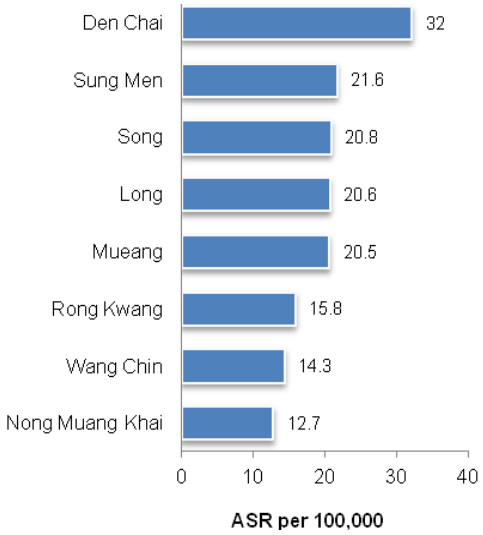

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอายุ

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยพบว่าประชากรจังหวัดแพร่ในเพศชายอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 80-84 ปี ส่วนเพศหญิงอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 75-79 ปี ทั้งนี้อุบัติการณ์โรคมะเร็งพบได้ตั้งแต่เด็ก และเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป แต่หลังจากอายุ 85 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเร็งเริ่มลดลง เพศชายจะมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 20-54 เพศหญิงมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (รูปที่ 38)

รูปที่ 38 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

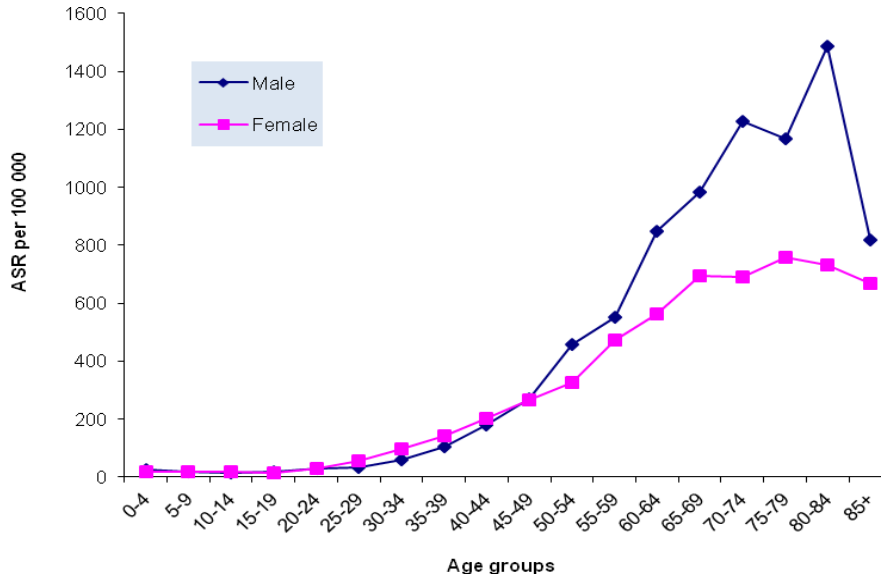

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่จังหวัดแพร่แยกตามกลุ่มอายุ (รูปที่ 39) พบว่า

- กลุ่มอายุ 0-14 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งช่องปาก และมะเร็งสมอง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 15-24 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งกระดูก และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 25-59 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งเต้านม และมะเร็งปอด ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี มะเร็งที่พบมากในเพศชาย ได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งปอด และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุมากกว่า 75 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ

รูปที่ 39 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดแพร่ปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ

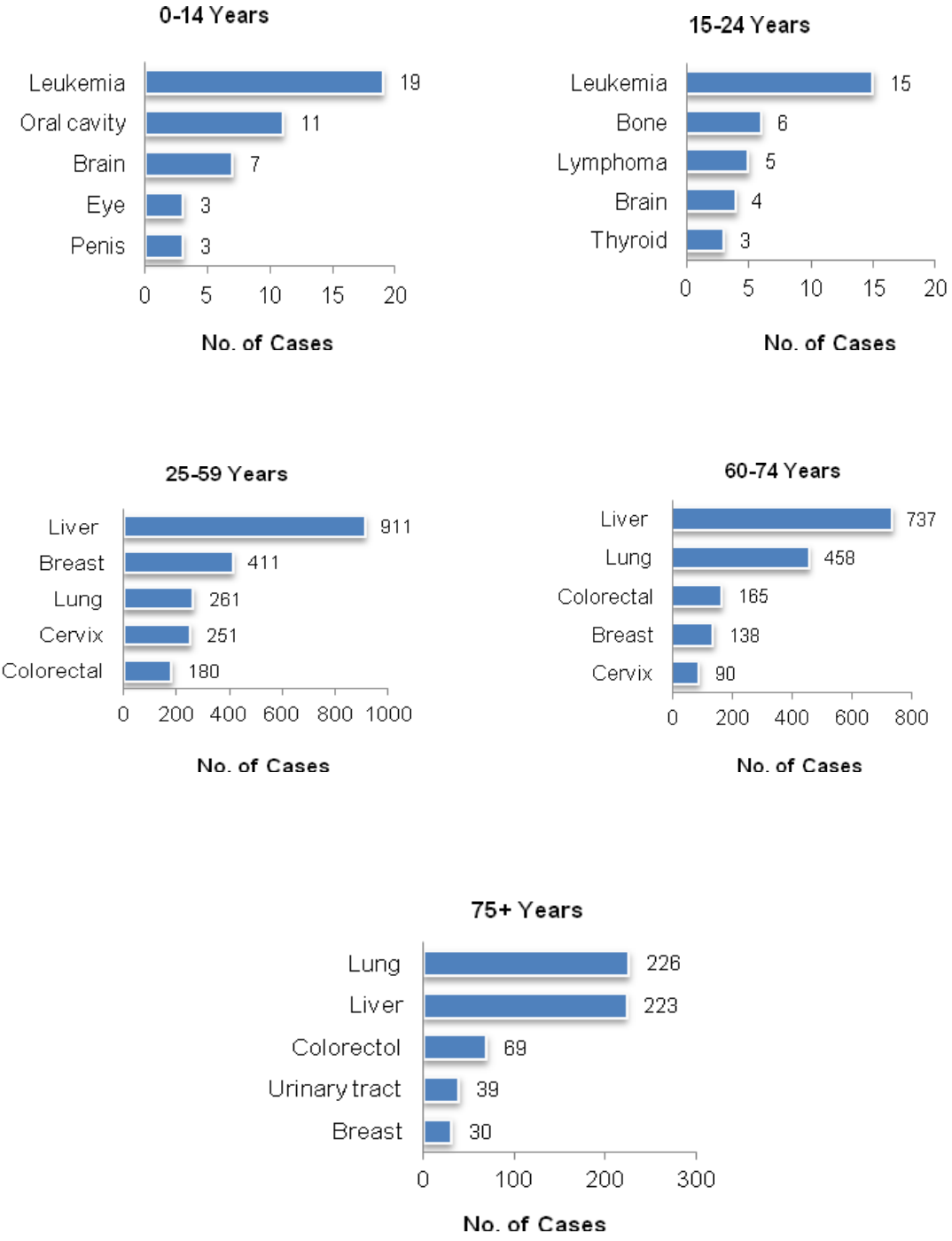

คุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็งจังหวัดแพร่

ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 41.2 (เพศชายร้อยละ 33.2, เพศหญิงร้อยละ 50.3) ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาทุกอวัยวะยกเว้นตับเท่ากับร้อยละ 55.4 (เพศชายร้อยละ 49.5, เพศหญิงร้อยละ 60.4) มะเร็งของอวัยวะที่มีผลพยาธิวิทยาน้อยกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งตับ มะเร็งตับอ่อน มะเร็งปอด มะเร็งกระดูก มะเร็งระบบทางเดินปัสสาวะ มะเร็งสมอง และมะเร็งไม่ทราบตำแหน่งปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตรภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 12.3 (เพศชายร้อยละ 15.7 เพศหญิงร้อยละ 8.4) (ตารางที่ 42) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ข้อมูลทะเบียนมะเร็งจังหวัดแพร่มีคุณภาพพอใช้ เนื่องมาจากโรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดแพร่ คือ มะเร็งตับ ส่วนมากร้อยละ 90 ได้รับการวินิจฉัยโดยวิธีการตรวจร่างกาย และรังสีวินิจฉัย ดังนั้น ข้อมูลโรคมะเร็งจังหวัดแพร่ยังคงต้องพัฒนาการรวบรวมข้อมูลโรคมะเร็งอย่างต่อเนื่อง จะทำให้คุณภาพข้อมูลมะเร็งดีขึ้น

ตารางที่ 42 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียว ของจังหวัดแพร่ปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO
Oral cavity and Pharynx	**124**	66.9	0.8	**82**	59.8	1.2	**206**	64.1	1.0
Oesophagus	**40**	47.5	5.0	**3**	66.7	0.0	**43**	48.8	4.7
Stomach	**72**	66.7	5.6	**56**	78.6	1.8	**128**	71.9	3.9
Small intestine	**5**	100.0	0.0	**5**	80.0	0.0	**10**	90.0	0.0
Colon and Rectum	**246**	64.6	3.7	**171**	67.3	2.9	**417**	65.7	3.4
Liver and Gallbladder etc	**1363**	9.5	20.0	**590**	9.8	16.1	**1953**	9.6	18.8
Pancreas	**25**	16.0	8.0	**15**	6.7	13.3	**40**	12.5	10.0
Nose, sinuses etc.	**12**	83.3	8.3	**2**	50.0	0.0	**14**	78.6	7.1
Larynx	**23**	78.3	4.3	**5**	20.0	0.0	**28**	67.9	3.6
Bronchus, lung	**612**	28.6	14.9	**344**	22.1	15.1	**956**	26.3	15.0
Bone	**24**	29.2	33.3	**14**	14.3	35.7	**38**	23.7	34.2
Skin and melanoma	**27**	92.6	3.7	**43**	69.8	7.0	**70**	78.6	5.7
Kaposi's sarcoma	**1**	100.0	0.0	**0**	0.0	0.0	**1**	100.0	0.0
Connective tissue	**13**	61.5	0.0	**15**	66.7	0.0	**28**	64.3	0.0
Breast	**10**	40.0	0.0	**572**	74.7	2.6	**582**	74.1	2.6
Cervix uteri				**368**	69.8	0.8	**368**	69.8	0.8
Corpus				**94**	79.8	6.4	**94**	79.8	6.4
ovary				**85**	60.0	3.5	**85**	60.0	3.5
Other female genital organs				**24**	87.5	0.0	**24**	87.5	0.0
Penis	**20**	75.0	0.0				**20**	75.0	0.0
Prostate	**75**	54.7	6.7				**75**	54.7	6.7
Testis	**7**	57.1	0.0				**7**	57.1	0.0
Other male genital organs	**2**	0.0	0.0				**2**	0.0	0.0
Urinary tract	**126**	69.0	8.7	**26**	61.5	3.8	**152**	67.8	7.9
Eye	**6**	16.7	0.0	**14**	14.3	0.0	**20**	15.0	0.0
Brain, nervous system	**45**	13.3	33.3	**41**	24.4	24.4	**86**	18.6	29.1
Thyroid	**20**	70.0	5.0	**59**	79.7	0.0	**79**	77.2	1.3
Adrenal gland	**2**	0.0	0.0	**0**	0.0	0.0	**2**	0.0	0.0
Lymphoma	**118**	100.0	0.0	**83**	100.0	0.0	**201**	100.0	0.0
Leukaemia	**74**	74.3	23.0	**50**	84.0	16.0	**124**	78.2	20.2
Other & unspecified	**263**	29.7	32.3	**190**	31.6	19.5	**453**	30.5	26.9
All sites	**3,355**	**33.2**	**15.7**	**2,951**	**50.3**	**8.4**	**6,306**	**41.2**	**12.3**

ตารางที่ 43 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดแพร่ ปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	New	death	M/I	New	death	M/I	New	death	M/I
Oral cavity and Pharynx	124	69	**55.6**	82	29	**35.4**	206	98	**47.6**
Oesophagus	40	29	**72.5**	3	2	**66.7**	43	31	**72.1**
Stomach	72	62	**86.1**	56	46	**82.1**	128	108	**84.4**
Small intestine	5	3	**60.0**	5	5	**100.0**	10	8	**80.0**
Colon and Rectum	246	129	**52.4**	171	78	**45.6**	417	207	**49.6**
Liver and Gallbladder etc	1363	1191	**87.4**	590	490	**83.1**	1953	1681	**86.1**
Pancreas	25	19	**76.0**	15	13	**86.7**	40	32	**80.0**
Nose, sinuses etc.	12	4	**33.3**	2	1	**50.0**	14	5	**35.7**
Larynx	23	17	**73.9**	5	1	**20.0**	28	18	**64.3**
Bronchus, lung	612	467	**76.3**	344	245	**71.2**	956	712	**74.5**
Bone	24	19	**79.2**	14	9	**64.3**	38	28	**73.7**
Skin and melanoma	27	6	**22.2**	43	16	**37.2**	70	22	**31.4**
Kaposi's sarcoma	1	1	**100.0**	0	0	**0.0**	1	1	**100.0**
Connective tissue	13	5	**38.5**	15	6	**40.0**	28	11	**39.3**
Breast	10	4	**40.0**	572	170	**29.7**	582	174	**29.9**
Cervix uteri				368	152	**41.3**	368	152	**41.3**
Corpus				94	26	**27.7**	94	26	**27.7**
ovary				85	42	**49.4**	85	42	**49.4**
Other female genital organs				24	6	**25.0**	24	6	**25.0**
Penis	20	5	**25.0**				20	5	**25.0**
Prostate	75	29	**38.7**				75	29	**38.7**
Testis	7	1	**14.3**				7	1	**14.3**
Other male genital organs	2	0	**0.0**				2	0	**0.0**
Urinary tract	126	74	**58.7**	26	15	**57.7**	152	89	**58.6**
Eye	6	2	**33.3**	14	2	**14.3**	20	4	**20.0**
Brain, nervous system	45	33	**73.3**	41	22	**53.7**	86	55	**64.0**
Thyroid	20	10	**50.0**	59	10	**16.9**	79	20	**25.3**
Adrenal gland	2	1	**50.0**	0	0	**0.0**	2	1	**50.0**
Lymphoma	118	71	**60.2**	83	31	**37.3**	201	102	**50.7**
Leukaemia	84	60	**71.4**	62	34	**54.8**	146	94	**64.4**
Other & unspecified	253	221	**87.4**	178	123	**69.1**	431	344	**79.8**
All sites	**3,355**	**2,532**	**75.5**	**2,951**	**1,574**	**53.3**	**6,306**	**4,106**	**65.1**

5.4 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลกปีพ.ศ.2551-2555

จังหวัดพิษณุโลกเป็น 1 ใน 17 จังหวัดภาคเหนือ ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยตำแหน่งที่ตั้งอยู่ระหว่าง 16.5°-17.5° องศาเหนือ และ 100°-101° องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพ มหานคร 377 กิโลเมตรโดยทา ง รถยนต์ จังหวัดพิษณุโลกแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ประกอบด้วย เมืองพิษณุโลก, ชาติตระการ, นครไทย, เนินมะปราง, บางกระทุ่ม, บางระกำ, พรหมพิราม , วังทองและ วัดโบสถ์ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดอุตรดิตถ์และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดกำแพงเพชร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดเลย และจังหวัด เพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสุโขทัย

สำหรับสภาพภูมิอากาศในเขตทางตอนเหนือของจังห วัดพิษณุโลกส่วนใหญ่เป็นภูเขา สูง มีอากาศเย็นมากกว่าพื้นที่อื่นๆภายในจังหวัด ช่วงฤดูหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน- กุมภาพันธ์ ช่วงฤดูร้อนตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม และช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม จำนวนประชากรทั้งหมดของจังหวัดพิษณุโลก จากการสำมะโนประชากรและเคหะปีพ .ศ.2553 มีจำนวน 903,200 แบ่งเป็นเพศชาย 439,400 ราย และเพศหญิง 463,800 ราย (รูปที่ 40) อาชีพหลักของประชากรโดยส่วนใหญ่คือ เกษตรกร พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าว ถั่วลิสง อ้อย มะม่วง และส้ม ด้านอุตสาหกรรม จังหวัดพิษณุโลกมีโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดรวมทั้งสิ้น 661 โรงงาน ประเภทอุตสาหกรรมมากสุด 3 อันดับแรกคือ ขนส่ง การเกษตร และเครื่องจักรกล ตามลำดับ

รูปที่ 40 จำนวนประชากรจังหวัดพิษณุโลก ปี 2553 (census, 2010)

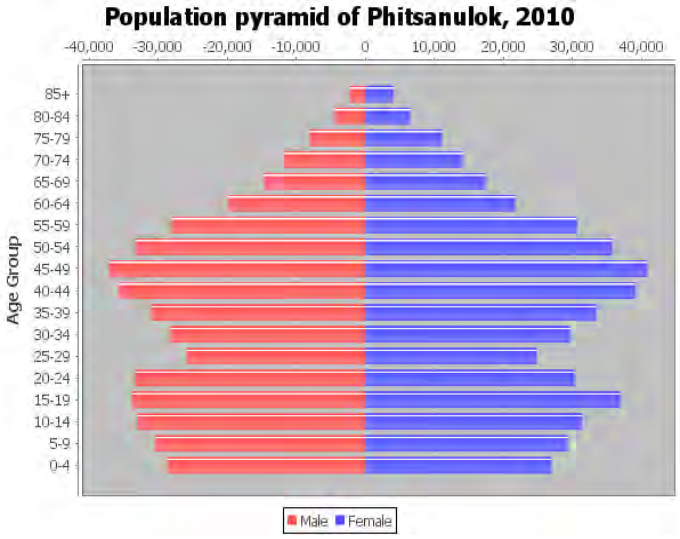

Age	Male	Female
0-4	28700	26900
5-9	30400	29300
10-14	32900	31400
15-19	33800	36900
20-24	33400	30200
25-29	25800	24800
30-34	28200	29600
35-39	31000	33400
40-44	35600	39100
45-49	37100	40800
50-54	33200	35800
55-59	28100	30700
60-64	19800	21700
65-69	14700	17400
70-74	11900	14100
75-79	8100	11100
80-84	4400	6500
85+	2300	4100
Total	**439400**	**463800**

การบริการทางการแพทย์

จากข้อมูลสถิติทางสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข , 2555 ปีพ.ศ. 2555 จังหวัดพิษณุโลกมีสถานบริการพยาบาล จำนวนทั้งหมด 18 โรงพยาบาล ประกอบด้วย โรงพยาบาลชุมช น 9 แห่ง, โรงพยาบาลเอกชน 6 แห่ง, โรงพยาบาล ทั่วไป 1 แห่ง, โรงพยาบาล สังกัด ทหาร 1 แห่งและโรงพยาบาลสังกั ดมหาวิทยาลัย 1 แห่ง บุคลากรทางการแพทย์ประกอบไป ด้วย แพทย์ 591 คน (อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 1,443 :1) ทันตแพทย์ 81 คน (อัตราส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ 10,529 :1) เภสัชกร 186 คน (อัตราส่วนประชากรต่อเภสัชกร 4,585:1) และพยาบาลวิชาชีพ 2,109 คน (อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 404: 1) เครื่องมือที่ให้บริการด้านการวินิจฉัยทางด้านโรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ รังสีวินิจฉัย (เอ็กซเรย์ อัลตราซาวด์ เอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์และ การตรวจแมมโมแกรม), การตรวจทางพยาธิวิทยา และการผ่าตัดในผู้ป่วยโรคมะเร็ง เหล่านี้สามารถให้บริการโดยโรงพยาบาลพุทธชินราช รังสีรักษามีโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร และโรงพยาบาลรังสีรักษาและเวชศาสตร์นิวเคลียร์ซึ่งเป็นโรงพยาบาล เอกชนเป็นแหล่งให้บริการ ดังนั้นผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่จึงได้รับการบริการรักษาภายในจังหวัด สำหรับการรักษาด้วยเคมีบำบัดสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งโรงพยาบาล พุทธชิ นราช สามารถให้บริการได้ มีผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนน้อยที่จะไปรับการรักษาที่กรุงเทพมหานคร หรือเชียงใหม่ ในส่วนของโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลในจังหวัดพิษณุโลกสามารถให้บริการรักษาแบบประคับประคองแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้

การจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวัดพิษณุโลก

ทะเบียนมะเร็ง ระดับประชากรจังหวัด พิษณุโลก ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปีพ .ศ. 2554 การจัดตั้งทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัด พิษณุโลก เป็นความร่วมมือระหว่างโรงพยาบาลมะเร็งลำปาง และหน่วยงานทางสาธารณสุขในจังหวัด พิษณุโลก ประกอบด้วย โรงพยาบาล พิษณุโลก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัด พิษณุโลก ทั้ง 7 แห่ง รายงานเล่มแรกของทะเบียนมะเร็งระดับประชากรจังหวัดพิษณุโลกเป็นผลการวิจัยอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่ปีพ .ศ. 2550-2552 งานทะเบียนมะเร็ง โรงพยาบาลมะเร็งลำปางรับผิดชอบในการจัดทำทะเบียนมะเร็งจังหวั ดพิษณุโลก รวบรวมข้อมูล แบบ passive method คือ การรายงานข้อมูลโรคมะเร็งจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาลพุทธชินราช โรงพยาบาลชุมชน 8 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน และโรงพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัย 1 แห่ง (โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร) ข้อมูลจากหน่วยทะเบียนมะเร็งของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ รวมทั้งข้อมูลการเสียชีวิตของประชากรในจังหวัดพิษณุโลก การติดตามสถานะการมีชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งโดยวิธีค้นข้อมูลรายงานการเสียชีวิตจากสำนักยุทธศาสตร์และนโยบาย และการสอบถามจากบุคคลากรสาธารณสุขในพื้นที่นั้นๆ การรวบรวมข้อมูลยึดหลักตามมาตรฐา นการจัดทำทะเบียนมะเร็งนานาชาติ และมาตรฐานการจำแนกมะเร็ง 2 ตำแหน่ง (Multiple primary 2004.) ข้อมูลดังกล่าวจะถูกให้รหัสโรคและรหัสพยาธิวิทยาโดยใช้ ICD-O version 3 บันทึกข้อมูลโดยโปรแกรม Canreg 4

ผลการศึกษาอุบัติการณ์โรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้ป่วยโรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลกตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2551-2555 มีจำนวนทั้งหมด 7,521 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 3,633 ราย และเพศหญิ ง จำนวน 3,888 ราย อัตราส่วนผู้ป่วยโรคมะเร็งเพศชายต่อเพศหญิงคิดเป็น 1 ต่อ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ในจังหวัด พิษณุโลก เฉลี่ย 1,504 รายต่อปี ค่าเฉลี่ยอุบัติการณ์โรคมะเร็งของจังหวัดพิษณุโลกต่อปี เพศชายเท่ากับ 124.5 ต่อประชากร 100,000 ราย และในเพศหญิงเท่ากับ 120.4 ต่อประชากร 100,000 ราย (ตารางที่ 48) โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดพิษณุโลก 3 อันดับแรก เพศชายได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งปอด และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง (อัตราอุบัติการณ์ 23.5, 18.5 และ 11.3 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) สำหรับเพศหญิงโรคมะเร็งที่พบมาก 3 อันดับแรกได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งตับ และมะเร็งปากมดลูก (อัตราอุบัติการณ์ 25.8, 11.7 และ 8.5 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) (รูปที่ 41)

ตารางที่ 48 จำนวนและอุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลกปีพ.ศ.2551-2555

Year	Male		Female	
	Number of new cancer cases	ASR per 100,000	Number of new cancer cases	ASR per 100,000
2008	670	126.4	740	123.4
2009	774	138.2	742	119.8
2010	674	114.2	793	123.6
2011	792	131.3	812	122.9
2012	723	121.0	801	119.3
Total	3633	124.5	3888	120.4

รูปที่ 41 โรคมะเร็งที่พบมาก 10 อันดับแรกในจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ.2551-2555

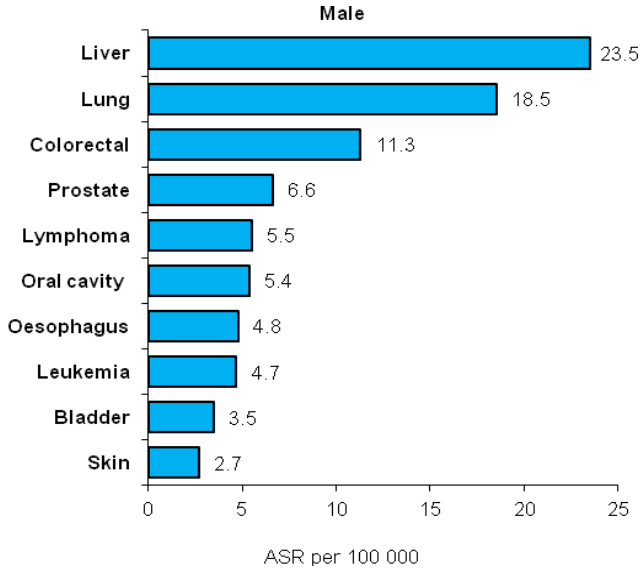

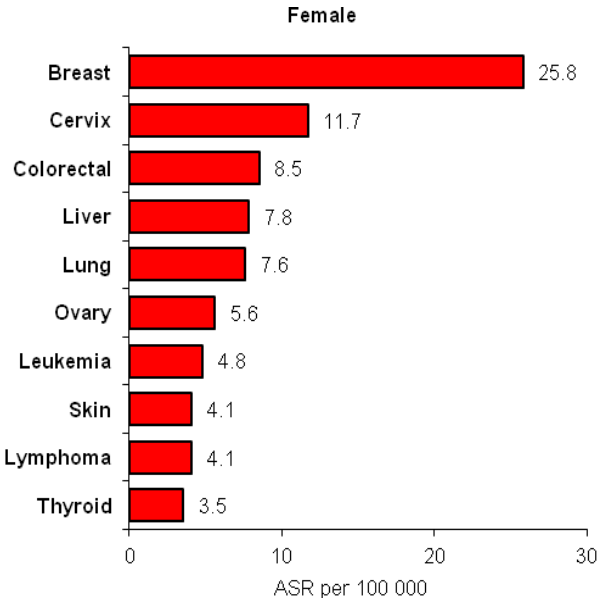

ตารางที่ 49 จำนวน ร้อยละ อุบัติการณ์มะเร็งของประชากรจังหวัดพิษณุโลก ปีพศ 2551-2555 จำแนกตามโรคมะเร็ง

	Male				Female				
CANCER / SITE	No. cases	Freg. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	No. cases	Freg. <%>	CRUDE RATE	ASR WORLD	ICD (10th)
Lip	**5**	0.1	0.2	**0.2**	**55**	1.4	2.4	**1.4**	C00
Tongue	**64**	1.8	2.9	**2.2**	**39**	1.0	1.7	**1.2**	C01-02
Mouth	**78**	2.1	3.6	**2.6**	**73**	1.9	3.1	**1.9**	C03-06
Salivary glands	**10**	0.3	0.5	**0.4**	**16**	0.4	0.7	**0.5**	C07-08
Tonsil	**30**	0.8	1.4	**1**	**2**	0.1	0.1	**0.1**	C09
Other oropharynx	**11**	0.3	0.5	**0.4**	**3**	0.1	0.1	**0.1**	C10
Nasopharynx	**47**	1.3	2.1	**1.6**	**19**	0.5	0.8	**0.6**	C11
Hypopharynx	**52**	1.4	2.4	**1.7**	**5**	0.1	0.2	**0.2**	C12-13
Pharynx unspecified	**0**	0.0	0	**0**	**0**	0.0	0	**0**	C14
Oesophagus	**147**	4.0	6.7	**4.8**	**22**	0.6	0.9	**0.6**	C15
Stomach	**77**	2.1	3.5	**2.6**	**68**	1.7	2.9	**2**	C16
Small intestine	**11**	0.3	0.5	**0.3**	**12**	0.3	0.5	**0.4**	C17
Colon	**187**	5.1	8.5	**6.4**	**188**	4.8	8.1	**5.5**	C18
Rectum	**145**	4.0	6.6	**4.9**	**105**	2.7	4.5	**3**	C19-20
Anus	**2**	0.1	0.1	**0.1**	**5**	0.1	0.2	**0.2**	C21
Liver and bile duct	**701**	19.3	31.9	**23.5**	**259**	6.7	11.2	**7.8**	C22,C24
Gallbladder	**14**	0.4	0.6	**0.4**	**23**	0.6	1	**0.6**	C23
Pancreas	**44**	1.2	2	**1.4**	**46**	1.2	2	**1.3**	C25
Nose, sinuses etc.	**6**	0.2	0.3	**0.2**	**5**	0.1	0.2	**0.1**	C30-31
Larynx	**64**	1.8	2.9	**2.1**	**7**	0.2	0.3	**0.2**	C32
Trachea, Bronchus and lung	**563**	15.5	25.6	**18.5**	**254**	6.5	11	**7.6**	C33-34
Other thoracic organs	**5**	0.1	0.2	**0.2**	**4**	0.1	0.2	**0.1**	C37-38
Bone	**32**	0.9	1.5	**1.3**	**19**	0.5	0.8	**0.7**	C40-C41
Melanoma of skin	**6**	0.2	0.3	**0.2**	**12**	0.3	0.5	**0.4**	C43
Other skin	**71**	2.0	3.2	**2.5**	**140**	3.6	6	**3.7**	C44
Mesothelioma	**0**	0	0	**0**	**0**	0.0	0	**0**	C45
Kaposi's sarcoma	**0**	0	0	**0**	**0**	0.0	0	**0**	C46
Connective tissue	**33**	0.9	1.5	**1.2**	**36**	0.9	1.6	**1.2**	C47,C49
Breast	**25**	0.7	1.1	**1.1**	**832**	21.4	35.9	**25.8**	C50
Vulva					**9**	0.2	0.4	**0.3**	C51
Vagina					**4**	0.1	0.2	**0.1**	C52
Cervix uteri					**387**	10.0	16.7	**11.7**	C53
Corpus uteri					**98**	2.5	4.2	**2.9**	C54
Uterus unspecified					**7**	0.2	0.3	**0.2**	C55
Ovary					**168**	4.3	7.2	**5.6**	C56
Other female genital organs					**3**	0.1	0.1	**0.1**	C57
Placenta					**4**	0.1	0.2	**0.2**	C58
Penis	**41**	1.1	1.9	**1.4**					C60
Prostate	**199**	5.5	9.1	**6.6**					C61
Testis	**13**	0.4	0.6	**0.6**					C62
Other male genital organs	**1**	0.0	0	**0**					C63
Kidney	**28**	0.8	1.3	**1.1**	**22**	0.6	0.9	**0.8**	C64
Renal pelvis	**0**	0.0	0	**0**	**1**	0.0	0	**0**	C65
Ureter	**0**	0.0	0	**0**	**1**	0.0	0	**0**	C66
Bladder	**107**	2.9	4.9	**3.5**	**29**	0.7	1.3	**0.8**	C67
Other urinary organs	**1**	0.0	0	**0**	**1**	0.0	0	**0**	C68
Eye	**10**	0.3	0.5	**0.5**	**13**	0.3	0.6	**0.6**	C69
Brain, nervous system	**65**	1.8	3	**2.5**	**73**	1.9	3.1	**2.5**	C70-72
Thyroid	**16**	0.4	0.7	**0.6**	**102**	2.6	4.4	**3.5**	C73
Adrenal gland	**5**	0.1	0.2	**0.3**	**10**	0.3	0.4	**0.4**	C74
Other endocrine	**0**	0.0	0	**0**	**4**	0.1	0.2	**0.2**	C75
Hodgkin disease	**5**	0.1	0.2	**0.2**	**6**	0.2	0.3	**0.3**	C81
Non-Hodgkin lymphoma	**149**	4.1	6.8	**5.3**	**118**	3.0	5.1	**3.8**	C82-85,C96
Multiple myeloma	**8**	0.2	0.4	**0.3**	**8**	0.2	0.3	**0.2**	C90
Lymphoid leukemia	**1**	0.0	0	**0**	**1**	0.0	0	**0**	C91
Myeloid leukemia	**12**	0.3	0.5	**0.4**	**7**	0.2	0.3	**0.2**	C92-94
Leukemia unspecified	**104**	2.9	4.7	**4.3**	**122**	3.1	5.3	**4.6**	C95
Other and unspecified	**438**	12.1	19.9	**15.1**	**441**	11.3	19	**13.9**	O&U
All sites	**3,633**	**100.0**	**165.4**	**124.5**	**3,888**	**24.7**	**167.7**	**120.4**	**ALL**

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก

เปรียบเทียบอุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า อุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายและหญิงพบที่อำเภอเมือง (อัตราอุบัติการณ์ 150.6 และ 147.3 ต่อประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) อุบัติการณ์ต่ำสุดในเพศชายและหญิงพบที่อำเภอชาติตระการ (อัตราอุบัติการณ์ 102.2 และ 82.8 ต่อ ประชากร 100,000 ราย ตามลำดับ) แยกตามโรคมะเร็ง ดังนี้ (รูปที่ 42)

- มะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรง พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชาย และหญิงที่อำเภอ เมืองพิษณุโลก
- มะเร็งปอด พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอบางกระทุ่มและเพศหญิงที่อำเภอเมือง
- มะเร็งตับ พบอุบัติการณ์สูงสุดในเพศชายที่อำเภอชาติตระการและเพศหญิงที่อำเภอวังทอง
- มะเร็งเต้านม พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเมืองพิษณุโลก
- มะเร็งปากมดลูก พบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเมืองพิษณุโลก

รูปที่ 42 เปรียบเทียบอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในจังหวัดพิษณุโลกแยกตามอำเภอ

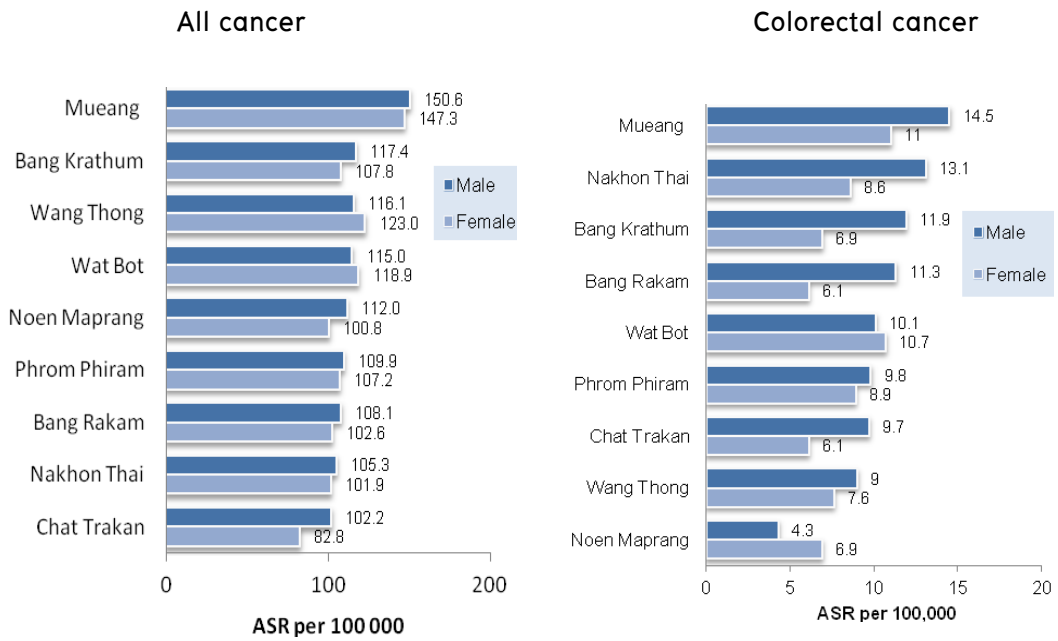

Lung cancer

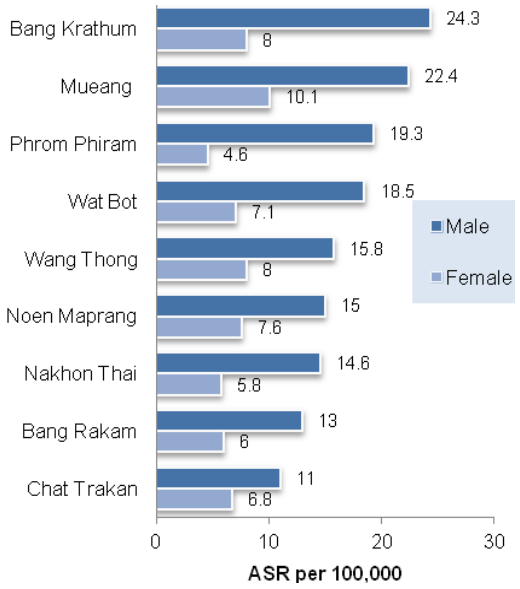

Liver cancer

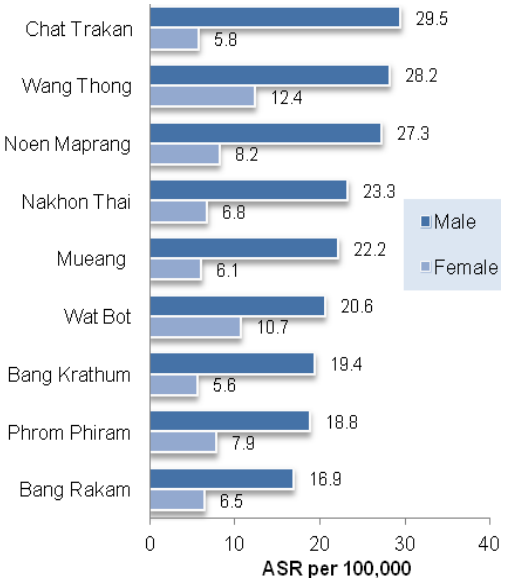

Breast cancer

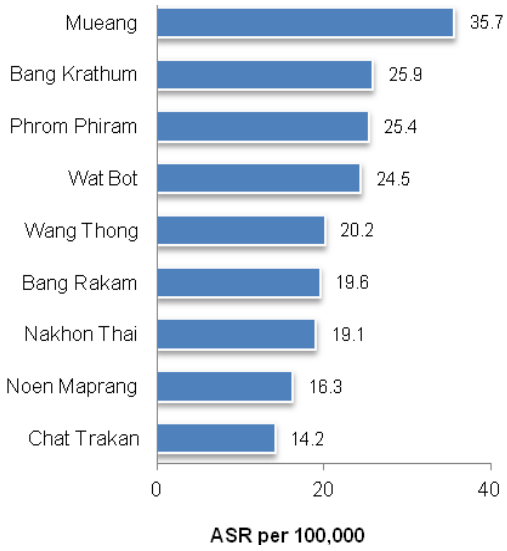

Cervical cancer

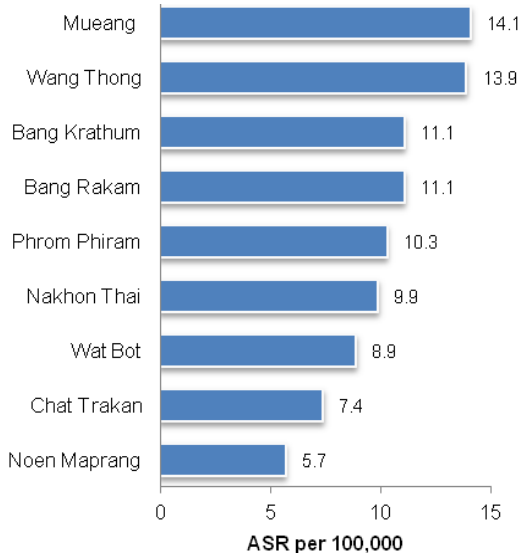

อุบัติการณ์โรคมะเร็งแยกตามอายุ

อุบัติการณ์โรคมะเร็งเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยพบว่าประชากรจังหวัด พิษณุโลก ในเพศชายและหญิงอุบัติการณ์โรคมะเร็งสูงสุดในช่วงอายุ 80-84 ปี ทั้งนี้อุบัติการณ์โรคมะเร็งพบได้ตั้งแต่เด็กและเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป แต่หลังจากอายุ 85 ปีขึ้นไป อุบัติการณ์โรคมะเร็งเริ่มลดลง เพศชายจะมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 20-54 เพศหญิงมีอุบัติการณ์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (รูปที่ 43)

รูปที่ 43 อุบัติการณ์โรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ. 2551-2555 แยกตามช่วงอายุ

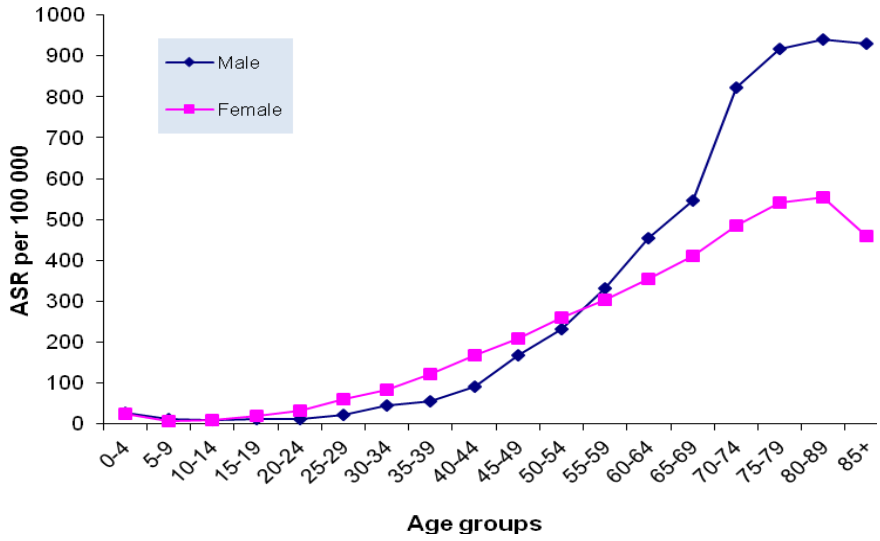

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่จังหวัด พิษณุโลก แยกตามกลุ่มอายุ (รูปที่ 44) พบว่า

- กลุ่มอายุ 0-14 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งสมอง และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 15-24 ปี มะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งเต้านม มะเร็งช่องปาก ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 25-59 ปี มะเร็งที่พบมากได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งตับ และมะเร็งปากมดลูก ตามลำดับ
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ ใหญ่และลำไส้ตรง ตามลำดับ
- กลุ่มอายุมากกว่า 75 ปี มะเร็งที่พบมาก ได้แก่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ และมะเร็งลำไส้ใหญ่และลำไส้ตรงตามลำดับ

รูปที่ 44 โรคมะเร็งที่พบมากในจังหวัดพิษณุโลกปีพ.ศ.2551-2555 แยกตามกลุ่มอายุ

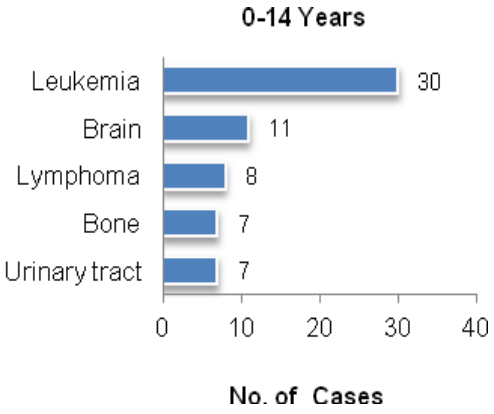

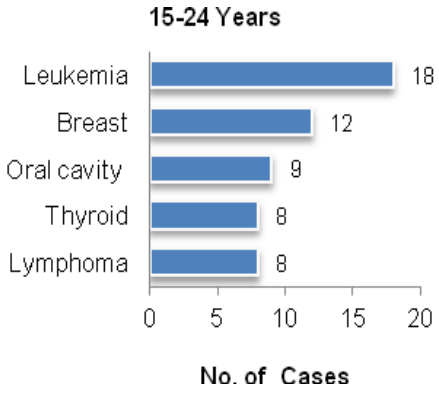

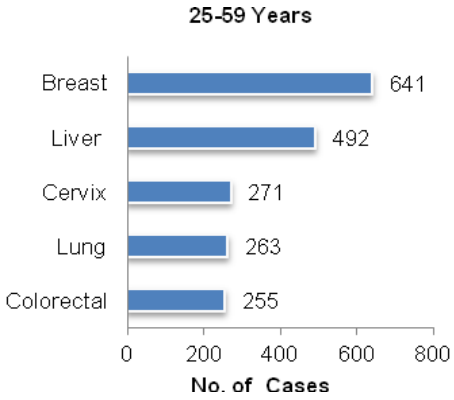

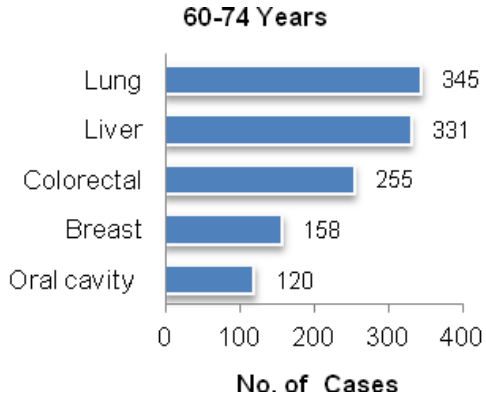

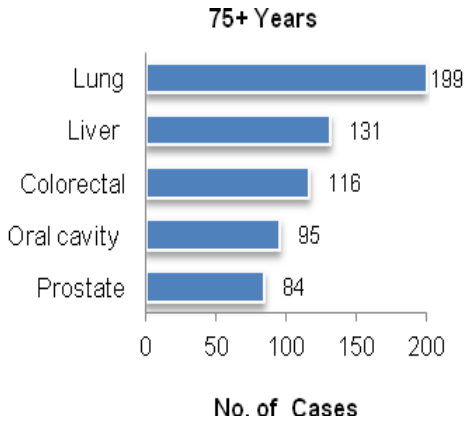

คุณภาพข้อมูลทะเบียนมะเร็งพิษณุโลก

ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 60.8 (เพศชายร้อยละ 56.8, เพศหญิงร้อยละ 64.5) ข้อมูลที่มีรายงานผลพยาธิวิทยาทุกอวัยวะยกเว้นตับเท่ากับร้อยละ 67.1 (เพศชายร้อยละ 65.0, เพศหญิงร้อยละ 68.8) มะเร็งของอวัยวะที่มีผลพยาธิวิทยาน้อยกว่า ร้อยละ 50 ได้แก่ มะเร็งตับ มะเร็งตับอ่อน มะเร็งกระดูก มะเร็งเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน มะเร็งอวัยวะสืบพันธุ์เพศหญิง มะเร็งอัณฑะ มะเร็งตา มะเร็งสมอง และมะเร็งต่อมหมวกไต ส่วนข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตร ภาพรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 9.6 (เพศชายร้อยละ 12.6 เพศหญิง ร้อยละ 6.9) (ตารางที่ 50) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ข้อมูลทะเบียนมะเร็งพิษณุโลกมีคุณภาพพอใช้ เนื่องจากร้อยละของข้อมูลโรคมะเร็งจังหวัดพิษณุโลกมีผลพยาธิวิทยามากกว่าร้อยละ 50 และร้อยละของข้อมูลโรคมะเร็งรายใหม่ที่ได้จากใบมรณบัตรลดลงเมื่อเทียบกับข้อมูลช่วงปีพ.ศ. 2546-2550

ตารางที่ 50 ร้อยละของข้อมูลที่มีผลพยาธิวิทยาและข้อมูลที่ได้จากใบมรณบัตรอย่างเดียว ของจังหวัดพิษณุโลกปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO	cases	%MV	%DCO
Oral cavity and Pharynx	**297**	82.2	3.0	**212**	69.3	3.3	**509**	76.8	3.1
Oesophagus	**147**	71.4	10.9	**22**	72.7	22.7	**169**	71.6	12.4
Stomach	**77**	63.6	18.2	**68**	61.8	17.6	**145**	62.8	17.9
Small intestine	**11**	81.8	0.0	**12**	33.3	8.3	**23**	56.5	4.3
Colon and Rectum	**334**	68.3	5.1	**298**	62.8	5.7	**632**	65.7	5.4
Liver and Gallbladder etc	**715**	23.1	27.1	**282**	23.8	22.7	**997**	23.3	25.9
Pancreas	**44**	25.0	9.1	**46**	26.1	26.1	**90**	25.6	17.8
Nose, sinuses etc.	**6**	66.7	0.0	**5**	60.0	0.0	**11**	63.6	0.0
Larynx	**64**	73.4	9.4	**7**	28.6	0.0	**71**	69.0	8.5
Bronchus, lung	**568**	55.5	12.3	**258**	54.3	10.5	**826**	55.1	11.7
Bone	**32**	9.4	15.6	**19**	5.3	21.1	**51**	7.8	17.6
Skin and melanoma	**77**	75.3	1.3	**152**	84.9	1.3	**229**	81.7	1.3
Kaposi's sarcoma	**0**	0.0	0.0	**0**	0.0	0.0	**0**	0.0	0.0
Connective tissue	**33**	57.6	9.1	**36**	38.9	2.8	**69**	47.8	5.8
Breast	**25**	8.0	0.0	**832**	78.7	2.6	**857**	76.7	2.6
Cervix uteri				**387**	71.1	4.1	**387**	71.1	4.1
Corpus				**105**	76.2	2.9	**105**	76.2	2.9
ovary				**168**	63.7	3.6	**168**	63.7	3.6
Other female genital organs				**20**	45.0	5.0	**20**	45.0	5.0
Penis	**41**	82.9	2.4				**41**	82.9	2.4
Prostate	**199**	63.8	6.0				**199**	63.8	6.0
Testis	**13**	38.5	0.0				**13**	38.5	0.0
Other male genital organs	**1**	0.0	100.0				**1**	0.0	100.0
Urinary tract	**136**	72.1	4.4	**54**	51.9	3.7	**190**	66.3	4.2
Eye	**10**	0.0	10.0	**13**	7.7	0.0	**23**	4.3	4.3
Brain, nervous system	**65**	38.5	26.2	**73**	47.9	11.0	**138**	43.5	18.1
Thyroid	**16**	75.0	0.0	**102**	67.6	0.0	**118**	68.6	0.0
Adrenal gland	**5**	0.0	0.0	**14**	0.0	0.0	**19**	15.8	5.3
Lymphoma	**154**	87.0	0.0	**124**	87.9	0.0	**278**	87.4	0.0
Leukaemia	**117**	83.8	5.1	**130**	86.9	0.8	**247**	85.4	2.8
Other & unspecified	**446**	60.5	16.8	**449**	58.1	12.2	**895**	59.3	14.5
All sites	**3,633**	**56.8**	**12.6**	**3,888**	**64.5**	**6.9**	**7,521**	**60.8**	**9.6**

ตารางที่ 51 ร้อยละของสัดส่วนผู้ป่วยมะเร็งที่เสียชีวิตต่อผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ของจังหวัดพิษณุโลกปีพ.ศ.2551-2555

	Male			Female			total		
	New	death	M/I	New	death	M/I	New	death	M/I
Oral cavity and Pharynx	297	180	**60.6**	212	88	**41.5**	509	268	**52.7**
Oesophagus	147	119	**81.0**	22	18	**81.8**	169	137	**81.1**
Stomach	77	61	**79.2**	68	50	**73.5**	145	111	**76.6**
Small intestine	11	6	**54.5**	12	5	**41.7**	23	11	**47.8**
Colon and Rectum	334	168	**50.3**	298	119	**39.9**	632	287	**45.4**
Liver and Gallbladder etc	715	581	**81.3**	282	181	**64.2**	997	762	**76.4**
Pancreas	44	36	**81.8**	46	37	**80.4**	90	73	**81.1**
Nose, sinuses etc.	6	4	**66.7**	5	2	**40.0**	11	6	**54.5**
Larynx	64	37	**57.8**	7	1	**14.3**	71	38	**53.5**
Bronchus, lung	568	390	**68.7**	258	176	**68.2**	826	566	**68.5**
Bone	32	8	**25.0**	19	9	**47.4**	51	17	**33.3**
Skin and melanoma	77	16	**20.8**	152	18	**11.8**	229	34	**14.8**
Kaposi's sarcoma	0	0	**0.0**	0	1	**0.0**	0	1	**0.0**
Connective tissue	33	15	**45.5**	36	13	**36.1**	69	28	**40.6**
Breast	25	1	**4.0**	832	224	**26.9**	857	225	**26.3**
Cervix uteri				387	165	**42.6**	387	165	**42.6**
Corpus				105	25	**23.8**	105	25	**23.8**
ovary				168	70	**41.7**	168	70	**41.7**
Other female genital organs				20	4	**20.0**	20	4	**20.0**
Penis	41	16	**39.0**				41	16	**39.0**
Prostate	199	70	**35.2**				199	70	**35.2**
Testis	13	3	**23.1**				13	3	**23.1**
Other male genital organs	1	1	**100.0**				1	1	**100.0**
Urinary tract	136	56	**41.2**	54	19	**35.2**	190	75	**39.5**
Eye	10	1	**10.0**	13	0	**0.0**	23	1	**4.3**
Brain, nervous system	65	37	**56.9**	73	31	**42.5**	138	68	**49.3**
Thyroid	16	2	**12.5**	102	19	**18.6**	118	21	**17.8**
Adrenal gland	5	3	**60.0**	14	2	**0.0**	19	5	**26.3**
Lymphoma	154	71	**46.1**	124	50	**40.3**	278	121	**43.5**
Leukaemia	125	76	**60.8**	138	63	**45.7**	263	139	**52.9**
Other & unspecified	438	269	**61.4**	441	203	**46.0**	879	472	**53.7**
All sites	**3,633**	**2227**	**61.3**	**3,888**	**1593**	**41.0**	**7,521**	**3820**	**50.8**